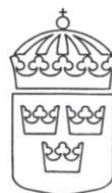

Riksdagens protokoll

1991/92:115

Tisdagen den 19 maj

Kl. 14.00 – 18.20

Protokoll
1991/92:115

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollet för den 13 maj.

2 § Svar på fråga 1991/92:694 om abortlagstiftningen

Anf. 1 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Sten Söderberg har frågat socialministern om regeringen avser att föreslå att gränsen för abort höjs från tolfte till artonde graviditetsveckan. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Någon sådan ändring av tidsgränsen för när abort är tillåten är inte aktuell av det enkla skälet att gränsen för abort utan särskilt tillstånd redan i dag ligger vid artonde graviditetsveckan.

Enligt abortlagen, som trädde i kraft år 1975, får abort göras före den artonde graviditetsveckan på kvinnans begäran med den begränsningen att aborten inte får genomföras om den på grund av sjukdom hos kvinnan kan antas medföra en allvarlig fara för hennes liv eller hälsa.

Om aborten skall utföras efter utgången av den tolfte graviditetsveckan skall den dock i regel föregås av en särskild utredning. Den ansvarige läkaren kan, om det är uppenbart att det inte finns något hinder mot aborten, vidta åtgärden utan att en sådan utredning har utförts.

Utredningen om det ofödda barnet har föreslagit att alla kvinnor i stället skall erbjudas samtal med kurator oavsett när under graviditeten aborten begärs.

Detta förslag bereds nu inom regeringskansliet och kommer att tas upp i en proposition som nu är under utarbetande.

Anf. 2 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Statsrådet! Jag tackar så mycket för svaret.

Jag vill understryka att jag företräder ett parti, Liberala partiet, som försvaret familjen som den grundläggande kärnan i samhället. Skyddandet av det mänskliga livet är för oss heligt, varför förstörandet eller modifieringen av mänskliga varelser är uteslutet, såsom barnamord, dödshjälp och genmanipulation. Vi kan tänka oss aborter i undantagsfall.

Jag vill fråga statsrådet: Hur kom det sig egentligen att medarbetare på departementet gick ut med sådana uppgifter och signaler som föranledde den här frågan?

Anf. 3 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Den frågan är nog svår att besvara, av det skälet att jag tror att så inte har varit fallet. Medarbetarna på departementet arbetar ju med en mängd olika frågor, däribland de här. På denna punkt tror jag att det fanns en – som jag förmodar – genuin missuppfattning hos någon av Sten Söderbergs kolleger i riksdagen som hade uppfattat de diskussioner som vi för inom regeringskansliet så, att man skulle göra en förändring av abortgränsen. Detta korrigerades, tyckte jag, i massmedia genom bl.a. det TT-meddelande som gick ut samma dag som den här missuppfattningen kom till uttryck. Så jag var väl något förvånad över att Sten Söderbergs fråga dök upp.

Anf. 4 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Det är väl egentligen inte så förvånande att frågan ställdes. Efter det att 5 000 människor hade demonstrerat – jag gick främst i demonstrationståget – förde regeringen ut ett annorlunda budskap. Det var alltså fler än jag och någon enstaka riksdagskollega som hade uppfattat saken på det här sättet.

Anf. 5 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har förstått saken så, att de många människor som är oroad över det stora antalet aborter i Sverige uppfattar tankegången att alla kvinnor skall erbjudas ett kuratorssamtal – oavsett när under graviditeten aborten är tänkt att ske, och att de också skall erbjudas kuratorssamtal efter de aborter som sker – som en förbättring i förhållande till nuläget.

Anf. 6 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Jag ber avslutningsvis att få tacka statsrådet för dessa klarlägganden.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1991/92:701 om rätten för enskild att träffa försäkringskassas förtroendeläkare

Anf. 7 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Sigge Godin har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd som garanterar den enskilde rätt att träffa försäkringskassans förtroendeläkare inför ett beslut som rör den enskilde.

I en försäkringskassa skall det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring finnas en eller flera förtroendeläkare som skall biträda kassan i frågor som kräver medicinsk sakkunskap. Förtroendeläkarna skall också verka för

ett gott samarbete mellan kassan och de läkare som är verksamma inom kassans område.

Förtroendeläkarens funktion vid handläggningen av enskilda ärenden i försäkringskassorna är således att vara medicinsk rådgivare till kassan. Av vikt är att förtroendeläkaren medverkar till att ett tillräckligt medicinskt underlag för ärendenas bedömning införskaffas från den behandlande läkaren eller från annan läkare. I enlighet med de allmänna principerna i förvaltningslagen (1986:23) har vidare den försäkrade rätt att ta del av ett utlåtande av förtroendeläkaren med möjlighet att yttra sig häröver innan kassan fattar beslut i ärendet.

Avsikten med systemet med förtroendeläkare är således inte att denne skall överta den behandlande läkarens roll och efter en egen undersökning av den försäkrade ge försäkringskassan ett utlåtande om hur ärendet skall avgöras. Det är den handläggande tjänstemannen vid försäkringskassan som skall bistå och ge information till den försäkrade. Jag är inte beredd att vidta någon åtgärd för att åstadkomma någon förändring härvidlag.

Jag vill tillägga att den försäkrade förstås har möjlighet att överklaga en försäkringskassas beslut till högre instans som i sin tur anlitar särskilda medicinskt sakkunniga som rådgivare.

Anf. 8 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, även om jag är mycket besviken över statsrådets negativa syn på problemet och på de lösningar som ändå ligger i frågan.

Förtroendeläkaren skall ju ge råd åt försäkringskassan, som Bo Könberg säger, just i medicinska frågor. Därutöver finns det egentligen ingen lagreglering av vilka insatser som skall göras. När den behandlande läkaren och förtroendeläkaren är oense om den medicinska bedömningen är det i många fall inte tillräckligt, menar jag, för kassan att ta del av ett läkarutlåtande. Därför har vissa kassor som en regel infört systemet att förtroendeläkaren kan träffa den försäkrade, om denne så önskar, innan kassan fattar beslut.

Att vissa kassor, arbetsförmedlingar och andra har insett vikten av att göra på detta sätt måste ju ändå innebära att det är väsentligt att man före ett beslut kan reda ut dessa saker. Då kommer man ifrån att det fattas felaktiga beslut och att det blir blockeringar mellan den försäkrade och kassan. Inte minst när det gäller föräldrar med handikappade barn är det av värde att föräldrarna kan överlägga med den här läkaren, innan de olika besluten fattas i kassan.

Jag skulle vilja fråga: Är statsrådet beredd att se på de kassor som har prövat modellen och göra en utvärdering för att avgöra om det ändå inte på sikt är skäl att rekommendera flera kassor att också pröva modellen?

Anf. 9 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Bakgrunden till mitt svar är den bedömningen, att om man skulle fortsätta i förlängningen av det som ligger i Sigge Godins fråga skulle det bli en ganska genomgripande förändring av de här läkarnas roll inom den svenska sjukvården. Man skulle förändra roll- och ansvarsfördelningen ganska kraftigt, om dessa läkare i större utsträckning skulle undersöka pa-

tienterna. Dessa läkares roll är ganska exakt den som jag har beskrivit i mitt svar.

Om några kassor har börjat med en helt ny policy på området är det naturligtvis av intresse för den fortsatta diskussionen. Men jag misstänker att slutsatsen kommer att likna den som man kom till för fyra eller fem år sedan, när frågan prövades, nämligen att systemet att försäkringskassan har en förtroendeläkare för att kunna bedöma intyg och annat är rimligt i sin nuvarande avgränsning och att detta system inte bör expandera på det vis som Sigge Godin antydde.

Anf. 10 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag har själv i mitt arbete mött de här frågorna och kommit i kontakt med förtroendeläkare som vid speciella tillfällen faktiskt har prövat modellen att träffa den som det handlar om.

Det är inte fråga om en förändring av det nuvarande systemet, utan det väsentliga är snarast en mycket generösare och positivare bedömning av ärendena. Detta stelbenta system att man sitter och läser papper och tror att man vet vad ett ärende innehåller borde man ändå kunna komma ifrån, om det är till glädje för den människa som är drabbad av sjukdom och handikapp och som behöver få resonera med en läkare som är medicinskt sakkunnig, innan beslut fattas.

Jag hoppas ändå att statsrådet har välviljan att studera de fall som finns ute i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1991/92:716 om remisstvånget vid sjukgymnastbesök

Anf. 11 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att medverka till för att remisstvånget för privatpraktiserande sjukgymnastverksamhet upphör så snart som möjligt.

Göte Jonsson uppger att det inom den offentliga vården blir alltmer vanligt att där anställda sjukgymnaster ger behandling utan sådan remiss och att detta är diskriminerande för den privata vården. Göte Jonsson hänvisar till att legitimerade sjukgymnaster arbetar under strikt ansvar, oavsett om de är verksamma i offentlig eller privat vård, samt att det i regeringsförklaringen är klart angivet att målsättningen är att ge patienterna ökad valfrihet genom fler alternativa vårdgivare.

Det är riktigt att det förekommer att sjukgymnaster inom den offentliga vården ger behandlingar utan att läkarremiss föreligger. Det s.k. remisstvånget, som har gällt sedan behandlingstaxans ikraftträdande den 1 april 1977, innebär att den behandlande sjukgymnasten inte får ersättning från försäkringskassan om inte behandlingen skett efter en läkarremiss. Däremot finns efter domstolsavgörande inget krav på att det skall föreligga en läkarremiss för att få utföra en behandling.

Motiven som åberopades för införandet av krav på läkarremiss var två. Det första var säkerhetsskäl för patienten. Det andra var att endast behandlingar som är föranledda av sjukdom skall ersättas av sjukförsäkringen.

Ett slopande av kravet på remiss har befarats medföra en ökning av försäkringsutgifterna, eftersom det utan läkarremiss kan bli svårt för försäkringskassan att avgöra om ersättningsanspråken i samtliga fall avser sådana behandlingar som skall ersättas genom sjukförsäkringen.

Vid de nyligen avslutade överläggningarna mellan riks-försäkringsverket och företrädare för Legitimerade sjukgymnasters riksförbund om arvodesnivån i behandlingstaxan för perioden den 1 juli i år till den 30 juni nästa år – överläggningar som inte resulterade i en överenskommelse – har konstaterats att taxans konstruktion och tillämpningsregler behöver ses över i vissa avseenden. Riks-försäkringsverket har för avsikt att ta upp fortsatta överläggningar med berörda intressenter om en sådan översyn av behandlingstaxan. Enligt vad jag har inhämtat kommer frågan om det s.k. remisstvånget att beröras i det sammanhanget.

Anf. 12 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på frågan.

I och för sig är det här en gammal fråga som sjukgymnasterna har tagit upp vid åtskilliga tillfällen. Jag har en känsla av att det faktum att man inte har kunnat nå en uppgörelse mellan förbundet och riks-försäkringsverket kan bero på att just den här frågan är en knäckfråga, en fråga som förbundet nu faktiskt anser att man måste komma till rätta med.

När man läser regeringsdeklarationen framgår det mycket klart att regeringens ambition är att det skall vara möjligt för dem som utövar yrket inom det sociala området och inom sjukvårdsområdet att bedriva verksamheten på lika villkor. Friheten och möjligheten skall införas successivt, inte i första hand därför att det är bra för dem som ger behandling utan i första hand därför att det är bra för patienten. Det som är bra för patienten är också ofta bra för den som ger behandlingen.

Jag tycker att resonemanget i svaret beträffande sjukgymnasternas rätt att ge behandling utan remisstvång är ologiskt. Sjukgymnasterna är ju legitimerade. Således har de fått bevis på sin yrkeskunnighet. Då skall väl också vederbörande ha ansvar på grund av sin yrkesskicklighet, oavsett om han är offentliganställd eller privatanställd.

När det gäller vilka åkommor som får behandlas vill jag säga att det ju ändå är så, att man för att få ut ersättning från försäkringen måste redovisa den behandling som har utförts. Gör man en felaktig behandling får man inte någon ersättning. Det är ganska enkelt, och det bör inte vara särskilt komplicerat att lösa problemet.

Beträffande kostnaderna menar jag att vi totalt sett skulle få lägre kostnader, eftersom man skulle slippa mycket spring till läkare med olika remisser. I stället kunde man gå direkt till den sjukgymnast som man vet kan ge behandling för den speciella åkomman.

Jag är medveten om att man kan ha olika uppfattningar när det gäller de här sakerna, men huvudprincipen måste väl ändå vara den, herr statsråd, att de som utövar yrket skall ha samma möjligheter.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 13 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är en utmärkt huvudprincip. Det som anges i regeringsförklaringen har ju med själva etableringsfriheten att göra och därvidlag är det ju som Göte Jonsson nämnde så, att regeringen har uttalat att den avser att se till att det successivt blir etableringsfrihet. Den grupp som nämns i regeringsförklaringen är läkarna, men det gäller förstås också tandläkare och sjukgymnaster.

Däremot står det ju ingenting i regeringsförklaringen om remisstvång eller inte vid olika specialiteter.

När frågan var uppe för några år sedan gjorde socialstyrelsen bedömningen att det var viktigt – det var vad man då anförde – att man av säkerhetsskäl hade en läkarbedömning i botten för att avgöra om den åkomma som den enskilde klagade över var av den arten att den passade bra för sjukgymnastbehandling. Jag anser mig inte besitta den medicinska sakkunskapen för att kunna bedöma om detta påstående är korrekt eller ej, men jag har i svaret velat redovisa för Göte Jonsson att frågan har varit uppe för några år sedan och att det här argumentet framfördes.

Det viktiga i dagsläget är väl att Göte Jonsson och jag är överens om att den här frågan bör tas upp. I svaret har jag också redovisat att frågan kommer att tas upp vid de fortsatta överläggningarna och diskussionerna om hur man skall göra med behandlingstaxan i framtiden. Jag förutser för min del att vi redan under mandatperioden har anledning att se över en hel del av taxesystemen.

Anf. 14 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag har den absoluta uppfattningen att vi skall slå vakt om kvaliteten inom vården, och det skall finnas klara skäl för det ena eller det andra beslutet. Men nu har det faktiskt skapats en praxis på så sätt att sjukgymnaster i offentlig vård i allt större utsträckning får ge behandling utan att dessförinnan ha fått läkarremiss för patienten. Då menar jag att man i detta sammanhang redan har tagit ställning beträffande kvalifikationsfrågan.

När det sedan gäller regeringsdeklarationen är det riktigt att det inte står någonting om det här i denna, men andan i regeringsdeklarationen innebär ju att alla hinder, direkta eller indirekta, i princip skall undanröjas, så att de som utövar yrket skall ha samma möjligheter och samma chans.

Jag skulle vilja fråga statsrådet en sak. Om man inte kommer överens vid förhandlingarna mellan förbundet och riks försäkringsverket, är statsrådet då beredd att ta upp frågan till förnyad prövning i departementet, så att vi på ett seriöst sätt kan diskutera frågan? Situationen i dag är inte bra. Det är inte rättvist.

Anf. 15 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Som måhända framskyttat i mitt svar har de överläggningar som ägt rum inför taxeförändringarna den 1 juli inte lett fram till någon överenskommelse. Detta innebär i vad gäller det kommande året att regeringen i juni under alla förhållanden kommer att ta ställning till frågan.

I svaret har jag också framhållit att verket, utan anknytning till den här frågan, har meddelat att verket tänker ta upp spörsmålet om behandlings-

taxan. Svaret på Göte Jonssons fråga är i praktiken att det som han önskar att vi skall göra inom departementet till en början kommer att utföras inom verket.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 16 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Min fråga blir då: Kommer statsrådet och departementet att göra en ingående prövning i anslutning till taxefrågan? I annat fall hoppas jag att statsrådet gör prövningen i särskild ordning och mycket snart.

Anf. 17 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Som jag har antytt är frågan om taxesättningen fr.o.m. den 1 juli i år, dvs. om drygt en månad, föremål för regeringens behandling redan nu. Den frågan får alltså, som jag nämnt, tas upp i särskild ordning.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1991/92:767 om försöksverksamheten med rätt för distriktssköterskor att förskriva läkemedel

Anf. 18 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat mig om jag är beredd att verka för att slutföra projektet med rätt för distriktssköterskor i Jämtlands län att förskriva läkemedel.

Försöket med rätt för distriktssköterskor i Jämtlands län att förskriva vissa läkemedel startade i mars 1988 och skulle enligt planerna pågå i tre år, varefter en utvärdering skulle göras. Genom ett departementsbeslut i februari 1987 erhöll socialstyrelsen 250 000 kr. för försöksverksamheten inkl. utvärdering av denna. Enligt samma beslut skall utvärderingen rapporteras till regeringen senast under budgetåret 1991/92, dvs. innevarande budgetår.

Utvärdering pågår. Resultatet kommer att rapporteras till regeringen i enlighet med det beslut som fattas. Jag är självfallet beredd att verka för ett slutförande av projektet, men finner för närvarande inte anledning att vidta några åtgärder i avvaktan på socialstyrelsens rapport.

Anf. 19 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det nu pågående projektet med receptförskrivningsrätt för distriktssköterskor har ju flera gånger varit uppe i riksdagen. Anledningen är ju bl.a. den att det har funnits en hel del frågetecken när det gäller slutförandet av projektet. Oklarheten har framför allt gällt projektets finansiering och utvärdering.

Redan 1978 uppdrog den dåvarande regeringen åt socialstyrelsen att utreda förutsättningarna för en försöksverksamhet med receptförskrivningsrätt för distriktssköterskor och företagssköterskor. Först 1984 redovisade socialstyrelsen uppdraget, således efter sex år. Socialstyrelsens slutsats var att en sådan försöksverksamhet, och verksamheten över huvud taget, skulle bli för dyr. Någon försöksverksamhet kom därför inte till stånd. Det var särskilt

behovet av utbildning som socialstyrelsen bedömde som alltför kostnadskrävande. Vid en remissomgång beträffande det som socialstyrelsen kommit fram till ansåg både Landstingsförbundet och SHSTF att socialstyrelsen hade övervärderat behovet av utbildning. Då socialdepartementet frågade bl.a. de nämnda organisationerna om det fanns intresse av att en försöksverksamhet nu kom till stånd tillstyrkte Landstingsförbundet och SHSTF ett sådant projekt. 1985 uppdrog regeringen på nytt åt socialstyrelsen att i samråd med de berörda intressenterna genomföra en försöksverksamhet för distriktssköterskor.

Såsom redan framkommit här valdes Jämtlands län som försöksdistrikt.

De läkemedel som en ledningsgrupp ansåg skulle ingå i projektet låg nära distriktssköterskornas arbetsområde omvårdnad. Inom projektets ram har distriktssköterskorna fått fortbildning i farmakologi m.m. vid vårdhögskolan i Östersund. Den utbildningen omfattade 5 poäng.

I projektet förskriver distriktssköterskorna vissa läkemedel på grund av att de fått ett utvidgat självständigt yrkesansvar. Andra läkemedel kan distriktssköterskan förskriva om den ansvarige läkaren har delegerat den rätten till henne.

Anf. 20 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är riktigt som Margareta Viklund säger att denna fråga har ett långt förflutet. Jag kan också nämna att den som våren 1978 gav uppdraget var vår nuvarande talman, som då var sjukvårdsminister.

Nu har emellertid den långa processen lett fram till att vi har haft en försöksverksamhet som nu är i det närmaste avslutad. Vad Margareta Viklund, jag och många andra väntar på är nu en utvärdering av försöksverksamheten. Jag tror inte att utvärderingen kan vara klar att överlämnas redan den 30 juni i år, men jag räknar med att vi skall få resultatet av utvärderingen i början på hösten. Jag ser fram mot denna utvärdering, eftersom jag tycker att detta är ett intressant inslag i den fortsatta utvecklingen av svensk sjukvård.

Jag kan parentetiskt nämna att det finns andra inslag som måhända kan beröra förlängningen av den här försöksverksamheten. Det har att göra med att vi över huvud taget har minskat på receptkraven. Den enskilde kan redan nu ta ut ett större antal läkemedel utan recept, något som framgått av annonser under våren. Detta kan möjligen påverka omfånget.

Jag tror att Margareta Viklund och jag väntar ungefär lika otåligt på att få se resultatet på utvärderingen. Jag tror att det kommer i början av hösten.

Anf. 21 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Jag förstår att vi är på ungefär samma linje. De här projekten har varit mycket segdragna.

Inledningsvis möttes det nu pågående projektet av kraftiga protester, bl.a. från läkare i Jämtland. Det medförde att projektet försenades och att startpunkten sköts upp. Men allteftersom tiden gått har också läkarna blivit litet mer entusiastiska för projektet.

Jag tycker förstås att det är mycket viktigt att projektet slutförs. Jag tycker att det nu har pågått länge nog, och vi vill gärna se ett resultat. Det är viktigt

att projektet i dessa tider av omstruktureringar inte hamnar i bakvattnet ännu en gång. Det är viktigt att ha detta med i den omstrukturering som är på gång. Är statsrådet beredd att verka för det?

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 22 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Som Margareta Viklund säger är det en hel del på gång inom svensk sjukvård, både ute i landstingen och på nationell nivå. Huruvida den statliga utvärderingen av Jämtlandsförsöket på något sätt kan fogas in i de förslag som vi skall avlämna till riksdagen i höst vågar jag inte säga i dag. Men alldeles uppenbart är det en väsentlig del i den svenska sjukvården att bestämma vem som har rätt att förskriva vad.

Anf. 23 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Om det skulle visa sig att det inte finns tillräckligt med pengar för att slutföra projektet, är statsrådet då beredd att se till att brist på penningmedel inte bromsar den här gången? Det kan ju i varje fall inte röra sig om så stora summor.

Anf. 24 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag är något osäker på vad det är Margareta Viklund åsyftar. Såvitt jag förstått har socialstyrelsen fått medel en gång för alla, även för att klara utvärderingen. Jag har inte för avsikt att föreslå att det tillskjuts ytterligare pengar för detta ändamål. Jämtlands läns landsting har, om jag är riktigt underrättad, fortsatt försöksverksamheten även efter denna period. Försöksverksamheten pågår alltså egentligen fortfarande.

Det enda som begränsar försöksverksamheten för närvarande är att den författningsändring som var nödvändig för att man skulle kunna göra försöken bara gäller t.o.m. december i år. Man måste därför enligt min mening ta ställning i frågan innan dess.

Anf. 25 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Det är inte bara på den nivå som vi nu diskuterar som intresset för detta projekt är stort. Intresset finns i alla landsting, inom facket, bland patienterna, inom primärvården osv. Även huvudmännen har ett mycket stort intresse för denna försöksverksamhet. Därför är det viktigt att vi så snabbt som möjligt får fram ett resultat av utvärderingen. Om resultatet visar sig vara bra, är då statsrådet beredd att föra ut detta i hela landet och ta konsekvenserna härav i form av en utvidgning av utbildningen och fortbildningen liksom en vidgning av yrkesbefogenheterna?

Anf. 26 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Svaret på den frågan är lätt att ge. Om försöksverksamheten totalt sett visar sig ha varit lyckosam och det inte finns några medicinska invändningar, är det självklart att detta skall spridas över hela landet. Vi gör ibland inom den offentliga sektorn det misstaget att vi bedriver försöksverksamhet år ut och år in och sedan avslutar den utan att dra slutsatsen antingen att det hela var dåligt och därför bör upphöra eller att det hela var bra och att det därför bör spridas.

Svaret är alltså att om utvärderingen blir positiv skall vi se till att detta sprids över hela riket.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:769 om nolldirektiven för merkostnadsutredningen m.m.

Anf. 27 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Bo Holmberg har frågat socialministern när han ämnar verkställa beslutet om att ta bort nolldirektiven för merkostnadsutredningen och psykiatriutredningen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan. Sedan år 1984 gäller för samtliga kommittéer och särskilda utredare vissa generella direktiv (Dir. 1984:5). Dessa direktiv – som så ofta kallats nolldirektiven – innebär i princip att förslag från kommittéer inte får öka de offentliga utgifterna eller minska statsinkomsterna. Kommittéerna skall visa hur förslag som innebär utgiftsökning eller inkomstminskningar skall finansieras. Detta skall ske genom att kommittéerna anger konkreta förslag till rationaliseringar eller omprövningar som innebär besparingar inom utredningens område eller näraliggande områden. Förslagen skall således kunna genomföras med oförändrade eller minskade resurser.

Anledningen till Bo Holmbergs fråga är att Börje Nilsson och Bo Nilsson i en motion har föreslagit att nolldirektiven skall avskaffas för merkostnadskommittén och psykiatriutredningen.

Socialutskottet har vid sin bedömning av motionen, vilket framgår av utskottets betänkande 1991/92:SoU 15 Socialpolitik – inriktning och anslag, uttalat att handikappområdet, där såväl fysiskt som psykiskt handikappade ingår, måste tillföras sådana resurser att nödvändiga åtgärder på området kan komma till stånd. Detta förutsätter enligt utskottet att utredningar på handikappområdet inte begränsas av regeringens nolldirektiv.

Mitt besked till Bo Holmberg är att jag inom kort kommer att föreslå regeringen att besluta om tilläggsdirektiv till merkostnadskommittén och psykiatriutredningen. Dessa nya direktiv innebär bl.a. att de aktuella utredningarna inte skall begränsas av nolldirektiven, såvitt de avser finansiering av eventuella utgiftsökningar eller inkomstminskningar. Däremot kvarstår kravet att utredningarna i sina slutbetänkanden skall lämna förslag med väl genomarbetade kostnadsberäkningar och att hänsyn skall tas till samtliga kostnader för berörda intressenter. Med hänsyn till det kärva ekonomiska läget är det mycket viktigt att utredningarna noga prövar sådana förslag som medför ökade kostnader. Om möjligt bör givetvis alternativa finansieringsförslag redovisas.

Anf. 28 BO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret och framför allt för innehållet i svaret. Regeringen kommer alltså att fatta beslut som innebär att man upphäver nolldirektiven.

Jag vill göra två kommentarer.

Jag tillhör psykiatriutredningen, som har tagit fram ett antal delbetänkanden. Jag tror att vi som sitter i utredningen och de som följt dess arbete är negativt överraskade över de psykiskt stördas situation. Detta gäller både deras ställning inom vården och deras levnadsförhållanden i samhället. I det senaste delbetänkandet redovisas en levnadsnivåundersökning. Denna undersökning visade att de psykiskt störda är de sämst ställda på de områden som undersöks: inkomster, möjligheter till fritid, semester etc.

Det är därför angeläget att de revor som finns i välfärden för dessa människor lagas.

Min andra kommentar gäller det statsrådet sade om att göra ekonomiska bedömningar. Sådana kommer utredningen att göra. Vi kan konstatera att mellan 34 och 36 miljarder kronor läggs ner på vård, boende, omsorg och framför allt försäkringar. När vi nu kritiskt granskar behandlingsmetoderna och rehabiliteringen kan vi konstatera att det här finns en hel del att göra. För egen del utesluter jag inte att man skulle kunna kombinera förebyggande åtgärder genom bättre insatser via arbetslinjen och besparingar i försäkringen. Jag tror att det är angeläget för utredningen att försöka hitta sådana angreppssätt.

Anf. 29 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det finns inte speciellt mycket att invända mot de två påpekanden som Bo Holmberg gör. Som bl.a. psykiatriutredningen har påvisat och som många hävdar i den allmänna debatten råder det stora brister på det psykiatriska fältet. Detta är ett av de områden inom svensk sjukvård där vi behöver göra förbättringar.

Det andra påpekandet som Bo Holmberg gjorde är också mycket väsentligt, nämligen att det även inom ett sådant område där vi vill se förbättringar måhända finns ett antal omprövningar att göra för att använda de pengar som finns på ett mer effektivt sätt. Jag är övertygad om att psykiatriutredningen kommer att pröva den frågan noggrant i samband med att den lägger fram förslag till ökade insatser på andra områden.

Jag kan också tillägga att när jag i mitt svar har sagt att det inom kort kommer direktiv, innebär det att de kommer senast under nästa vecka.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:772 om försäkringskassorna och den personliga integriteten

Anf. 30 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Margitta Edgren har, mot bakgrund av att det är möjligt att på utbetalningsavi från försäkringskassa utläsa personnummer och anledning till ersättning, frågat statsrådet Laurén vilka åtgärder hon avser att vidta för att detta intrång i den personliga integriteten skall undanröjas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Det stora flertalet utbetalningar av socialförsäkringsförmåner sker genom

kontoinsättning. Besked till den försäkrade om sådan insättning sker i slutet försändelse.

Utbetalning kan även ske genom utbetalningsavi. På avin anges av redovisningsskäl personnummer som identifikation. Vidare anges via kod vad utbetalningen avser. Riksförsäkringsverket utreder för närvarande möjligheten att genom s.k. värmeförslutning sända även avier i slutna försändelser.

Anf. 31 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Med anledning av det rakryggade besked som Bo Könberg har gett tidigare när det gäller att FAS 90 inte skall genomföras av bl.a. integritetsskäl har jag från några människor fått ett par sådana avier, och jag kan överlämna den ena till statsrådet. En sådan avi innehåller personnummer och en kod som anger vad utbetalningen avser.

För att kunna besvara frågor från dessa människor har jag undersökt detta litet grand. Det visade sig då att datainspektionen redan 1988 gav ut föreskrifter där det framgick att personnummer på postförsändelser enligt datainspektionens praxis inte skall få återges synliga på sådana försändelser.

Det har emellertid visat sig att riksförsäkringsverket sedan drygt fyra år har arbetat på ett sätt som har gått emot datainspektionens intentioner.

Fr.o.m. den 1 januari i år gäller dessutom en mer skärpt datalag än tidigare. I motivtexten till lagen sägs explicit att personnummer får återges på datautskrifter endast när det finns särskilda skäl. Riksförsäkringsverket gör detta av bl.a. redovisningsskäl, dvs. på grund av den interna organisationen på riksförsäkringsverket. Jag undrar om det kan utgöra ett särskilt skäl.

Om man läser vidare i den bok som datainspektionen har gett ut för att man skall kunna tolka de nya tilläggen i datalagen, finner man att det står att man inte bör använda personnummer som diarienummer, fakturanummer, kundnummer, etc. Man kan alltså inte använda personnummer på detta sätt för att få ordning i sin interna redovisning.

Vi är många i denna riksdag som under åtskilliga år har lagt ned vår själ i att datalagen följs. Jag vill därför fråga statsrådet om tidsplanen för värmeförslutningen. Detta har riksförsäkringsverket ju arbetat med sedan 1988. När kommer detta att ske – i morgon, nästa år eller om fyra år?

Anf. 32 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har inte forskat så långt tillbaka som 1988. Jag vågar därför inte svara på om riksförsäkringsverket har utrett frågan om värmeförslutning sedan dess. Jag har snarast fått ett intryck av att man på riksförsäkringsverket relativt nyligen har börjat titta på frågan. Jag har utgått från att man kan ge besked om detta under innevarande år.

Anf. 33 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Tycker inte Bo Könberg att det är litet märkligt att riksförsäkringsverket inte har agerat tidigare och att man kan tolka detta som att personlig integritet som begrepp i verkets dagliga verksamhet inte har en betydelse för verket?

Anf. 34 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Nej, jag utgår från att begreppet integritet har stor betydelse för den dagliga verksamheten inom riks försäkringsverket.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:715 om återbetalningen av moms till utländska företagare

Anf. 35 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Carl Fredrik Graf har frågat mig vad jag avser att göra i fråga om vissa problem som sammanhänger med återbetalning enligt lagen (1991:119) om återbetalning av mervärdesskatt till utländska företagare. Frågan har ställts mot bakgrund av att sådan återbetalning enligt lagen skall ske till en betalningsmottagare i Sverige och att detta krav i praktiken innebär att det stora flertalet utländska företagare därigenom är hänvisade till att utnyttja ett ombud i Sverige.

Bestämmelsen att återbetalning skall ske till en av sökanden angiven betalningsmottagare i Sverige syftade, när den infördes, till att underlätta det administrativa arbetet för riksskatteverket. Någon avsikt att göra de utländska företagen beroende av ombud för att kunna hantera återbetalningen fanns inte. Det räcker i och för sig också att den utländske företagaren har ett postgirokonto i Sverige för att kravet på svensk betalningsmottagare skall vara uppfyllt.

Enligt vad jag har erfarit från riksskatteverket skulle en ordning med betalning direkt till utlandet inte innebära några svårigheter eller medföra några särskilda problem ur administrativ synpunkt. Det kan därför finnas skäl att se över bestämmelserna på denna punkt. Jag avser att vid lämpligt tillfälle återkomma till riksdagen med de förslag som kan föranledas av en sådan översyn.

Anf. 36 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Eftersom statsrådet har lovat att återkomma med förslag i precis den riktning som jag tar upp i frågan kan denna frågedebatt göras tämligen kort.

När man stiftar lagar är det viktigt att man i första hand har enkelhet och så liten byråkrati som möjligt för företagen för ögonen. Denna § 11 infördes för att det skulle vara lätt i första hand för riksskatteverket. Detta håller statsrådet på att ändra, vilket gläder mig.

Som en kommentar kan jag säga att detta kan ha ganska stor betydelse för hotell- och restaurangbranschen, eftersom många av dessa avdragsgilla kostnader hänför sig denna typ av utgifter. Därför är detta positivt även för den näringen.

Fru talman! Jag har inga ytterligare frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 37 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till att hobbyhästägandet återinförs.

Den fråga som Sten Andersson i Malmö har tagit upp rör beskattning av hobbyinkomster. En förutsättning för att en skattepliktig inkomst skall uppkomma av en hobbyverksamhet är att den ger ett överskott. Avdrag får göras för de kostnader som uppkommit i verksamheten. Ger verksamheten underskott ett år får detta kvittas mot ett eventuellt överskott året efter.

Till grund för reglerna ligger principen om en likformig inkomstbeskattning. Denna princip är enligt min mening riktig och bör inte ifrågasättas.

Jag har efter regeringens bemyndigande tillsatt en särskilt utredare som skall se över vissa regler i inkomstslaget tjänst i syfte att främst åstadkomma förenklingar av regelsystemet. I samband härmed skall även en översyn göras av reglerna om beskattning av hobbyinkomster. Ett delbetänkande som behandlar denna fråga torde väntas redan om några veckor. Jag är därför inte beredd att nu ta ställning till om det finns anledning att förändra de regler som rör beskattning av hobbyinkomster.

Anf. 38 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Tidigare var det i princip på det sättet att om man hade två travhästar slapp man skatta för vinsten men kunde inte heller dra av förlusten.

Det är drygt 8 % av alla hästar som ger vinst. Drygt 90 % ger alltså förlust. Det var ingen inom travsporten som ville ändra på denna regel. I dag kan man lugnt säga att slopandet av skattefriheten för hobbyhästägare innebär en förlust för staten. Nu måste alltså samtliga travhästägare i Sverige deklarera, men de har inte begärt detta.

Jag anser att detta i grunden handlar om den kungliga svenska avundssjukan. Folk vet nämligen inte om att 90 % av travhästarna går med förlust. Däremot kan man på tidningarnas mittuppslag läsa om en häst som kanske har tjänat 1 milj.kr. Det är orsaken till den situation som vi har i dag.

Man kan också notera att priserna på travhästar i dag faller dramatiskt. Priserna på dessa hästar har fallit mycket mer än priserna på fastigheter, som ofta debatteras.

Jag är förvånad över att statsrådet inte tar hänsyn till detta. Det kan nämligen på sikt betyda att ingen i Sverige längre vill vara travhästägare. Det är trots allt en verksamhet som i frivillig skatt inbringar ett stort antal miljoner från svenska folket och som statsrådet kan disponera litet grand hur han vill. Därför är jag förvånad över att detta inte accepteras. Travsporten begär nämligen inte att få denna avdragsrätt. Det lilla fåtal som råkar vinna och som har turen att ha en bra häst tycker jag skall ha denna möjlighet.

Anf. 39 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är roligt om det finns något som kallas frivillig skattebetalning. Definitionen av skatt är ju tvångsmässigt uttaxerade medel som används för att täcka vissa gemensamma utgifter.

Alldeles bortsett från det noterar jag i mitt svar att jag för en tid sedan tillsatte en utredning som har att just se över vissa regler när det gäller inkomst av tjänst. Bl.a. gäller det hobbyinkomster.

Det är en självklarhet att jag innan ett betänkande har lagts fram inte är beredd att kommentera frågeställningen som sådan. I stället gäller det att se vilka förslag det är som läggs fram för att sedan i vederbörlig ordning bereda ärendet.

Låt mig sedan vara skämtsam. Sten Andersson i Malmö talade om hästar som tjänar 1 miljon. Det måste, såvitt jag förstår, vara lönsamt att vara häst i dag.

Svar på frågor

Anf. 40 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag förutsätter att statsrådets fattningsförmåga är så pass utvecklad att han förstår att jag avsåg hästägarna.

Jag noterar också att det har tillsatts en utredning. Jag skulle vilja fråga statsrådet: Kan denna utredning, baserad på vad statsrådet i dag känner till, dra slutsatsen att den situation som i dag råder kan förändras? Över 90 % av de travhästägare i Sverige som har en verksamhet som inte går med vinst tvingas ju att varje år inför deklarationen spara kvitton på både de största och de minsta belopp. Det är en helt onödig process som de aldrig har begärt. Med tanke på vad det kostar för staten måste det innebära en förlust och en negativ beskattning, och det är väl inget som vi strävar efter.

Anf. 41 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Som jag sade är syftet med utredningen att förenkla reglerna när det gäller beskattning av inkomst av tjänst men också att frågan om hobbyinkomster tas upp. Det är ju just det som vi diskuterar. Det syftet finns alltså när det gäller den utredning som tillsatts.

Att kommentera förslag som inte existerar tycker jag är felaktigt, och det kommer jag heller inte att göra. Men jag är fullt medveten, som jag har sagt tidigare här i kammaren, om de problem som finns såväl när det gäller hästar eller hästägare som går med vinst eller förlust som när det gäller hobbybidling och mycket annat.

Anf. 42 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Då skulle jag vilja ha svar på en annan fråga: Om det visar sig att en skatt innebär att det kostar mera för staten att ta in den här skatten, skall man då i rättvisans namn bibehålla den?

Anf. 43 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Nej.

(Sten Andersson i Malmö (m) inpass: Tack!)

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 44 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Kent Carlsson har frågat mig om jag kan ge garantier för att statens kostnader för JAS-projektet kommer att hålla när Finlandsaffären nu spruckit och "förutsättningen" för att tillverka fler plan än de planerade 140 till det svenska flygvapnet rimligtvis inte föreligger.

Det är riktigt att Finlandsaffären inte kommer till stånd, vilket jag givetvis beklagar. Kent Carlssons koppling mellan det svenska projektet och Finlandsofferten är dock felaktig vad avser både kostnaderna och "förutsättningen" för att tillverka fler flygplan utöver de 140 till det svenska flygvapnet.

Den svenska affären har offererats redan den 1 oktober 1991 och är helt fristående från eventuella exportaffärer. JAS 39 har primärt tagits fram för det svenska luftförsvaret. Eventuella exportaffärer kan på sikt ge s.k. royaltynkomster till staten, men sådana bedömda inkomster kan inte och får inte in-tecknas så länge reella affärer inte kontraktmässigt är signerade.

Det är därför desto mer glädjande att till Kent Carlsson få meddela att drygt fyra års förhandlingar om JAS-projektets framtid nu lett fram till en principuppgörelse mellan staten (Försvarets materielverk) och Industrigruppen JAS AB, som innebär att den på 1980-talet uppkomna kostnadsför-dyringen på ca 9,3 miljarder kronor i 1991 års prisläge – tvärt emot vad JAS-kritikerna påstått – inte har ökat ytterligare. Tvärtom indikerar den nu ge-nomförda förhandlingen en sänkning av denna kostnad, vilket är mycket till-fredsställande.

Jag kan givetvis lika litet som någon annan ge garantier för att statens kostnader för JAS-projektet kommer att hålla, men just nu ser det faktiskt ut som om en minskning av kostnaderna blir resultatet av de väl genomförda förhandlingarna om ytterligare 110 flygplan fram till sekelskiftet.

Anf. 45 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Björck för svaret. Jag framställde frågan strax innan beskedet kom om att det finns ett avtal som Försvarets materiel-verk har framförhandlat med Industrigruppen JAS.

Att jag inte har dragit tillbaka frågan beror bl.a. på den skriftliga kom-mentar som försvarsministern gjorde här med anledning av JAS-affären. Försvarsministern sade ju att den inte bör påverka priset, alltså det pris som svenska staten får betala för de totalt 140 JAS-planen. Jag var intresserad av att få reda på vad som låg bakom.

Det är glädjande om detta projekt, som trots allt kostar skattebetalarna en hel del pengar, kan bli något billigare än vi har räknat med.

Men om ett avtal tecknas innebär det väl att en kostnad fixeras. Jag önskar att statsrådet här i dag kunde säga att det absolut inte kommer att kosta mer än de 57,8 miljarderna i 1991 års prisläge. Om man går under det priset tror jag inte att riksdagen har några invändningar mot att så sker. Då kan man ju spara när det gäller skattebetalarnas pengar. Eller är avtalet inte konstruerat

så, att det trots det som statsrådet säger här kan finnas ett utrymme för att överskrida den här ramen?

Vidare skulle jag vilja fråga om en annan sak: Det finns inga dolda förmåner i form av räntefria eller ränteförmånliga lån i det här avtalet som innebär att man bakvägen höjer priset något – eller hur är det?

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 46 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag är väl medveten om att frågan något hänger i luften. Varken Kent Carlsson eller någon annan kunde ju veta att det förrförra fredagen träffades en principöverenskommelse.

Sådana här flygplanskontrakt är ju väldigt komplicerade affärer. Det är inte fråga om en lunta som fysiskt kan läggas på riksdagsledamöternas bänkar. Det är hyllmeter efter hyllmeter efter hyllmeter med handlingar som ett sådant här kontrakt handlar om.

Jag har varit väldigt angelägen, självfallet utan att ingripa i förhandlingarna, om att göra klart för Industrigruppen JAS att vi *icke* kan acceptera ytterligare kostnadsökningar. Jag har också varit väldigt angelägen om att göra klart för IG JAS att vi måste ha ett kontrakt, som så långt det över huvud taget är möjligt minskar riskerna för obehagliga överraskningar i de här sammanhangen.

Vidare har jag, fru talman, varit mycket angelägen om att understryka att de kostnader, ca 3 miljarder, som IG JAS onekligen har fått bestrida ur egen ficka vad gäller de första 30 planen, där man gjorde upp om ett fast pris, icke kan återtas. Man får helt enkelt stå för sitt ursprungliga kontrakt om de första 30 planen. De pengarna kan inte återvinnas i det andra kontraktet.

Fru talman! Jag tror att vi har nått så långt som det över huvud taget är möjligt att komma. JAS-projektet har haft en kostnadsfördyring om 16 %. Internationellt sett är det mycket mycket litet, i all synnerhet som dollarkursen står för en stor del av kostnadsökningen.

Anf. 47 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Det är givetvis glädjande att statsrådet, enligt hans egen utsägo, har varit mycket pådrivande när det gällt att hålla nere kostnaderna och att se till att Industrigruppen inte överskrider de ramar som vi här i riksdagen har resonerat om.

Jag skulle ändå litet grand vilja bena ut frågan om kontraktet. Statsrådet säger att man så långt som möjligt skall undvika framtida kostnadsökningar. Mot den bakgrunden måste jag tolka svaret totalt sett så, att det finns en risk för obehagligheter framöver i form av kostnadsfördyringar. Kontraktet är alltså så utformat att den risken finns. Därför tycker jag att det känns litet osäkert för riksdagens och skattebetalarnas del.

Beträffande de 3 miljarderna säger statsrådet att det för IG JAS del inte kan bli fråga om ett återtagande. Min fråga är: Finns det andra sätt att kompensera i form av lån exempelvis när det gäller likviditeten, med låg eller alls ingen ränta – med andra ord genom ett slags förtäckt kostnadstäckning?

Anf. 48 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Det finns det enligt min mening inte. De finansieringsformer som har valts skall vara så kostnads- och ränteneutrala som möjligt. Det har

de inte alltid varit i sådana sammanhang. Det har varit fråga om icke obetydliga förskott, som då har utgjort en del av kalkylen så till vida att staten, dvs. beställaren, har räknat av förskotten på priset.

Jag hoppas att det nu har skapats en konstruktion som löser även detta problem. Jag har varit noga med att i regeringsbeslut ange att det i förhandlingsuppdraget till Försvarets materielverk inte får tecknas något definitivt kontrakt mellan Försvarets materielverk och IG JAS förrän ett bemyndigande har givits av regeringen.

Vi har i regeringen gjort vad vi har kunnat för att få ned kostnaderna, och nu ligger vi under den linjal som tidigare nämndes.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:759 om den uteblivna exporten av JAS-plan

Anf. 49 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat mig vad de ekonomiska konsekvenserna för de svenska skattebetalarna blir av misslyckandet med att sälja JAS-plan till Finland.

Jag kan enkelt svara att det blir inga ekonomiska konsekvenser för de svenska skattebetalarna. Inga exportaffärer kan innan de reellt föreligger in-tecknas som underlag för reduktion av JAS-projektets kostnader, eftersom projektet primärt tas fram för det svenska flygvapnet.

Det är i stället glädjande att få meddela Gudrun Schyman att drygt fyra års förhandlingar om JAS-projektets framtid nu lett fram till en principuppgörelse. Denna indikerar lägre totala kostnader än tidigare för JAS-projektet fram till sekelskiftet. De ekonomiska konsekvenserna av förhandlingarna torde således innebära något lägre kostnader – för de svenska skattebetalarna – vad avser JAS-projektets andel av de totala försvarskostnaderna, än som tidigare bedömts.

Anf. 50 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skall be att få tacka försvarsministern för svaret.

Dess värre delar jag inte den glädje som försvarsministern nu ger uttryck för och även gav uttryck för till den förra frågeställaren. Jag tycker inte att det här projektet över huvud taget är särskilt roligt. Det är häpnadsväckande att projektet drivs vidare på det sätt som sker.

Jag förstår rent logiskt resonemanget att inte räkna med exporten. Men när vi tidigare i debatten har kritiserat projektet, har det ofta anförts att JAS kommer att bli en exportprodukt för Sverige, att pengar till projektet skall komma in via exporten – kritiken har framförts under en lång tid, och med utgångspunkt i den säkerhetspolitiska utveckling som nu pågår har kritiken blivit än hårdare, vilket rimligen borde leda till att projektet läggs i malpåse – och att kostnaderna därför inte är så provocerande. Det är ett argument som försvarsministern själv har anfört. Jag vet att ÖB har anfört det argumentet

i debatter där jag har deltagit tillsammans med honom. Det har förespeglats en export både till Finland och eventuellt till Tyskland.

Utgången av dessa diskussioner var ju att det inte blev någon affär med Finland, vilket jag tycker är förståeligt. Jag skulle inte heller köpa ett plan som inte är färdigt, som nästan inte kan lyfta och som om det lyfter ramlar snabbt ner. När nu denna affär inte har blivit av, blir det väl antagligen inte någon affär med Tyskland heller. Det här borde väl innebära att man skall börja fundera i litet andra banor? Finns det ingen gräns för hur mycket pengar som skall ges till projektet?

Anf. 51 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Under den tid jag har varit försvarsminister och sysslat med JAS-projektet har jag varit noga med att ge klara besked om att några eventuella exportaffärer under inga omständigheter får räknas in i de offerter som har tagits fram och de förhandlingar som har genomförts för delserie 2.

Jag är av en djupt skeptisk natur, och jag vet att sådana affärer inte skall tas för givna förrän kontraktet är signerat.

Jag kan inte riktigt förstå den svenska debatten om den uteblivna JAS-ordern till Finland. JAS flyger faktiskt – och det utomordentligt bra – med bättre prestanda än beräknat, och det finns i fyra exemplar. F 18, som är ett 15 år gammalt plan, har tillverkats i över 1 000 exemplar. Planet har sålts till bl.a. Finland. En affär är på gång med Schweiz. Vi får se vad som skall hända där. Detta torde för varje militärt flygintresserad person indikera att det tar ett tag innan möjligheter för reella affärer blir särskilt stora.

Kort sagt: Det går inte att bedöma JAS-projektets framtid på grundval av att det finns fyra plan i luften.

Jag tror att JAS-projektets eventuella storhetstid på exportsidan kommer att ligga under 90-talets andra hälft. Går det att framgångsrikt sälja ett 15 år gammalt plan som F 18, tror jag att de möjligheterna också finns för JAS när flygplanet har tillverkats i ett större antal och finns i operativt bruk.

Anf. 52 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det går inte att komma ifrån det faktum, Anders Björck, att JAS-projektet har varit förföljt av problem, misslyckanden, förseningar och fördröjningar. Jag vet att Anders Björck inte har varit med hela tiden och alltså inte kan hållas ansvarig. Men ni moderater har ju stött projektet, och det har varit en mängd komplikationer. Det är klart att sådant måste påverka en eventuell köparens bedömningar. Det borde vara rimligt för en någorlunda medveten konsument.

Det här är ett mycket dyrt projekt, där de säkerhetspolitiska förutsättningarna – som så dramatiskt har förändrats – inte längre motiverar projektets fortlevnad. I den debatten har militären, genom ÖB, framhållit att problemet skall lösas med hjälp av exportaffärer. Pengar skall komma in så att säga bakvägen. Nu håller inte det argumentet heller. Vad skall till för att överväga att avbryta projektet?

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 53 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Delserie 2 av JAS-projektet innebär att det sista av dessa 110 flygplan lämnar fabriken i Linköping år 2001. Det plan som då lämnar fabriken skall flyga till minst år 2020.

Fru Schyman är att gratulera om hon tvärsäkert kan tala om hur världen kommer att se ut omkring år 2020. Jag bockar, bugar och lyfter på kepsen för alla som tvärsäkert kan förutse vad som skall hända så långt in i framtiden. Jag tycker att det är svårt att kunna förutse de närmaste dagarna dels i världen, dels i vissa partier – såsom det ser ut just nu.

För första gången sedan 1945, Gudrun Schyman, utkämpas reguljära strider på Europas fastland. Det, om något, borde utgöra en tankeställare för framtiden.

Anf. 54 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det skulle vara en tankeställare för framtiden, att inga av de militära konflikter som i dag utkämpas på europeiskt territorium kan påstås hota den svenska nationen eller utgöra ett ökat militärt hot för Sverige. Det är en teori som mycket ivrigt har odlats i militära kretsar. När vi som vill av- och nedrusta har hänvisat till att det sker en fredlig utveckling inte minst i vårt närområde, har de hänvisat till oroshärdar långt bort och till någon form av spridningseffekt.

Nu är inte oroshärdarna i Europa så särskilt långt bort. Men det finns ingenting som tyder på att de skulle sprida sig till den del av Europa där vi finns. Det är paranoidea militära föreställningar som används för att legitimera ständigt ökade militära kostnader. I en situation där alla länder runt omkring Sverige drar ned på de militära kostnaderna ökar Sverige de militära kostnaderna och fortsätter blint att köra fast i industripolitiska projekt som är dödfödda.

Anf. 55 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! JAS-projektet är jämfört med alternativen ett billigt projekt. Andra flygplan har studerats. Kostnadsfördyringen har varit 16 % under hela 1980-talet. En stor del av dessa 16 % beror på dollarkursen. Den var 4:58 kr. när beslutet fattades våren 1982. I dag ligger kursen på nästan 6 kr. Tidvis har den varit uppe i nästan 10 kr. Det har varit fråga om rimliga kostnadsökningar med tanke på att det är ett högteknologiskt projekt.

Nu har vi lyckats få ned de här kostnaderna under den nivå som vi ett tag räknade med. Jag begär naturligtvis inte några glädjeutbrott från Gudrun Schymans sida för detta. Jag tycker emellertid att det nästan verkar som om hon blir arg över, fru talman, att projektet blir billigare än beräknat.

Anf. 56 TALMANNEN:

Jag föreslår att debatten avslutas efter ytterligare ett inlägg från vardera sidan.

Anf. 57 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag är inte alls arg över att det blir billigare. Jag är arg över att man satsar på fel saker vid en tidpunkt då man borde satsa på andra saker.

Vi vet att varje krona som satsas i militära projekt ger mindre av arbete och välfärd än varje krona som satsas i civil industri, i civila projekt. Det är mycket provocerande att med dagens ekonomi och i dagens säkerhetspolitiska läge radera den sociala välfärden och att satsa på sådana här idiotprojekt.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 58 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Ett avbrytande i dag av JAS-projektet skulle innebära en lång rad teknologiska, industriella, forskningsmässiga, regionalpolitiska och, inte minst, sociala problem på de orter som berörs.

JAS-planen som nu skall tillverkas i delserie 2 kommer att verka i luften i minst 20 år. Det, fru talman, är en längre tidsperiod än mellan första och andra världskriget. Efter första världskriget var det många som var precis lika tvärsäkra som Gudrun Schyman är på att alla risker för konflikt i Europa var obefintliga.

Anf. 59 TALMANNEN:

Trots mitt förslag önskar Gudrun Schyman ytterligare ett inlägg.

Anf. 60 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det här visar att det i dag är det militärindustriella, arbetsmarknadspolitiska konceptet som styr utvecklingen av flygplan, inte säkerhetspolitiken. Det är beklämmande för försvarspolitiken i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:747 om statsbidraget till friskolorna

Anf. 61 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Eva Johansson har frågat statsministern om den nivå för bidrag till fristående skolor som föreslagits i propositionen 1991/92:95 om valfrihet och fristående skolor är avsedd som en startstimulans och om nivån i så fall kommer att sänkas efter en tid. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Av propositionen framgick att en särskild utredare arbetade med frågor rörande avgifter m.m. vid fristående skolor för skolpliktiga elever. Uppdraget innehöll också att bl.a. bedöma effekterna av det nya bidragssystemet på grundskolans resurstilldelning. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 maj 1992.

Den särskilde utredaren har den 14 april 1992 överlämnat sin rapport (SOU 1992:38). En rimlig minimireglering är enligt hans bedömning ett bidrag på 75 % av den genomsnittliga kommunala elevkostnaden för att konkurrens på lika villkor mellan kommunala och fristående skolor inte skall äventyras.

Regeringen har å sin sida fäst stor vikt vid att minimera behovet av elevavgifter och har av det skälet stannat för en miniminivå som ligger aningen över utredningsförslaget.

Förslaget syftar till att skapa klara, enkla och rimliga spelregler för såväl kommuner som fristående skolor och de som planerar att starta en skola. Det är ett bra förslag. Men samtidigt är frigörelsen av skolan en process där vi från alla sidor får ha en beredskap för att på ett öppet och positivt sätt pröva och korrigera om nya kunskaper och erfarenheter uppenbarar sig. Därför har vi också ett antal kontrollstationer, och en sådan är den proposition som vi kommer att återkomma med till hösten.

Anf. 62 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka Beatrice Ask för svaret. Anledningen till att jag ställde frågan var att jag i tidningen har kunnat läsa att Carl Bildt – det var anledningen till att frågan gick till honom, eftersom jag anser att han kan svara för vad han själv säger – i ett anförande hållet i Torsby har sagt: Vi kritiseras för att stödja dem – friskolorna alltså – för mycket. Det är möjligt att vi gör det, men då får man se det som en startstimulans som behövs för att vi skall få valfrihet.

Det stod ingenting i propositionen om att det skulle anses som en startstimulans. Summan, däremot, har kritiserat mycket kraftigt från olika håll. Beatrice Asks svar i dag bekräftar närmast att förslaget innebär en överkompensation till friskolorna. Det säger både utredaren, som är regeringens egen, och Kommunförbundet, som i mycket skarpa ordalag har kritiserat detta förslag bl.a. för nivån på bidraget. I den kritiken finns det ingen skillnad mellan de politiska schatteringarna i Kommunförbundet, utan Joakim Ollén var en av dem som i utskottet framförde kritik. Han var minst lika hård i sin bedömning som andra företrädare.

Ligger det, skolministern, en startstimulans i de här 85 %? Vi vill ha reda på det, eftersom vi just nu håller på att behandla denna fråga i utbildningsutskottet. Det skulle vara värdefullt att få veta regeringens intentioner.

Om det är en startstimulans, kommer den att sänkas så småningom? En startstimulans kan ju inte vara kvar hur länge som helst. Skolministern flaggar faktiskt för det i slutet i sitt svar, när hon säger att nivån på bidraget kommer att omprövas efter ett antal kontrollstationer. Jag skulle också vilja veta vad för slags kontrollstationer det handlar om.

Vad kan vi komma att veta i höst i denna fråga som vi inte vet i dag?

Anf. 63 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det finns inte någon tanke på startstimulans med den nivå som vi har föreslagit i propositionen när det gäller bidrag till fristående skolor. Det ligger emellertid i saken natur att det är väldigt svårt att precisera verkan och samtidigt veta att man hamnar exakt rätt när man går från ett centralstyrt system, som har missgynnat en annan skolform mer än den offentliga skolformen, till något ekonomiskt likvärdigt. Sven-Åke Johansson pekar också på i sin utredning hur oerhört svårt det är att hitta rätt nivå.

Vi i regeringen har gjort en bedömning av nivån på bidraget, samtidigt som vi har lagt stor vikt vid att hålla avgifterna nere så mycket som möjligt.

Eva Johansson frågar om det går att garantera att nivån kommer att bestå. Eva Johansson och jag har diskuterat många frågor här i riksdagen. En sak brukar jag ofta framhålla, nämligen att den ekonomiska utvecklingen påver-

kar många olika frågor. Självfallet kan vi hamna i lägen där vi tvingas förändra nivåer, eller att det inträffar saker som gör att bestämda nivåer ifrågasätts.

I den konstruktion som är gjord i propositionen finns det emellertid inte från regeringens sida några planer på att sänka den här nivån. Vi har i stället försökt att göra en så noggrann bedömning som möjligt, vilken naturligtvis kan diskuteras.

Att Kommunförbundets olika representanter tycker att vi "tar i för mycket", skall man inte bli förvånad över, därför att denna förändring innebär en ansträngning för kommunerna, vilket jag även många gånger påpekat. Det ligger i en intresseorganisations uppgift att föra sin talan. Man kan inte då ser till helheten, eller ser ur andra perspektiv, vilket regeringen gör.

Anf. 64 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Den intresseorganisation som Beatrice Ask så här lättvindigt avfärdar representerar alla de kommuner som har huvudansvar för att den här propositionen omsätts i verklighet. Det är ingen vanlig påtryckargrupp direkt, utan det är en samarbetspartner som är mycket viktig för oss.

Nu säger Beatrice Ask att statsbidraget till friskolorna inte är tänkt som startstimulans. Det skulle jag vilja att hon talade om för statsministern, chefen i regeringen, så att han inte far runt och säger något sådant – det vore bra.

Jag håller också med om att det inte bara är svårt utan helt omöjligt och dessutom onödigt att vi här i riksdagen centralt skall sitta och precisera exakt vilket procenttal som kommunerna skall hamna på. Det finns ett annat sätt som vore bra mycket bättre från rättvisesynpunkt och andra synpunkter, nämligen att följa vårt förslag och säga att kommunerna skall göra fördelningen av statsbidraget till friskolor utifrån samma grunder som till sina egna skolor, dvs. efter behov.

Anf. 65 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag har inte avfärdat Kommunförbundet. Det är likväl en intresseorganisation. Jag har inget emot intresseorganisationer. I intresseorganisationer, som ofta är stora, är man saklig och många gånger mycket kuninig. Också många fackliga organisationer tillhör denna kategori av organisationer. Man skall emellertid ha klart för sig att deras uppgift är att företräda vissa grupper i olika tider. De skall dessutom vara aktiva och representera kommunen i Kommunförbundets olika aktiviteter. Jag vet mycket väl hur man arbetar i Kommunförbundet.

Jag har stor respekt för dess synpunkter. Vad jag emellertid gjorde var att jag konstaterade att man i Kommunförbundet naturligtvis känner ett behov av att försöka minska ansträngningen för kommunerna. Regeringens uppgift är i stället att se till att föräldrar och elever kan välja skola.

Jag blir väldigt förvånad över Eva Johanssons synpunkt, att kommunerna här kan bestämma. Jag och regeringen anser i alla fall att det är oerhört centralt att valmöjligheten icke är olika beroende på var i landet man bor.

Anf. 66 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi anser att de kommunala och de fristående skolorna bör bedömas på lika grunder ute i kommunerna, att de medel som står till skolornas förfogande bör fördelas efter de behov som finns. Jag tycker att det vore klokt av Beatrice Ask att lyssna på den kloka intresseorganisationen, när den säger att förslaget innebär en överkompensation för de fristående skolorna och en fördyring av skolväsendet totalt sett, som vi inte får någonting ut av.

Jag skulle vilja ställa en fråga om avgifter, som Beatrice Ask tog upp i sitt svar. Hon säger att hon vill minimera behovet av elevavgifter och därför överkompenserar på det här viset. Är det därmed klart att det kommer ett förslag om en lagstiftning om en avgiftsfri skola?

Anf. 67 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! För det första delar jag inte uppfattningen att förslaget innebär en fördyring av skolsystemet. Det blir dock en fördyring i ett mycket kort perspektiv för vissa kommuner, men det är en sak. Jag tycker fortfarande att det är mycket märkligt att Socialdemokraterna uppenbarligen inte tycker att valfriheten skall finnas över hela landet. Vart tar då talet om likvärdig utbildning och likvärdiga möjligheter vägen?

När det för det andra gäller avgiftsfrågan har vi skrivningar i propositionen, där vi dels säger att man inte får ta betalt två gånger, dels anser att det bör vara en skälig nivå, dels anser att det är oerhört centralt att avgifterna inte blir segregande. En skälighetsbedömning måste därför göras. Det kräver att man har ett gott omdöme. Personligen anser jag att man i kommunerna har det omdömet och har förmågan att se om det är rimligt eller ej. Där har vi inte för avsikt att ändra någonting. Men i bedömningen, där man har varit mycket restriktiv, har det varit en samsyn om sättet att hantera detta med miniminivån.

Anf. 68 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Valfriheten i skolan hänger inte ihop med dessa 85 %. Det kan vi garantera på andra sätt, som inte fördyrar skolan och inte innebär en överkompensation för just en speciell skolform, så som Beatrice Ask och regeringen vill.

Nu erkände ändock skolministern, vilket är bra, att det blir en fördyring i vissa kommuner. Jag vet inte hur man får det hela att gå ihop när man samtidigt säger att förslaget inte innebär några fördyringar över huvud taget. Att det blir en fördyring har nämligen de berörda kommunerna sagt. Beatrice Ask säger nu också att dessa kommuner har ett gott omdöme och kan göra bedömningar. De representanter för Kommunförbundet som var hos oss var eniga. Det var inte enbart socialdemokrater, utan även den tilltänkte ordföranden, moderaten Joakim Ollén, var där. Han var minst lika hård i sin kritik.

Det här förslaget borde gå tillbaka till regeringen, för att klara ut oklarheterna om både ekonomi och lagstiftning.

Anf. 69 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är så här med kostnaderna totalt sett: när man går över från ett centralistiskt planhushållningsinriktat system till ett marknadsekonomiskt, uppstår inte marginalnyttan omedelbart. Om t.ex. tio elever i ett antal skolor lämnar sin skola och går till en privat skola och tar med sig resurserna, minskar inte kostnaderna omedelbart i dessa skolor. Det är självklart. Det tar tid innan man kan anpassa lokalkostnader och annat. Därför får man ökade kostnader i ett första skede. Men all erfarenhet visar att det blir en kostnadspress när vi får fler än en producent av en service eller en vara. Därför är jag alldeles övertygad om att friskolorna, som dessutom enligt bl.a. utredningar lyckas driva verksamheten något billigare än de flesta kommunala skolor, kommer att utöva ett visst tryck på effektivitet i organisationen. Det är väl bra?

Anf. 70 TALMANNEN:

Jag föreslår att debatten avslutas efter ytterligare var sitt inlägg.

Anf. 71 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är väl inte så konstigt att friskolorna förväntas kunna driva skolan till litet lägre kostnader, eftersom de av skolministern har fått ett fribrev med frihet från allt det som fördyrar grundskolan: kostnader för handikappade elever, invandrarelever, skolhälsovården och allt annat som räknas upp i propositionen.

Det här förslaget innebär ett system som är det mest centralistiska av alla. Här menar ju statsrådet att vi skall sitta i riksdagen och bestämma hur kommunerna skall fördela sina bidrag till skolan. Vi tycker att vi har ett mycket decentralistiskt statsbidragssystem. Kommunerna får en påse pengar som de skall sköta om skolan för. Det kallar jag inte ett särskilt vare sig centralistiskt eller planhushållsmässigt system. Det som skolministern nu vill införa är ett mycket centraliserat system, som innebär en överkompensation just för de fristående skolorna på de kommunala grundskolornas bekostnad.

Anf. 72 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! När argumenten tryter kommer man över på andra områden. Den fråga som vi i dag skulle diskutera gällde huruvida det fanns en startstimulans i den miniminivå som regeringen har föreslagit när det gäller stödet till fristående skolor. Svaret på den frågan är nej. Det ligger ingen startstimulans där. Men det är svårt att välja så att man hamnar på exakt rätt nivå.

Jag blir litet upprörd över påståenden om att vi skulle ha friskrivit de fristående skolorna från ansvar för elever med särskilda behov. Var och en som vet någonting om fristående skolor vet att många av dem har många elever med särskilda behov. Det är alldeles självklart att vi skall ha en skola som är öppen för alla. Det är t.o.m. ett krav.

Om man tar del av propositionen med mindre negativa ögon, behöver man inte få den typ av missuppfattningar som här tydligen gäller. Jag vill å det bestämdaste slå fast att vi anser det oerhört centralt att även handikappade elever osv. har en möjlighet att välja skola. Vi strävar efter det, och det framgår av propositionen.

Anf. 73 TALMANNEN:

Eva Johansson vill trots mitt förslag ha ytterligare ett inlägg.

Anf. 74 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag gör det därför att vad statsrådet Beatrice Ask nu säger borde ha uttryckts på ett tydligt sätt i propositionen, så att inte snart sagt alla som har läst den hade uppfattat det så att sådana krav inte ställs på fristående skolor för att få ut dessa 85 %. Det skulle räcka med att de tar emot de elever som så att säga inte ingår i det här, och de behöver inte ägna sig åt skolhälsovård, skolskjutsverksamhet och sådana saker. Det är någonting som Beatrice Ask borde fundera på och förtydliga sig om, möjligen i skrift.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1991/92:782 om betygen på vissa gymnasielinjer

Anf. 75 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Enligt Leif Carlson riskerar elever i en del kommuner, som 1990 startat med teoretiska linjer, att inte få giltiga betyg. Leif Carlson har därför frågat mig vad jag tänker göra för att eleverna skall få giltiga avgångsbetyg från gymnasieskolan.

Det enda exempel som jag känner till på det problem som Leif Carlson tar upp är Vimmerby. Kommunen har här gjort en framställning till regeringen om att eleverna skall kunna få giltiga avgångsbetyg våren 1992. Vi har på departementet just fått in skolverkets yttrande. Detta går ut på att eleverna sökt sig till Vimmerby "i tro att dess skola är en gymnasieskola som alla andra. Det är därför orimligt att eleverna skall drabbas genom att få betyg som ej är giltiga för högskolestudier."

Ärendet bereds alltså för närvarande inom departementet. Utan att föregripa det regeringsbeslut som väntar vill jag för min del markera att jag delar skolverkets åsikt, att elever inte får drabbas av att en kommun kan ha handlat felaktigt i ett visst fall.

Anf. 76 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, som jag uppfattar som mycket positivt och som kommer att glädja 200–300 elever som nu känner sig väldigt oroliga.

Anledningen till min fråga är att det, när skolorganisationens framtida former diskuterades 1990, gavs en del svar från departementet och dåvarande SÖ som kunde tolkas på sådant sätt, i varje fall gjorde den nämnda kommunen det, att det var fritt fram att starta teoretiska gymnasielinjer redan då. Man stärkte sig i sin uppfattning av att också medel från CNS utgick till eleverna. När skolverket har påpekat att det de facto inte existerar sådana skolor inom skolväsendet, risker alltså eleverna – det rör sig om några hundra elever – att stå utan giltiga betyg efter två års studier. Det är naturligtvis en stor mänsklig tragedi. Det gläder mig att nu få höra att statsrådet delar min

uppfattning att eleverna inte på något sätt skall få komma i kläm, oavsett vilka kanske galna tolkningar som kommunen än har gjort.

Jag tycker därför att jag har fått ett fullt tillfredsställande svar. Jag vill åter tacka statsrådet för detta klargörande.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 77 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Vi kan dessutom lära oss av den här historien att det är oerhört centralt att kommuner, när de agerar och startar utbildningar, ordentligt tar reda på och även tar till sig information om vilka regler som gäller, så att eleverna inte drabbas.

Den här frågan är besvärlig. Här har Vimmerby kommun uppenbarligen gjort fel. Men det är självklart att elevernas rätt går före allting annat, och det får man försöka reda ut. Sedan får andra kommuner ta lärdom av det här misstaget och se till att allting reds ut innan man tar in elever till olika utbildningar.

Anf. 78 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Det är ett utmärkt råd. Det är viktigt att det inte sker någon mänsklig tragedi, att inte eleverna kommer i kläm. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:689 om barnavårdsutredningar genom privata bolag

Anf. 79 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Inger Lundberg har – mot bakgrund av att flera kommuner enligt en tidningsartikel har anlitat privata bolag för att göra utredningar om barn som far illa – frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med dessa missförhållanden.

De frågeställningar som tas upp i artikeln handlar huvudsakligen om vad som ingår i begreppet myndighetsutövning och därmed om var gränsen går för vilka uppgifter som kommunerna kan lägga ut på entreprenad.

Av artikeln framgår att JO har tagit upp problem, och enligt vad jag har erfart kommer JO att ta ställning i frågan under hösten 1992.

Socialtjänstkommittén har till uppgift att göra en allmän översyn av socialtjänstlagen. Översynen skall bl.a. syfta till att tydligare avgränsa och klargöra socialtjänstens uppgifter och ansvarsområden. I detta arbete kommer naturligtvis frågan om var gränserna för myndighetsutövning går att ha en framträdande roll.

I avvaktan på JO:s ställningstagande vill jag i dag inte uttala mig om huruvida det finns anledning för mig att ta initiativ till lagändringar eller vidta andra åtgärder i denna fråga.

Anf. 80 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret, men jag frågade inte om den juridiska tolkningen av vad som är lämpligt eller inte. Den gör säkert JO. Jag frågade i stället om den politiska bedömningen av vad som är riktigt eller inte.

Statsråden har ett ansvar för utvecklingen ute i kommunerna. De driver på privatiseringen, men det är utomordentligt viktigt att man också sätter gränser när det börjar bli fel. Det finns utan tvivel en stor osäkerhet om var gränserna går.

För en tid sedan tog jag del av en broschyr som delades ut i dagisfacken i Sollentuna kommun. Nu stundar nya tider i Sollentuna, stod det att läsa i broschyren. På baksidan kunde man läsa: Barn och ungdom är störst av sex affärsområden.

Det hade kanske inte varit fel om statsrådet hade gjort en markering av var gränserna går.

Samhället gör aldrig ett större ingripande mot ett barn eller mot en familj än när man gör ett omhändertagande. Enbart igångsättandet av en utredning är i sig ett väldigt stort ingripande gentemot en familj. Utredningen spelar en viktig roll. Den visar inte bara vad som är rätt och fel, utan den är också en process, där man kan söka nätverk som kan stärka barnets möjligheter att vara kvar i det egna hemmet. Utredningen betyder utomordentligt mycket, oavsett man gör ett omhändertagande eller inte, för hur barnet och familjen kommer att få det i framtiden.

Varför är inte statsrådet beredd att markera en politisk gräns i detta sammanhang?

Anf. 81 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag vill påminna Inger Lundberg om att den fråga som hon ställde till mig handlade om vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med vad hon anser vara missförhållanden. Då är mitt svar för det första att vi inte vet i vilken utsträckning det förekommer några missförhållanden. Den frågan håller JO på att kartlägga, och det är naturligt att avvakta JO:s ställningstagande.

För det andra är de möjligheter att vidta åtgärder som jag som statsråd har antingen att föreslå lagändringar till riksdagen eller att ändra i tillämpningsförfordningar. Att göra ett politiskt uttalande är knappast någon åtgärd av det slag som Inger Lundberg efterlyser. Därmed anser jag att jag har svarat på den fråga som hon har ställt.

Anf. 82 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Låt mig då formulera frågan här. Statsrådet måste ändå ha haft anledning att fundera över den politiska innebörden. Anser socialministern att det är lämpligt att utredningar om barn som far illa och om omhändertagande av barn – som är det största ingreppet samhället över huvud taget kan göra i en familjs liv – görs av privata bolag på entreprenad?

Anf. 83 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag tycker att det avgörande är ifall utredningen leder till ett för barnet tillfredsställande resultat. Myndighetsutövning skall självfallet ske av myndigheter och inte av privata bolag. Som Inger Lundberg säkert vet kan gränsdragningen kring vad som är myndighetsutövning diskuteras. Inger Lundberg valde i sitt tidigare inlägg att exemplifiera med barnomsorg,

där vi ju är positivt inställda till att den drivs i privat regi. Om Inger Lundberg vill dra gränsen där, vill vi i så fall dra den gränsen olika.

Detta är en principiellt oerhört viktig och juridiskt kinkig fråga, som har med rättssäkerhet att göra. Det är angeläget att vi får ett utlåtande från JO. När vi har tagit del av detta, skall jag bedöma om det finns skäl för mig att vidta några åtgärder.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 84 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag talade inte speciellt om barnomsorgen. Jag nämnde bara att en kommun visat det dåliga omdömet att gå ut och säga: Barn och ungdom – störst av sex affärsområden.

Det finns en risk för att man börjar fundera i termer som inte sammanfaller med dem som socialministern vill resonera i när det gäller barn- och ungdomsfrågor, oavsett om det finns en privat sektor.

Det är beklagligt att socialministern inte är beredd att göra en tydlig markering. Varje enskild människa måste känna att det finns ett tjänstemannansvar för dessa utredningar, vilka gäller de mest känsliga och svåraste bedömningar som samhället över huvud taget har att göra.

Anf. 85 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag delar Inger Lundbergs kritik mot användningen av begreppet affärsområde i samband med barnomsorg och andra sociala områden. På den punkten har vi inte några delade meningar.

Den andra frågan är inte så alldeles enkel att svara på. Det går inte att ge ett entydigt svar. Det finns många privat verksamma personer som också har ett tjänsteansvar. Inom sjukvården, t.ex., finns det mycket personal som har ett sådant ansvar att om någon fattar ett felaktigt beslut, kan ansvarsnämnden ta ställning till det och bedöma om han eller hon har fullgjort sina skyldigheter och plikter. Bara för att man arbetar privat är det inte självklart att man inte har något ansvar inför samhällets olika organ.

Detta är kinkiga gränsdragningsfrågor. Det finns anledning att fördjupa sig i frågan var gränserna skall dras och vad som är acceptabelt att lägga ut på entreprenad. Det finns anledning att återkomma till detta, när vi har ett mer omfattande underlag.

Anf. 86 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för det raka meddelandet till Sol-lentuna kommun och politikerna där. Jag tror att det är viktigt att den typen av markeringar görs av statsråden. Det är också positivt att statsrådet ser den här frågan som svår och tar den på allvar.

För mig personligen hade det varit önskvärt att socialministern redan nu hade vågat göra en markering. Det är viktigt att vi sätter gränserna någonstans. Bland socialarbetarna finns inte den typen av legitimering som finns inom t.ex. sjukvården. Jag är övertygad om att det är duktigt folk som arbetar med dessa utredningar, men det hade varit till stor fördel om socialministern redan nu hade vågat vara litet tydligare. Ordet "kinkig" kan möjligen

vara ett uttryck för en viss tydlighet och utgöra en viss signal till socialtjänsten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1991/92:693 och 709 om nedskärningar i vården m.m.

Anf. 87 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Sten Söderberg har i två olika frågor frågat mig dels om jag kommer att stoppa nedskärningarna i vården, dels vilka ytterligare nedskärningar som regeringen kommer att föreslå. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Den viktigaste åtgärden för att kunna behålla och utveckla välfärden är att bekämpa den ekonomiska krisen. Det i särklass största hotet mot vård och omsorg är den ekonomiska utveckling som har lett till ekonomisk stagnation, hög arbetslöshet och ett stort budgetunderskott.

Regeringens politik för att övervinna krisen rymmer olika inslag, såväl strukturförändringar som besparingar. Naturligtvis måste även nödvändiga besparingar utformas så, att de inte får oacceptabla konsekvenser.

I Sten Söderbergs frågor nämns särskilt gamla och sjuka som utsatta grupper. Dessa utgör – tillsammans med människor med handikapp – de som regeringen har prioriterat. Jag kan nämna den vårdgaranti som på några månader dramatiskt kortat vårddköerna, arbetet med att ge varje människa möjlighet att välja sin egen husläkare, de stimulansbidrag som skall underlätta för kommunerna att bl.a. erbjuda fler äldre eget rum i långvården och de förslag till insatser för att stödja handikappade som har förelagts riksdagen. De senare kommer i höst att följas upp med nya förslag till kostnadskrävande reformer baserade på handikapputredningens förslag.

När det gäller frivilligt arbete menar jag att det finns en viktig kraft i enskilda människors ansvarskänsla och vilja att på frivillig grund hjälpa andra. Den kommer i dag till uttryck i allt från kvinnojourer och Röda korset till enskilda som ställer upp som kompis åt utvecklingsstörda ungdomar och yngre pensionärer som besöker gamla och sjuka, som vill ha någon att tala med. Det är viktigt att utnyttja denna kraft för att utveckla vår välfärd.

Frivilligt socialt arbete skall dock ses som ett komplement till, inte som en ersättning för, de grundläggande uppgifter som vilar på välfärdsstaten. Dem måste vi klara också i ett kärt ekonomiskt läge.

På Sten Söderbergs första fråga vill jag svara att ambitionen måste vara att trots oförändrade eller minskade resurser förbättra vården. Att det är möjligt har visats på många håll i landet. En särskild parlamentarisk utredning har tillsatts för att belysa dessa frågor på sjukvårdsområdet. På hans andra fråga är svaret att regeringen i budgetpropositionen 1993 kommer att redovisa de förslag till ytterligare nedskärningar som kan bli aktuella.

Anf. 88 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman, statsrådet! Jag tackar för svaret. För dem som inte är vuxna, friska och arbetsföra, dvs. för barn, sjuka och på annat sätt handikappade,

har vi alla ett gemensamt ansvar, menar jag. Samhällets resurser i form av skatteintäkter m.m. skall i första hand vara till för att hjälpa de människor som av olika skäl inte klarar sig själva genom eget arbete. Det innebär att vi måste prioritera barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård liksom alla former av hjälp till självhjälp för bl.a. handikappade.

Statsrådet smet emellertid undan den akuta frågan: folktoppartistiska kommunalråd på västkusten har gått ut och sagt att det nu är risk att gamla och sjuka blir liggande utan tillsyn. Det är hög tid att socialministern här gör akuta insatser. Det var en av mina frågor, och den fick jag inte direkt svar på.

Anf. 89 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Det var *inte* en av Sten Söderbergs frågor. Frågorna är de som ställs i slutet av en enkel fråga. Det övriga är att betrakta som motivering till den fråga som framställs.

Självfallet är det inte acceptabelt att gamla och sjuka blir liggande i korridorer.

För att åter knyta an till de motiveringar som Sten Söderberg har lämnat till sina konkreta frågor måste jag dessutom säga att Sten Söderberg har valts in i riksdagen som representant för ett parti som han nu kallar ett extremt parti. Han har gått till val på ett program som innebär nedskärningar på flera hundra miljarder kronor och klagar nu över nedskärningar som är betydligt mindre. Han har gått till val som representant för ett parti som sade ja till EG, och nu bär han en knapp där det står Nej till EG. Sten Söderbergs kritik i de här sammanhangen är inte särskilt trovärdig.

Anf. 90 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Jag vill dessutom ha reda på vad bibliotekshuliganen Westerberg skall göra åt nedskärningarna på biblioteken. – Jag kan svara med samma mynt, även om jag inte är van att göra det, här i kammaren. Jag tillhör nu det liberala partiet i Sverige – jag skäms inte för det – och har tagit avstånd från vissa punkter i det program som jag omfattade i valrörelsen.

Anf. 91 TALMANNEN:

Jag får erinra om att riksdagsordningen inte tillåter förolämpande uttryck.

Anf. 92 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Låt mig bara än en gång påminna om att Sten Söderberg, uppenbarligen på mycket kort tid, radikalt har ändrat uppfattning i dessa frågor. Att bli invald för ett parti som nu är ett extremt parti och på ett program som innebär nedskärningar på flera hundra miljarder och nu komma och säga att man inte kan acceptera några miljarders nedskärningar innebär verkligen att vända 180° i sin politiska uppfattning.

Sten Söderberg tog också upp frågan om biblioteken, som ju ligger utanför mitt ansvarsområde. Men jag skall gärna säga att om en kommun är i en situation där man av ekonomiska skäl – just för att klara vård, omsorg och utbildning, som man ser som prioriterade områden – känner sig tvingade att t.ex. dra ned på resurserna till biblioteksfilialer, tycker jag att man skall

ställa sig frågan: Vad kan vi göra för att med en mindre resursinsats än förra året hålla i gång de här biblioteksfilialerna? Finns det möjlighet att t.ex. låta biblioteket vara öppet under ledning av en bibliotekarie men med hjälp av olika frivilliga krafter? Jag tror att svaret på den frågan många gånger kan vara ja, och då tycker jag att det är utmärkt om de biblioteksfilialerna kan finnas kvar öppna.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:777 om åtgärder mot nya droger

Anf. 93 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att snabbt komma tillrätta med ecstasy och andra designade droger.

Det råder stor osäkerhet om i vilken omfattning ecstasy och andra s.k. designade droger förekommer i Sverige. Dessa droger används främst på vissa privata klubbar eller i andra slutna sällskap, vilket allvarligt försvårar för polisen att ingripa mot hanteringen. Polisen har under de senaste åren gjort endast två beslag, som avsett mycket små kvantiteter. Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning – CAN – sårredovisar i sina undersökningar om drogvanor bland skolorungdomar och värnpliktiga inte dessa droger, främst på grund av att de är så sällsynt förekommande.

Läkemedelsverket är den myndighet som, efter regeringens beslut eller på grund av internationella överenskommelser, upprättar förteckningar över narkotika. Ecstasy fördes upp på läkemedelsverkets lista år 1987. Vad gäller behov av att förteckna nya preparat, t.ex. designade droger, förutsätter jag att alla inblandade parter – tullen, polisen och läkemedelsverket – hanterar dessa frågor så att regeringen utan dröjsmål kan fatta nödvändiga beslut.

Det centrala i kampen mot droger är dock förebyggande insatser som syftar till att ungdomar säger nej till alla droger. Här har vi alla ett stort ansvar, vare sig vi är föräldrar, politiker eller företrädare för myndigheter och organisationer. Glädjande nog har det experimentella och tillfälliga bruket av narkotika bland ungdomar minskat kraftigt de senaste tjugo åren. Av CAN:s återkommande undersökningar bland elever i årskurs 9 framgår att ca 3 % av eleverna någon gång har provat narkotika. För 20 år sedan var motsvarande andel ca 14 %. Dessa resultat pekar på att de insatser som hittills gjorts av allt att döma har varit framgångsrika.

Låt mig slutligen, fru talman, nämna att folkhälsoinstitutet kommer att utgöra en värdefull resurs vad gäller både förbättrad kunskap om missbrukets utveckling och preventiva insatser.

Anf. 94 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag vill tacka socialminister Bengt Westerberg för svaret, som jag tycker är bra men som missar poängen med min fråga.

Om det vore så att vi diskuterade vilka som är de bredaste narkotikaproblem vi har skulle vi diskutera vissa preparat. Men designade droger – av

vilka den mest kända kanske är ecstasy – skiljer sig från det som vi i dagligt tal kallar narkotika. Bl.a. är de inte kriminaliserade, eller rättare sagt: det går att ändra molekylsammansättningen hos dessa kemiska preparat så att de ständigt hamnar utanför det vi dagligdags kallar narkotika, och det gör att det blir betydligt svårare för polisen att ingripa.

Det finns också en annan typ av problem med detta, och det är naturligtvis den kultur som tyvärr ofta blir följden i ungdomsgrupperna när nya typer av narkotika införs. Precis som hasch- och marijuanarökning var populärt på 60-talet och andra droger kom in på 70-talet, kom ecstasy att bli det sena 80-talets och det tidiga 90-talets narkotika. Inte sällan dök det upp på inneklubbar och i nattlivet, och många gånger i samband med ungdomar som kanske annars skulle ha valt att vända narkotikan ryggen.

Det gör att det är ett problem som är storstadscentrerat, vilket berör mig som Stockholmspolitiker. Man kan inte säga att det är mindre viktigt därför att man inte känner till hur stor omsättningen är eller hur stor volymen är, och därför att vissa uppger att den kanske inte är så omfattande: där det uppträder, är det ett mycket stort problem. Det är ett mycket stort problem i Stockholms nattliv, där polisen har problem att komma åt inte bara narkotikan utan även de illegala klubbar som socialministern mycket riktigt pekade på.

Det går, menar jag, att göra särskilda insatser för att kriminalisera ecstasy eller olika former av designade droger.

Anf. 95 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! För det första vill jag gärna instämma i att detta, som Fredrik Reinfeldt säger, naturligtvis är ett stort problem. Allt drogmissbruk är ett stort problem, och det gäller självfallet också ecstasy.

Det är angeläget att man ser till att processen, när man för upp olika designade droger på läkemedelsverkets lista, sker så snabbt som möjligt. Jag har ställt mig frågan om det är så att den processen bromsas upp på något sätt, om vi t.ex. har för långa handläggningstider inom regeringskansliet, men jag har inte kunnat se att det är så. Hittills har det i varje fall inte varit något problem, utan vi fattar besluten snabbt så snart preparaten har uppmärksamats av läkemedelsverket eller andra berörda myndigheter.

Sedan håller jag helt och hållet med om att drogmissbruk av alla de slag hänger intimt samman med olika kulturella företeelser. Det effektivaste sättet att motverka dem – det är inte alltid lätt, men det är det effektivaste sättet – är trots allt att försöka sprida kunskaper och information. Det var därför jag nämnde att de satsningar som under de senaste 20 åren har gjorts på att sprida kunskap bland unga människor faktiskt har varit ganska framgångsrika.

Nu görs de mätningarna på dem som går i nian, och det är möjligt att Fredrik Reinfeldt i huvudsak syftar på personer som är något äldre än de som går i nian, men jag tror ändå att vi har anledning att se mycket positivt på tendensen. Självfallet skall alla tänkbara åtgärder för att hålla tillbaka narkotikamissbruket utnyttjas.

Fredrik Reinfeldt nämnde i sin fråga en motion som Moderata samlingspartiet har väckt här i riksdagen. Där kan jag bara konstatera att det i ut-

skottsbetänkandet med anledning av den motionen påpekas att läkemedelsverket avser att senast i början av innevarande år göra en genomgång och eventuell bearbetning av narkotikaföreskrifterna och i det sammanhanget överväga att inkludera s.k. amfetaminanaloger, till vilka ecstasy och andra designade droger hör. Vi får väl avvakta läkemedelsverkets prövning också på den punkten.

Anf. 96 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det lär vi få göra då.

Det är naturligtvis som socialministern säger när det gäller det minskade narkotikabruket. Jag kan själv vittna om det, eftersom jag var s.k. SANT-elev – jag tror att man numera har döpt om det till ANT-elev – på 70-talet, då väldigt många missbrukade hasch och marijuana. Det är framför allt det som har blivit ute – det är inte populärt längre. Det leder glädjande nog till minskande tendenser i användningen av narkotika.

Men det jag pekar på gäller just den här mycket speciella formen av narkotika, som alltså inte är narkotika – det är en del av problemet – och som tyvärr likt många av de stimulerande narkotikapreparaten inte har någon påtaglig abstinenseffekt. Många av ungdomarna – det är trots allt oftast de som är äldre än 15 år som är på de illegala klubbarna – lever i någon sorts tro att den här narkotikan inte har så farliga skadeverkningar. Vi har haft stora problem att nå dem med information – det är alldeles uppenbart; annars skulle de säkert inte vara på de här klubbarna över huvud taget. Därför tror jag att det är nödvändigt att skynda på en lagstiftning för att komma åt det här fenomenet.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1991/92:781 om BITS-krediterna till Kina

Anf. 97 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Georg Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta tillbaka mina tidigare "vilseledande påståenden" om en BITS-kredit till ett telekommunikationsprojekt i Kina.

Jag har inför kammaren i ett svar till Bertil Måbrink den 17 mars 1992 sagt att regeringens beslut att godkänna en BITS-kredit till det aktuella projektet innebar en effektivering av ett av den tidigare regeringen de facto redan fattat beslut. I ett brevsvar till Georg Andersson har jag redogjort för att projektet när det hamnade på mitt bord redan befann sig mycket långt fram i beredningsprocessen.

När den socialdemokratiska regeringen i april 1991 hävde frysningen av det svenska biståndet till Kina omnämndes i ett pressmeddelande från utrikesdepartementet att Guandongprojektet befann sig långt fram i processen och att det kunde beredas vidare av BITS. I maj 1991 sade dåvarande biståndsministern i riksdagen att projektet legat till sig i åtskilliga år. Under sommaren och hösten 1991 bereddes ärendet av BITS. Efter avslutad beredning hemställde BITS i augusti samma år om regeringens godkännande av

u-kreditgivning till det aktuella projektet. Skrivelsen besvarades inte av den socialdemokratiska regeringen varför det ankom på den nya regeringen att fatta beslut i frågan. I detta läge skulle ett avslag på BITS begäran ha fått mycket negativa konsekvenser för samtliga inblandade parter.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 98 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Detta svar är inte exempel på ett rakryggat uppträdande. Alf Svensson slingrar sig igen. Alf Svensson tar inte ansvar för ett av honom själv fattat beslut. Han försöker återigen skylla ifrån sig, att så att säga två sina händer. Han har gjort det tidigare med hjälp av falska påståenden.

Påståendet i kammaren i mars i en frågedebatt var "att den nuvarande regeringen av omständigheterna tvingades att effektuera ett av den tidigare regeringen de facto redan fattat beslut". Jag reagerade mycket starkt på det och skrev ett brev till Alf Svensson för att få dokumentation bakom detta påstående. I sitt svar den 7 maj skriver Alf Svensson, efter diverse krumbukter, att "något beslut togs ej av den socialdemokratiska regeringen" och att "den nya regeringen var naturligtvis inte tvingad att godkänna BITS förslag". Det vore rakryggat att nu erkänna detta fullt ut här i kammaren.

När Alf Svensson svarade i kammaren första gången måste han ha varit medveten om det faktiska förhållandet. Ändå försökte han skylla ifrån sig genom att medvetet vilseleda, liksom flera gånger tidigare. Alf Svensson visste att den socialdemokratiska regeringen inte hade fattat något beslut om BITS-krediter till Kina. Det fanns således inget beslut att effektuera, och Alf Svensson var inte tvingad att bifalla framställningen om BITS-krediten till Kina, som han ville påskina i frågedebatten i mars.

Detta är att medvetet vilseleda, och det finns ett adekvat uttryck för detta: att ljuga. Jag frågar: Är detta förenligt med god etik och moral i politiken?

Anf. 99 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Georg Andersson försöker spela upp en väldig situation av detta. Han vet naturligtvis, precis lika bra som jag, att det här ärendet hade gått så långt, hanterats så länge och accentuerats så kraftigt av den tidigare regeringen att det hade varit orimligt om jag inte hade effektuerat det beslut som, häpnadsväckande nog, den socialdemokratiska regeringen inte hade fattat under den långa tid som man hade att fatta det på.

Det är klart att Georg Andersson mycket väl vet att den tidigare regeringen inte kunde tvinga mig att ta beslutet, rent formellt, och det behöver vi väl inte tvista om. Så går det naturligtvis inte till, att Socialdemokraterna har en så väldig makt att de kan tvinga en ny regering att ta beslut. Men jag hade begått ett fatalt misstag om jag inte hade tagit detta beslut, och därför togs det. Jag förstår inte varför Georg Andersson är så upprörd för detta.

Anf. 100 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag är upprörd därför att Alf Svensson spelar falskt. Han sade i kammaren att han "tvingades att effektuera ett av den tidigare regeringen de facto redan fattat beslut". Han har sedan erkänt att det inte fanns något sådant beslut och av det skälet inte någon tvångssituation.

Sedan säger han att beredningen hade gått så långt. Men, käre Alf Svens-

son! Hur många beredningar har inte den borgerliga regeringen avbrutit, med svåra konsekvenser för organisationer och enskilda? Den borgerliga regeringens systemskifte har inte väjt för sådana ingrepp. Man har dragit tillbaka propositioner, man har ändrat direktiv, man har bytt ut folk i utredningar osv. BITS-krediterna till Kina var en känslig fråga. Alf Svensson riskerade en svekdebatt, och så försökte han krypa bakom påståendet att den socialdemokratiska regeringen hade satt honom i ett tvångsläge. Detta var falskt. Erkänn detta, Alf Svensson!

Anf. 101 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! När jag fick frågan om det här beslutet, när det togs, sade jag att jag naturligtvis ställde mig bakom beslutet – annars hade jag inte varit med om att ta det. Men det var en självklarhet för mig att ta det, eftersom det var så långt berett. Projektet var det enda enskilda projekt som omnämndes i utrikesdepartementets pressmeddelande i samband med regeringsbeslutet i april 1991. Under sommaren 1991 granskades projektet av BITS, med ett positivt resultat. Projektet bedömdes som ett bra utvecklingsprojekt, och dess första fas förelåg klart definierad, varför BITS styrelse tillskrev regeringen i ärendet. Vid den tidpunkten var alla kommersiella kontrakt undertecknade. Den positiva utvecklingen av beredningsprocessen skapade naturligtvis förväntningar om att regeringen skulle tillstyrka BITS begäran om ukreditfinansiering. Det var också vad vi gjorde.

Anf. 102 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Det här är bara krumbukter. Om det är så att ett beredningsarbete sätter regeringen i ett tvångsläge att fullfölja det förslag som har beretts – varför sitter regeringen då där? Regeringen är ett politiskt organ, och här var det ett politiskt beslut som skulle fattas. Det var ett känsligt beslut, och därför väjde Alf Svensson när han skulle motivera varför han hade fattat det. Det var ett politiskt beslut, regeringen tog det, och det är Alf Svensson som är politiskt ansvarig för det. Jag anklagar inte Alf Svensson för innehålllet i beslutet – märk väl – utan jag diskuterar sättet att presentera det på, både utåt till massmedia och här i kammaren.

Med det förflutna som Alf Svensson har, med ett högtravande tal om etik och moral, som skulle vara vägröjande för en ny stil i kammaren och politiken, tycker jag att detta är ett utomordentligt dåligt exempel på det.

Anf. 103 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Georg Andersson får också välja sina ord och uttryck när han tillvitar mig vad jag skulle ha sagt om etik och moral som vägröjande här i kammaren. Jag förstår att det var ett känsligt beslut för Georg Andersson, och det var väl det som gjorde att beslutet inte fattades av den socialdemokratiska regeringen.

Det var faktiskt så, Georg Andersson, att under tiden som vi satt med regeringsförklaringsförhandlingarna dök ärendet upp, och jag ombads då att tillsammans med de övriga tre partiledarna skriva mitt namn under ärendet. Jag fick besked från alla håll om att ärendet i realiteten redan var avgjort, så det var bara en formsak. Jag sade då att jag inte ville skriva under, därför att

jag inte alls kände till ärendet. Sedan kom det så småningom till mig när jag hade blivit statsråd, och då upprepades just detta att det hade gått så långt att vi måste effektuera det. Jag gjorde det. Det är så jag har presenterat det. Det väcker tydligen ont blod hos Georg Andersson, och jag förstår egentligen inte riktigt varför.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 104 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Nej, det väcker inte ont blod hos mig att Alf Svensson och den borgerliga regeringen fattade detta beslut. Det är ni i er fulla rätt att göra. Men att ni inte står för det utan försöker smita undan, genom falska påståenden om att ni var i ett tvångsläge, reagerar jag mycket starkt mot, liksom när jag läste det skriftliga svaret i kammaren, där detta falska påstående upprepades.

Jag känner hela historien. Vi satt som expeditionsminister när vi hade det här ärendet på bordet, och vi sade då att detta var ett politiskt beslut som en expeditionsminister inte kunde fatta. Om det skulle vara sanktionerat av alla partiledare i den borgerliga regering som skulle tillträda, må det vara hänt, annars icke. Ni tog beslutet, och jag tycker att ni skall stå för det och inte krumbukta er med att säga att det var den socialdemokratiska regeringen som rådde för det.

Anf. 105 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Det är klart att vi tog det; det var vi som fattade beslutet. Det är väl ändå möjligt för Georg Andersson att tillstå, att av och till har processen i beslutsordningen gått så långt att en tillträdande regering får effektuera det som tidigare har beslutats. Det är t.o.m. så att man sitter med en budget som en tidigare regering har varit med om att lägga fram. Vi står för beslutet. Jag förstår alltmör under debatten varför socialdemokraterna väntade med att lägga fram det här förslaget för beslut tills man var en expeditionsminister.

Anf. 106 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Vi fick det här ärendet på bordet när vi var en expeditionsminister, och då kunde vi inte fatta beslutet.

Alf Svensson står här i kammaren och hävdar att den nuvarande regeringen "tvingades att effektuera ett av den tidigare regeringen de facto redan fattat beslut". Där försökte Alf Svensson två sina händer. Det tycker jag inte var rent spel. Det är bara det jag vill komma åt. Jag tycker att Alf Svensson, som vill att hans parti skall framstå som det som har den högsta etiken och moralen i politiken, skulle vara karl för sin hatt och erkänna att det han sade var vilseledande. Ta tillbaka det! Det vore hedrande.

Anf. 107 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag känner mig litet upprörd över att Georg Andersson står här och säger att jag har gjort gällande att jag själv och det parti som jag företräder skulle stå för den högsta moralen. Kan jag på något sätt få det belagt att jag skulle ha sagt så?

Georg Andersson vet, precis lika väl som alla i den här kammaren, att den

Svar på frågor

förra regeringen inte kunde tvinga den nuvarande regeringen. Som väl är råder inte den parlamentariska situationen.

Anf. 108 TALMANNEN:

Jag föreslår att debatten avslutas efter ytterligare ett inlägg från vardera sidan.

Anf. 109 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en avslutande fråga: Varför ville Alf Svensson skapa detta intryck hos oss i kammaren och hos allmänheten, att han de facto var tvingad av ett redan fattat beslut?

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1991/92:771 om de små tingsrätterna

Anf. 110 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Stina Eliasson har frågat mig om jag i den fortsatta beredningen av departementspromemorian Domstolsväsendet, organisation och administration i framtiden, avser att beakta de regionalpolitiska aspekterna. Frågan gäller främst de små tingsrätterna.

Den 12 maj i år besvarade jag här i riksdagen en fråga från Stina Eliasson rörande åtgärder för att bevara de små tingsrätterna. Jag redogjorde då för skälen för de åtgärder som föreslagits i promemorian och för den fortsatta beredningen av ärendet. Detta behöver jag nog inte upprepa nu.

Som svar på Stina Eliassons nya fråga kan jag bara säga att det för mig centrala är att domstolsorganisationen skall byggas upp efter vad själva den dömande verksamheten kräver. Ett viktigt moment i den dömande verksamheten är naturligtvis den lokala förankringen. Enligt min mening kan den lokala förankringen i den dömande verksamheten tillgodoses utan att man för den skull behöver ha ett tingsrättskansli på orten. Ett gott alternativ kan således vara att på de orter där tingsrätter läggs ned inrätta tingsställen, där en stor del av den dömande verksamheten kan bedrivas. I en situation där flera lösningar är tänkbara från verksamhetssynpunkt är det emellertid givet att de regionalpolitiska aspekterna måste tillmätas stor betydelse.

Anf. 111 STINA ELIASSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga om de regionalpolitiska aspekterna när det gäller de små tingsrätterna. I svaret får jag inte riktigt det besked som jag hade hoppats, nämligen att det är självklart att regeringen också i det här sammanhanget väver in regionalpolitiska aspekter.

Nog måste det väl handla om regionalpolitik, om det är så att en nedläggning av dessa små tingsrätter, enligt reservationen av Martin Olsson i en nyligen lämnad utredning, skulle innebära att ett bortfall av 130 tjänster blir följden. På den tingsrätt som finns i mitt eget län, nämligen Sveg i Jämtlands län, där denna oro särskilt har uppmärksamats av mig och av den, skulle det innebära 10–12 arbetstillfällen. Jag tycker att det handlar om regionalpo-

litik. Samma oro och funderingar finns också när det gäller Ljusdals och Sollefteå tingsrätter.

Min undran är: Kan det möjligen ske några Norrlandslösningar? Det handlar ju om geografi. I den rad av tingsrätter som föreslås bli nedlagda finns inte Lycksele med. Är det av geografiska skäl?

I övrigt tycker jag att detta går stick i stäv med parollen att hela Sverige skall leva. Det visar egentligen på bristande insikt om den verkliga innebörden i begreppet regionalpolitik.

Anf. 112 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag har full förståelse för Stina Eliassons oro. Jag har i mitt svar försökt att peka på de olika delarna i den här frågan.

Departementets utgångspunkt för det förslag som nu är ute på remiss är att utifrån de nya förväntningar som finns och de nya behov som uppkommer skapa judiciellt och administrativt bärkraftiga tingsrätter för framtiden. Detta måste ske för att vi skall kunna leva upp till de rättssäkerhetskrav som vi har och vilka vi i dag kan uppfylla. Men framtiden kommer att ställa nya krav. Det måste vara min huvuduppgift att arbeta med dem. Kan vi skapa dessa enheter med ett positivt regionalt resultat, skall vi självfallet välja en sådan lösning. Om vi däremot inte kan tillgodose de judiciella och administrativa behoven, är det viktigt att vi löser de regionalpolitiska problemen på något annat sätt.

Som svar på den mer konkreta frågan är det när det gäller Lycksele bl.a. med tanke på de speciella förhållanden som finns i Norrland som tingsrätten i Lycksele finns kvar. Annars skulle det bli extrema avstånd där. I Norrland kan det redan i dag finnas problem att anordna tingsställen.

Anf. 113 STINA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Jag har förståelse för att justitieministern måste beakta sina speciella områden. Men har inte regeringen kommit överens om att regionalpolitiken skall finnas med som en grundbult i alla sammanhang och i allt förslagsställande? Det är en fråga.

Här är det frågan om en departementspromemoria, men av det pressmeddelande som har kommit från justitiedepartementet får man faktiskt intrycket att detta är regeringens förslag. Det är remisstid till den 15 oktober, tror jag. Är det då alldeles onödigt att länsstyrelser, kommuner och tingsrätter ger sina remissvar? Kommer regeringen att beakta de synpunkter och de kanske t.o.m. mycket intelligenta och kloka lösningar som kan komma fram i remissvaren?

Anf. 114 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag har inte pressreleasen aktuell för mig. Om det framgår av den att detta är ett av regeringen beslutat förslag, är det ett stort misstag. Remissförfarande får aldrig vara ett spel för gallerierna. Remissförfarandet är till för att inhämta synpunkter. Varje politiker, liksom varje annan människa, skall alltid vara beredd att lyssna och inte utgå från att man har alla tillräckliga synpunkter hos sig själv. De synpunkter som kommer in är självfallet av betydelse. Vi förväntar oss att vi också får in många synpunkter.

Anf. 115 STINA ELIASSON (c):

Herr talman! Det tycker jag låter mycket bra. Det blir då någon idé med att man skriver svar, om det kommer att beaktas.

Men faktum är att det i pressmeddelandet står att de minsta tingsrätterna måste slås samman med andra domstolar för att skapa bärkraftiga enheter för framtiden. Förslaget läggs fram av justitiedepartementet i en promemoria. Då kan man få den uppfattningen att det är ett regeringsförslag, men jag godtar den förklaring som justitieministern har gett.

När det gäller Sveg, är det i högst ett mål om året som de måste kalla in extra domarhjälp. Dessutom är effektiviteten helt fantastisk. Om vi jämför Östersund och Sveg när det gäller några sidofunktioner, i det här fallet bouppteckningar, är det lång kö i Östersund och andra stora tingsrätter. Det kan röra sig om sex månader. I Sveg tar det ungefär 14 dagar. Likadant är det med många andra frågor.

Anf. 116 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Att det anges att det är en departementspromemoria ger just budskapet att det icke är regeringens förslag, utan ett förslag som kommer från departementet. Men det är möjligt att man kan vara tydligare och inte använda fackspråk i varje sammanhang.

Sedan vill jag, med tanke på Stina Eliassons information när det gäller t.ex. Svegs tingsrätt, påpeka att vi parallellt med organisationsfrågan även har ett annat förslag i domstolsutredningen, som innebär en renodling av tingsrätternas funktioner, vilket kommer att påverka behovet av personal.

Anf. 117 STINA ELIASSON (c):

Herr talman! Det är ett elände att man renodlar på detta sätt och plockar av de små tingsrätternas sidofunktionerna. Det har också Centerns utredningsman, Martin Olsson, opponerat sig emot, och han har i tydliga reservationer talat om varför han anser att detta är fel.

Tillbaka till den regionalpolitiska aspekten igen. Jag har uppfattat det så, att regeringen kommer att beakta de förslag och de synpunkter som kommer in med remissvaren. Jag tar alltså för givet att Svegs tingsrätt, Sollefteå tingsrätt, Ljusdals tingsrätt och de tingsrätter som geografiskt ligger bra till – tycker vi som bor i de här trakterna – är utom fara bl.a. ur regionalpolitiska synpunkter, men också ur samhällsekonomiska synpunkter.

Anf. 118 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! För att inte något skall hänga i luften vill jag markera att ingenting är klart. Om det hade varit det, hade det varit att säga att remissvaren saknar intresse och att vi bestämmer oss redan nu.

Jag är övertygad om att Stina Eliasson och jag är överens om att vi för framtiden, med de nya behov som kommer att finnas, måste finna lösningar för att skapa judiciellt och administrativt bärkraftiga tingsrätter. Vi måste finna lösningar som tillgodoser de olika behov som finns i samhället.

Anf. 119 STINA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag tror också, inte minst med anledning av den här debatten, att vi kommer att kunna hålla kontakt och att det hela kommer att lösa

sig bra ur regionalpolitisk synpunkt och även ur judiciell synpunkt. Det är jag säker på.

Låt mig ge ett tips. Det finns nämligen en möjlighet att gå andra vägen. Varför inte förlägga t.ex. Ängelholms tingsrätt till Klippans tingsrätt och flytta ut de stora tingsrätterna till de små tingsrätterna. Man skulle kunna flytta tingsrätten i Ystad till Simrishamn, tingsrätten i Uddevalla till Strömstad osv. Det är bara ett förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

19 § Svar på fråga 1991/92:774 om rikspolisstyrelsens inköp av schäferhundar

Anf. 120 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Sven Lundberg har frågat mig om jag är beredd att medverka till att rikspolisstyrelsen ges möjligheter att även fortsättningsvis inhandla schäferhundar från statens hundskola.

Låt mig till en början ge en kort bakgrundsbeskrivning.

Rikspolisstyrelsen har sedan flera år införskaffat hundar för polisverksamheten genom köp från statens hundskola, men även genom köp från privata uppfödare. Det är riktigt som Sven Lundberg säger, att rikspolisstyrelsen för närvarande gör ett uppehåll när det gäller att upphandla hundar. Bakgrunden till detta är riksdagens beslut om formerna för att finansiera polisens merkostnader i anledning av fotbolls-EM i juni 1992. Beslutet fattades efter förslag från regeringen i höstens proposition om tilläggsbudget I till statsbudgeten. Innebörden av beslutet är bl.a. att 64,5 milj.kr. från investeringsanslaget för polisväsendet får användas för att bekosta merkostnaden till följd av polisiära insatser vid fotbolls-EM. Vissa investeringar för andra ändamål får till följd härav senareläggas.

De angivna medlen disponeras av rikspolisstyrelsen. För att frigöra de medel som riksdagen anvisat för insatser i samband med fotbolls-EM har rikspolisstyrelsen beslutat om begränsningar i fråga om investeringar som annars skulle ha gjorts under budgetåret. Detta har bl.a. gått ut över anskaffningen av hundar.

Fr.o.m. budgetåret 1992/93 kommer investeringar på polisens område att finansieras över ett ramanslag. Rikspolisstyrelsen kommer att disponera centrala medel på anslaget för vissa investeringar, bl.a. polishundar.

Det är inte regeringen som bestämmer hur stor del av de anslagna medlen för ett visst budgetår som skall användas för att anskaffa polishundar. Det är helt och hållet en sak för rikspolisstyrelsen.

Inte heller kan jag se att det är regeringens sak att bestämma vilken leverantör som rikspolisstyrelsen skall anlita vid inköp av hundar, eller för den delen annan utrustning. All upphandling i statens regi bör enligt min mening ske efter sedvanliga anbudsförfaranden. Det bör råda en fri konkurrens där kvalitet och pris får avgöra vilken leverantör det blir.

Anf. 121 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Jag ställer upp på att det bör råda fri konkurrens där kvalitet och pris blir avgörande för vilken leverantör rikspolisstyrelsen skall välja. Det är just detta som pågår nu genom att man bolagiserar nuvarande statens hundskola. Den kommande skolan skall stå på egna ben och bära sina egna kostnader osv. Den här bolagiseringen är nu i full gång.

Om en så stor och viktig kund som rikspolisstyrelsen nu försvinner av dessa skäl just i inledningen av en bolagisering är det naturligtvis ett stort avbräck. Det innebär att man inte kommer att kunna upprätthålla en långsiktig avel och producera polishundar. På sikt innebär det också ett avbräck för polisen. Rikspolisstyrelsen har ju köpt huvuddelen av sina hundar från statens hundskola. Det handlar om ca 40 hundar per år. Jag vet att efter fotbolls-EM kommer polisen att behöva byta ut ca 50 hundar. Den privata marknaden har inte denna volym. Därför är det mycket viktigt att man upprätthåller en långsiktig kontinuitet när det gäller avel, produktion och utbildning av polishundar.

Jag önskar att justitieministern tittar närmare på effekterna av det här. Ett beslut om bolagisering – som vi nu har fattat – motverkas av beslutet om ett köpstopp.

Anf. 122 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Om behovet av nyanskaffning – om vi nu kan använda det ordet när det gäller levande väsen som hundar – inom en kort tid blir så stort som Sven Lundberg säger och om det inte finns tillräckligt med konkurrenter på marknaden borde en del av problemet lösas den vägen.

När det gäller bolagiseringen vill jag nämna att denna har föregåtts av en planering där en utfästelse har gjorts från polisens sida om inköp av en viss omfattning med en viss nedtrappning över åren. Den information jag har visar att man också har levt upp till dessa avtal. De kom till just för att skapa en övergång så att man inte skulle få för snabba förändringar.

Jag kan också se problemen med att polisen har gjort en omprioritering, som i och för sig var påtvingad, när det gäller innevarande års investeringar. Det problemet hänger samman med att föregående riksmöte inte fattade beslut om att i innevarande års budget anslå medel för fotbolls-EM. Man borde rimligen ha förutsett att dessa medel skulle behövas. Vi har då varit tvingade att gå in och göra justeringar för att klara de åtaganden som redan tidigare gjorts inför fotbolls-EM.

Anf. 123 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Det är befängt att man nu har fått ta medel avsedda till investeringar för att klara fotbolls-EM. All expertis är överens om att polishundar är ett mycket verksamt medel mot s.k. huliganer och över huvud taget när det är bråk i sådana sammanhang.

Jag tycker att regeringen borde se till att ordna detta. Det finns också ett samhällsintresse av att upprätthålla en produktion av kvalificerade tjänstehundar, inte bara till polisen utan som ledarhundar osv.

Det allvariga är att i skedet för en bolagisering rycks de förutsättningar

som gällde för bolagisering bort. Det här är motverkande faktorer. Det borde man klara ut inom regeringen så att det här hänger samman. Jag är orolig för den här produktionens framtid och för polisens möjligheter att köpa tjänstehundar. Om avel och utbildning icke upprätthålls är risken att det här bortfaller.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 124 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag kan också se det här bekymret, även om jag har litet annan information när det gäller möjligheter att få tag i polishundar av god kvalitet även på andra håll.

När det gäller diskussionen om expertisens uppfattning om bästa hjälpmedel har jag litet svårt att se att regeringen skulle tala om vilka hjälpmedel man skall använda under fotbolls-EM. Det måste rimligen vara polisen som gör bedömningen av vilka hjälpmedel man behöver. Det finns ingenting i regeringens eller riksdagens beslut som hindrar investeringar i polishundar.

Anf. 125 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Riksdagen har medgivit att man skall få använda polishundar mera effektivt i dessa sammanhang. Det är ett förslag från justitieministern. Samtidigt medverkar justitieministern indirekt till att man inte får fram dessa tjänstehundar. Logiken haltar betänkligt. Jag tycker nog att det finns skäl att studera detta noga.

Det är tveksamt om man kan få fram dessa tjänstehundar via andra kanaler. Från vilka andra håll kan man få fram sådana här tjänstehundar? Jag kan också den här marknaden.

Anf. 126 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Ändringen i lagstiftningen som ökar möjligheterna att använda polishundar på ett effektivt sätt har jag föreslagit efter att ha lyssnat på dem som jag betraktar som experter, nämligen polisen. Man kan rimligen inte själv göra ändringar i lagstiftningen, utan det är riksdagens uppgift. Jag eller riksdagen kan ta initiativ till detta.

När det gäller vilken typ av investeringar man skall göra tror jag att alla i dag i princip är överens om att det är de i verksamheten som är bäst på att göra bedömningar.

Sven Lundberg frågade var sådana hundar finns. Jag har frågat om det finns möjligheter att tillgodose behoven på andra håll och fått besked om att så är fallet. Men jag har inte penetrerat marknaden som sådan.

Anf. 127 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag får kanske avsluta den här frågedebatten om polishundarna med att säga att det är mycket viktigt att man får en kontinuitet. Jag är helt övertygad om att ifall avel och utbildning bortfaller kommer det att ta lång tid att återkomma. Jag vet att den privata marknaden inte har den volym som statens hundskola upprätthåller.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:778 om medlen för polisens verksamhet

Anf. 128 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig om polisen har fått tillräckligt med pengar för kommande budgetår.

Polisen har för budgetåret 1992/93 anvisats drygt 10,2 miljarder kronor. I detta ligger bl.a. ett tillskott för att öka antalet poliser samt en omräkning av innevarande budgetårs anslag med hänsyn till pris- och löneutvecklingen. Liksom andra myndigheter har polisen ålagts vissa besparingskrav med hänsyn bl.a. till det statsfinansiella läget. För polisens del uppgår det beloppet till drygt 130 milj.kr.

Den nya budgeten innebär för polisens del att man går in i ett helt nytt budgetsystem som bygger på ramanslag och ett ökat inslag av mål- och resultatstyrning. Det nya budgetsystemet innebär att varje polismyndighet i fortsättningen får ett totalansvar för sin ekonomi. Man får i stort sett själv bestämma hur stor personal man skall ha, vilken utrustning som skall köpas osv. Men man måste också betala för allt detta ur myndighetens egen medelsram.

Detta innebär något helt nytt för polismyndigheterna. Tidigare har polismyndigheterna endast ansvarat för en mindre del av polisväsendets medel, medan ansvaret för huvuddelen av pengarna har legat centralt.

Det nya budgetsystemet gör att polismyndigheterna får betydligt större möjligheter att bestämma över sin egen verksamhet och att utforma den på det sätt som passar bäst med hänsyn till de lokala förhållandena. Men det gäller också att räkna rätt! Om verksamheten blir dyrare än vad man beräknat blir det i princip myndigheten själv som får finansiera fördyringen genom att spara desto mera nästa år.

Den nya budgetprocessen ställer ökade krav på våra polischefer. Jag har förståelse för att en och annan polischef känner osäkerhet när han skall göra sin budget under de nya förutsättningarna. I det här sammanhanget kan man också erinra om den reform som gjordes i fråga om polisens budget i mitten av 1980-talet, då ett första steg mot delegerat budgetansvar togs. Också den gången upplevdes medlen till en början som alltför knappt tilltagna.

Det finns alltså skäl för de ansvariga polischeferna att hålla huvudet kallt inför övergången till nytt budgetsystem. Först när den nya budgeten har tillämpats i praktiken under en tid finns det möjligheter att bedöma den nya anslagskonstruktionen på ett realistiskt sätt. Det vore enligt min mening djupt olyckligt om man inom polisen dessförinnan vidtog drastiska åtgärder i form av personalnedskärningar eller annat, som senare kanske visar sig vara förhastade. Regeringens avsikt med den nya budgeten har ju inte varit att polisverksamheten skulle behöva skäras ned. Tvärtom.

Vad man kan och bör göra från polisens sida är däremot att rationalisera sin verksamhet i olika avseenden. Jag är övertygad om att det finns en hel del att göra både på det organisatoriska och administrativa planet för att kunna driva den operativa verksamheten billigare än i dag eller få ut mer polisverksamhet till samma kostnad som i dag. Sådana krav måste ställas på polisen mot bakgrund inte minst av det statsfinansiella läget. Det har också kommit till klart uttryck i budgetpropositionen.

Avslutningsvis vill jag understryka att polisverksamheten är en prioriterad statlig verksamhet. Det är angeläget att bryta utvecklingen mot en ökning av den allvarliga brottsligheten. Den nya budgetprocessen bör ge polismyndigheterna de nödvändiga redskapen och det nödvändiga handlingsutrymmet för att nå målet. De prioriteringar som måste göras på lokalt plan är en grannlaga och ansvarsfull uppgift. Det är viktigt att de lokala besluten ligger i linje med riksdagens och regeringens riktlinjer, t.ex. när det gäller att satsa på brottsförebyggande polisarbete. Den ökande upptäcktsrisken genom en ökad synlighet av polis i bostadsområden, på gator och torg är här av central betydelse.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 129 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för det utförliga svaret på min fråga. Jag tror att det här svaret är mycket angeläget. Jag utgår ifrån att man inom polisen i vårt land kommer att ta det här svaret till sig. Det är en mängd sakuppgifter i det som är mycket värdefulla att nu ta vara på och ta till sig.

Mycket i polischefernas bekymrade uttalanden är uppenbarligen struntprat, åtminstone i en del fall. Detta kan vara baserat på att man hos media kanske inte riktigt har förstått skillnaden mellan det ena budgetåret och det andra. En av de stora rubrikerna i Nya Wermlands-Tidningen nyligen handlade om att polisen inte längre har råd att köra sina bilar. Det blir mindre trafikövervakning, färre övernattningar och i ett visst distrikt måste man spara 800 000 kr. för att årets budget inte skall överskridas.

Man kan göra två konstateranden mot den här bakgrunden. Den gamla regeringens budgetmedel räckte inte till för att täcka den ambition man har haft. Man har inte kunnat klara hushållningen i distriktet och står på minus. Detta kopplas samman med den nya budgeten, där – som statsrådet säger – ett nytt budgetsystem skall tillämpas. Det nya budgetsystemet har tydligen blivit föremål för väldigt många olika sätt att räkna. Man undrar om det är samma matematik. Så fel kan det inte vara när det nu klart framgår att medlen är större än de var förra året.

Låt mig fråga statsrådet om det kommer att ta lång tid att få det här systemet intrimmat. Vad skall man göra om det blir överskridanden?

Anf. 130 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag vill inte på något sätt undervärdera de tekniska svårigheter som det innebär att införa ett nytt budgetsystem i en så stor organisation som polisen utgör. Jag kan också informera om att jag och departementet håller oss fortlöpande underrättade om hur frågan framskrider.

Jag vill passa på tillfället att informera om att regeringen på mitt initiativ har gett riksrevisionsverket i uppdrag att analysera olika sätt att beräkna anslagen för polisen, eftersom det finns olika uppfattningar om vem som räknar rätt och vem som räknar fel.

Denna analys från riksrevisionsverket skall vara klar före utgången av maj månad. Vi kommer således mycket snart att få ett underlag. Den analysen kommer förhoppningsvis att ge oss bättre underlag än vad vi hittills har haft när det gäller att beräkna medlen för polisens verksamhet.

Huvudansvaret för att införa det nya budgetsystemet inom polisen har

rikspolisstyrelsen. Jag har fullt förtroende för rikspolisstyrelsen och rikspolischefen när det gäller förmågan att införa det här systemet. Det kan väl vara på sin plats att påpeka att vår nuvarande rikspolischef har varit budgetchef i finansdepartementet.

Anf. 131 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack, statsrådet. Uppdraget till riksrevisionsverket är säkert mycket gagneligt. Eftersom rikspolischefen borde vara expert på att upprätta budget, kan jag kosta på mig att ge rikspolischefen rekommendationen att han berättar och kanske rent av håller en kurs för polischefer som har svårt att få det här att gå ihop. Det sker en desinformation från ganska många håll. Det finns även ledamöter i polisstyrelser – partivänner till mig – som säger att det är orimligt att polisen skall få mindre resurser.

Jag konstaterar utifrån statsrådets svar och det betänkande vi behandlade i kammaren för inte så länge sedan att det inte ges mindre pengar till polisen. Däremot finns ett sparbeting. Av detta sparbeting på blott 130 miljoner av drygt 10 miljarder måste det finnas ganska mycket att ta hem så att man t.o.m. kan öka antalet polismän om så skulle vara.

Anf. 132 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Precis som Göthe Knutson säger har det åtminstone varit problem med den diskussion som har förts utåt. Man har fått intrycket att polisens resurser har begränsats. Så är inte fallet. Jag är tacksam för att Göthe Knutson ställde den här frågan till mig i dag. Det har gett oss möjlighet att ytterligare belysa hur situationen egentligen ser ut.

När vi har fått analysen från riksrevisionsverket förväntar jag mig att vi får ytterligare anledning att gå ut med mer information.

Jag vet också att det pågår ett omfattande utbildningsarbete runt om i landet beträffande de regler som skall gälla framöver, de förutsättningar som finns och det ansvar som läggs ut på våra olika regioner.

Anf. 133 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar för ytterligare svar från statsrådet. Jag vill samtidigt passa på att önska alla länspolismästare och polisstyrelser lycka till i arbetet med att räkna rätt i dessa budgetar. Pengarna skall räcka till. Det framgår av statsrådets svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:742 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 134 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Hans Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att se till att arbetsförmedlarna kan använda de åtgärder som nu finns för att placera arbetslösa ute på företagen. Frågan är ställd mot bakgrund av att arbetsförmedlingen i Degerfors, enligt Hans Karlsson, uppger att det nu inte går att få några av de arbetslösa placerade, eftersom företagen inväntar den

gratis arbetskraft som de kommer att kunna få efter halvårsskiftet i form av ungdomspraktik.

Först vill jag erinra litet om bakgrunden till det av riksdagen nyligen antagna förslaget om ungdomspraktik. Försämringen av läget på arbetsmarknaden har drabbat ungdomarna särskilt hårt. De löper därigenom också en betydande risk att bli långtidsarbetslösa med alla de negativa konsekvenser det för med sig. Detta får vi inte tillåta.

De nuvarande åtgärderna för ungdomar, främst olika former av inskolningsplatser, har visat sig inte svara upp mot de förutsättningar som i dag gäller på arbetsmarknaden. De har nästan helt kommit att inriktas på att placera ungdomarna inom den offentliga sektorn, och de är dessutom dyra. Framtiden för Sverige ligger inte i en ökad offentlig sektor och ökade offentliga utgifter utan i ett konkurrenskraftigt näringsliv, som ger förutsättningar för tillväxt och välfärd.

Praktikplatserna för ungdomar riktar sig till hela arbetsmarknaden. De ger företagen, såväl stora som små, möjlighet att erbjuda ungdomarna praktik på samma villkor som inom den offentliga sektorn.

Ett av problemen med de nuvarande åtgärderna – det gäller även beredskapsarbeten och rekryteringsstöd – är att det trots betydande statsbidrag inte går att få fram platser för våra ungdomar. Orsakerna till detta står att finna dels i det stora antalet ungdomar, dels i kommunernas ansträngda ekonomi och den dåliga lönsamheten i näringslivet. Cirka en tredjedel av företagen går nu med förlust. Problemet med det alternativa förslag som lades fram av oppositionen är att det är prövat genom rekryteringsstödet och att det inte gett tillräckligt bra resultat – eller kanske skall vi säga att det har gett ett mycket dåligt resultat.

Det är uppenbart att det nu behövs ett nytänkande för att åtgärda ungdomarnas situation. Regeringen har nu visat på en möjlig väg att göra detta genom ungdomspraktiken.

Ungdomspraktiken skall inte ersätta reguljär arbetskraft utan är avsedd att ge ungdomarna inskolning, handledning och praktisk yrkesutbildning.

Praktikplatserna skall dessutom tas i anspråk först när andra lösningar inte är möjliga. Arbetsförmedlarna skall således först pröva om ungdomarna kan få t.ex. reguljära arbeten eller annan utbildning.

Arbetsgivarnas insats blir inte oväsentlig, eftersom de skall ge ungdomar yrkespraktik och yrkeserfarenhet.

I detta sammanhang vill jag också nämna förslaget om ett tredje gymnasieår. Därigenom kan kommunerna erbjuda alla ungdomar som har gått två år i gymnasieskolan möjlighet att förbättra sin utbildning genom ytterligare ett gymnasieår. Det är min förhoppning att ungdomarna tar till vara denna möjlighet. Då kan också behovet av ungdomspraktikplatser hållas tillbaka.

Anf. 135 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret, som var långt och ordrikt. Jag kan samtidigt konstatera att jag inte är riktigt nöjd och att arbetsmarknadsministern inte ger svar på de frågor jag ställde.

Jag skall något teckna bakgrunden till min fråga, som ju nu är ett par veckor gammal. Jag besökte tidigare ett projekt som drivs av länsarbets-

nämnden och LO i Örebro län och som riktar sig till långtidsarbetslösa. Jag har träffat dessa grupper vid många tillfällen under vintern. I detta fall handlade det om Degerfors. De personer som var med i projektet berättade för mig om sin vanmakt, sin ilska och sin förtvivlan över att inte vara behövda på arbetsmarknaden eller över huvud taget i samhället. Det var så de upplevde det.

Vid det här tillfället var också representanter från arbetsförmedlingen med, och vi diskuterade naturligtvis de två alternativ när det gäller stödet till ungdomsarbetslösa som har debatterats flitigt. Man konstaterade från arbetsförmedlingen att det nu sedan ett tag tillbaka var stopp på möjligheterna att ge dessa ungdomar en chans på arbetsmarknaden genom att använda inskolningsplatser, rekryteringsstöd, osv. Man var förtvivlad över att man nu så att säga hade nått fram till väggen och att det inte längre gick att få ut en enda ungdom på arbetsmarknaden. Man undrade därför vad vi kunde göra. Jag konstaterade bara hurdant majoritetsförhållandet var i riksdagen och att det inte fanns mycket att göra.

Vad arbetsgivarna nu gör är att vänta på att man skall få den här gratis arbetskraften. Jag tycker i och för sig att det är förhållandevis logiskt att arbetsgivarna gör detta.

Jag vill med anledning av detta ställa en följdfråga till arbetsmarknadsministern, och jag hoppas att jag nu får ett något tydligare svar. Vad vill arbetsmarknadsministern göra för att på något sätt klara ut för arbetsgivarna att det här faktiskt inte handlar om gratis arbetskraft utan att det handlar om någonting annat?

Anf. 136 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Vi har i dag närmare 130 000 ungdomar utanför ordinarie arbetsmarknad. De lediga jobb som uppstår i företagen tas oftast av dem som redan har yrkeserfarenhet, som vid ett tidigare skede har blivit friställda. Därför får ungdomarna det speciellt svårt. Detta förslag har jag arbetat fram tillsammans med representanter från länsarbetsnämnder och AMS.

Också jag har på senare tid besökt flera arbetsförmedlingar. Jag var så sent som i går i Norrtälje. Den som talade för personalens räkning avslutade med att säga: Detta ungdomspraktikförslag är det bästa som hänt oss. Jag skulle väldigt gärna vilja träffa arbetsförmedlarna i Degerfors och förklara för dem hur vi har tänkt oss detta förslag.

Detta är något helt unikt. Runt om i EG har man genomsnittligt en ungdomsarbetslöshet på 20 %, och det är otäckt. Genomsnittet i EG-länderna ligger alltså på 20 %. Vi kommer på det här sättet att kunna överbrygga de svåra åren. Sedan tar tiderna sig, och ungdomarna är då färdiga att gå in i produktionen.

Anf. 137 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! För att göra en jämförelse med EG kan jag konstatera att ungdomsarbetslösheten i flera av kommunerna i Örebro län är vida högre än de tal arbetsmarknadsministern nämnde. Vi har i flera kommuner en ung-

domsarbetslöshet på 30, 35 och 36 %. Läget är alltså oerhört bekymmersamt.

Jag kan konstatera att läget inte har blivit bättre utan sämre genom den politik regeringen har fört på det ekonomiska området med en åtstramning av privatkonsumtionen, byggandet, osv.

Arbetsmarknadsministern säger att han har hört arbetsförmedlare säga att detta är det bästa som har hänt. Jag är inte säker på att så är fallet. Jag är t.o.m. säker på att arbetsförmedlare runt om i landet inte ställer upp på detta i särskilt hög grad, även om det naturligtvis finns olika uppfattningar. Det alternativ Socialdemokraterna förde fram gav tydliga signaler om vad det handlade om. Det handlade om en anställning, och det handlade om att det var en kostnad för arbetsgivaren.

Anf. 138 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Man kan diskutera graden av åtstramning. Det mesta av budgetunderskottet är ärvt, men 100 miljarder kronor innebär att 25 000 kr. per anställd i Sverige lånas upp och ges ut. Det är inte fråga om någon alltför stark åtstramning. Jag tror inte att det finns en enda ekonom i hela Sverige som kallar ett budgetunderskott av den storleksordningen för åtstramning.

Det socialdemokratiska förslaget är ju prövat. Det ger några få platser i näringslivet runt om i vårt land. I stort åker alla in till primärkommunerna, och primärkommunerna tar inte riktigt emot nu. Detta gällde bara gruppen ungdomar på 18–19 år, men vårt förslag gäller ungdomar upp till 24 år. Det socialdemokratiska förslaget innebär alltså arbete åt några få och arbetslöshet åt resten av ungdomarna. Så skall vi inte ha det i Sverige.

Anf. 139 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det är inte en korrekt beskrivning, arbetsmarknadsministern, att säga att det socialdemokratiska alternativet skulle ge färre jobb. Det är i stället så att det skulle ge fler jobb. Dessutom skulle arbetsmarknaden över huvud taget se annorlunda ut om den socialdemokratiska regeringen hade fått fortsätta att utöva makten. Men det är inte mycket att orda om just nu.

Jag kan inte heller avhålla mig från att kommentera vad arbetsmarknadsministern sade om budgetunderskottet, nämligen att det så att säga skulle vara ett plus för den nu sittande regeringen. Med en socialdemokratisk regering och det alternativ vi har skulle budgetunderskottet faktiskt ha varit mindre. Trots detta hade vi haft mer pengar att satsa på arbetsmarknadsåtgärder. Vi hade inte delat ut pengar till kapitalägare på det sätt som den nu sittande regeringen har gjort.

Det måste väl ändå, arbetsmarknadsministern, vara ett allvarligt bekymmer om arbetsgivarna uppfattar detta som gratis arbetskraft, vilket man uppenbarligen gör.

Anf. 140 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har alla gånger jag har mött företagens företrädare och en mängd småföretagare starkt betonat att deras uppgift – och den är inte

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

oväsentlig – är att ställa upp ordentligt under en sexmånadersperiod och lära ut så mycket som möjligt.

Varför har inte näringslivet tidigare tagit emot ungdomar när de bestämmelser gällt som Socialdemokraterna nu föreslår? Det har varit fråga om några få tusen platser över hela Sverige, övriga har gått till kommunerna. Det var ett av 80-talets stora misstag när Socialdemokraterna förde in alla ungdomar till kommunerna. När tiderna tog sig, fanns inte arbetskraft i näringslivet. Det uppstod överhettningar osv. Vi skall inte göra om misstagen från 80-talet.

Anf. 141 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Om vårt alternativ hade prövats, är jag övertygad om att det hade fått väl så gott resultat som det som nu kommer att gälla.

Jag vill avslutningsvis uppmana arbetsmarknadsministern att tala ytterligare en gång med arbetsgivarna för att tydliggöra att det inte får bli fråga om en gratis arbetskraft. Detta är någonting annat. Det är en tillfällig insats. Tack.

Anf. 142 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Detta är en försöksverksamhet under ett år. Jag har varje gång betonat att företagen skall ställa upp och lära ut maximalt. De skall ta hand om de blivande medarbetarna. Jag har också sett till att AMS och Göte Bernhardsson håller på att rekrytera en grupp med representanter från parterna som noga skall följa detta när verksamheten sätts i sjön och framöver. Uppmärksamheten är stor.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på frågorna 1991/92:719, 720, 721, 722, 723, 724, 784, 785, 786, 787 och 788 om arbetslösheten

Anf. 143 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Lennart Nilsson, Ingegerd Sahlström, Marianne Carlström, Jan Fransson, Arne Kjörnsberg och Ingvar Johnsson har bl.a. mot bakgrund av arbetslösheten i Bohuslän, Halland, Göteborg, Skaraborg, södra och norra Älvsborgsområdet frågat mig vad jag avser att göra i avvaktan på "marknaden".

Sonia Karlsson, Ingvar Björk, Maj-Inger Klingvall, Inge Carlsson och Lars Stjernkvist har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att tidigarelägga av dem angivna byggprojekt inom den offentliga sektorn.

Jag besvarar samtliga frågor i ett sammanhang.

Inledningsvis vill jag beklaga att följderna av 80-talets inflations- och spekulationsekonomi nu drabbar vårt land i form av en stigande arbetslöshet. Problemen blir särskilt stora när inhemska ekonomiska obalanser paras med en besvärande internationell lågkonjunktur. Det är därför förståeligt att många känner stor oro för utvecklingen på arbetsmarknaden. Jag har nyss

träffat ett femtiotal byggnadsarbetare under en timmes tid för att resonera med dem om deras oro.

Det är mot denna bakgrund som regeringen helt nyligen har lagt fram en rad förslag till åtgärder som enligt min bedömning sammantaget kommer att hålla tillbaka arbetslösheten väsentligt under nästa budgetår.

I årets kompletteringsproposition föreslår regeringen att ytterligare resurser skall satsas på infrastrukturinvesteringar, utbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Förslagen innebär bl.a.:

- 2,2 miljarder kronor anslås till underhåll och upprustning av framför allt mindre vägobjekt.
- Arbetsmarknadsstyrelsen tillförs 450 milj.kr. för att kunna genomföra beredskapsarbeten av investeringskaraktär och 50 milj.kr. för ny- och ombyggnad av samlingslokaler.
- 1 miljard kronor anslås till statliga byggnadsinvesteringar.
- 2,5 miljarder kronor utöver tidigare planerad bidragsgivning frigörs ur arbetslivsfonden för arbetsmiljösåttningar i främst mindre och medelstora företag. Detta innebär att arbetslivsfondens totala investeringsvolym beräknas uppgå till 10–14 miljarder kronor under ett och ett halvt år framåt.
- 1 250 nya högskoleplatser inrättas inom det naturvetenskapliga och tekniska området.
- 520 nya högskoleplatser för språkutbildning inrättas.
- Medel anslås för statsbidrag till de kommuner som inrättar ett tredje gymnasieår.

När det gäller det tredje gymnasieåret finns det inte någon övre gräns för hur många platser som får inrättas. Antalet platser avgörs slutligen av kommunernas satsningar.

Jag vill särskilt nämna regeringens förslag om s.k. ungdomspraktikplatser, som nyligen antagits av riksdagen. Denna nya åtgärd innebär att ungdomar under 25 år får viktig yrkespraktik och yrkeserfarenhet, vilket ökar deras möjligheter att konkurrera om arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Behovet av ungdomspraktikplatser sammanhänger i stor utsträckning med hur många ungdomar som genom det tredje gymnasieåret får en utbildningsplats. När detta står klart i höst kommer jag att föreslå regeringen det medelstillskott som behövs för att fullt ut täcka behovet av ungdomspraktikplatser.

Jag vill framhålla att regeringens och riksdagens målsättning när det gäller arbetsmarknadspolitiken är att resurserna skall fördelas och besluten skall fattas så nära den lokala arbetsmarknaden som möjligt. Detta innebär att statsmakterna normalt inte gör någon fördelning av de arbetsmarknadspolitiska resurserna på de olika länen. Denna uppgift överläts i stället på arbetsmarknadsstyrelsen, som fördelar medlen beroende på arbetsmarknadsläget inom resp. län. Inom länen fördelas sedan medlen av länsarbetsnämnderna till de lokala arbetsförmedlingarna, som i sin tur fördelar medlen mellan olika grupper, branscher, m.m.

I princip råder motsvarande decentraliserade beslutsordning för besluten om hur medlen för infrastrukturinvesteringar och statliga bygginvesteringar skall användas. När det gäller vägar har regeringen för avsikt att vägverket

inom regionerna skall besluta om vilka konkreta projekt som skall genomföras. För de statliga byggnadsinvesteringarna kommer byggnadsstyrelsen att ta fram förslag på lämpliga objekt.

De resurser som under nästa budgetår anslås för att bekämpa arbetslösheten kommer att fördelas utifrån de lokala och regionala behov som föreligger. Vid denna fördelning kommer naturligtvis resurser att tilldelas de regioner som frågeställarna företräder.

Anf. 144 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Det är bra att arbetsmarknadsministern talar med byggjobbarna. Det kanske är därför som Börje Hörnlunds svar inte ger någonting till byggjobbarna och riksdagsledamoten Lennart Nilsson. Det är litet av en parodi på en frågestund när arbetsmarknadsministern samtidigt ger elva svar till olika ledamöter från landets olika delar.

Bl.a. jag har tagit upp sysselsättningen i Bohuslän. Det finns i Göteborgs och Bohus län i dag ungefär 18 000 arbetslösa. Det kostar ca 2,2 miljarder kronor att betala ut ersättning till de människor som är utan jobb. Det är ungefär lika mycket som Börje Hörnlund enligt sitt svar anslår till upprustning av vägar. Detta kostar alltså arbetslösheten enbart i Göteborgs och Bohus län.

När jag ställde min fråga hoppades jag att få till stånd en diskussion kring de frågor som berör mig som riksdagsman. Börje Hörnlund tillhör ju dem som påstår sig slåss för att hela landet skall leva. Jag hade därför hoppats att kunna diskutera sådant som berör just Bohuslän, eftersom jag ställt en fråga om Bohuslän. Men det blev i stället ett allmänt svar om en generell politik. Jag förstår att orsaken till detta är att regeringen inte vill diskutera dessa frågor utifrån regionala utgångspunkter.

Börje Hörnlund nämnde i sitt svar 80-talets misslyckade politik. Jag var i högsta grad inblandad i den del som rörde Uddevallapaketen, där man med riktade åtgärder och bl.a. infrastruktursatsningar såg till att få en region att börja leva igen. Man satsade bl.a. på utbyggnad av E 6:an.

Det var om sådant som jag hoppades att kunna diskutera med Börje Hörnlund här i dag, men det är ganska meningslöst att försöka göra detta när han skall svara på elva frågor på en gång och frågeställaren därigenom har två minuter till sitt förfogande.

(Applåder)

Anf. 145 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Det hör till god ton att tacka för ett svar, men jag måste säga att jag är djupt besviken. Jag är djupt besviken på handläggningen och på svaret. Det ger inget hopp för hallänningarna, som jag kan se det.

Jag vet att arbetsmarknadsministern var i Halland i förra veckan. Då kunde man läsa om ett uttalande: Jag ger inga löften till hallänningar. Halland hörde till dem som fick mest pengar senast. Nu finns det inte så mycket att göra.

Det är klen tröst för de 5 631 personer i Halland som är arbetslösa i dag. Det är 3,5 % av arbetskraften. Förra året vid denna tid var arbetslösheten endast 1,3 %.

Vi socialdemokrater har dammsugit länet på arbetstillfällen, och vi har fört fram en mängd olika förslag. Vi beklagar att vi inte kan få stöd för att sätta i gång dessa arbeten.

En del av min fråga berörde deltidsarbetslösheten. Den är specifik för kvinnor, vågar jag påstå. Många kvinnor i Halland är deltidsarbetslösa. Det finns inte ett ord i svaret om dessa kvinnors situation. Är det symtomatiskt för arbetsmarknadsministern? Finns det inget intresse för Sveriges kvinnors arbetsmarknadssituation?

Den 29 november förra året sade Börje Hörnlund i ett svar här i kammaren: "En blomstrande småföretagsamhets främsta reserv är kvinnorna." Det går att läsa i protokollet, jag lovar. Jag tycker att det är höjden. Kvinnorna är ingen reserv för den svenska arbetsmarknaden. Jag beklagar djupt det uttalandet. Svenska kvinnor och män, i Sverige och i Halland, vill arbeta.

Anf. 146 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Göteborg har drabbats hårt av strukturförändringar genom tiderna. Många nya arbeten skapades genom den offentliga sektorn. Nu hotas även dessa jobb på grund av regeringens och den borgerliga majoritetens 15-procentiga neddragningar i kommunen. Arbetslösheten låg i mars på 4,5 %, vilket är högre än riksgenomsnittet. Detta försvårar naturligtvis ytterligare för de ungdomar som väntar på sysselsättning.

Vi socialdemokrater har dammsugit hela landet på sysselsättningsobjekt, och vi för fram dem i vår arbetsmarknadsmotion. Det finns en lång lista på arbeten i Göteborg som skulle kunna starta nu eller inom en mycket snar framtid. Vi skall komma ihåg att byggsysselsättningen ligger på 15 % i Göteborg. Det blir inte precis bättre nu, med den situation vi har när det gäller bostadsfinansieringen.

Vad gör då regeringen? Det kommer inga förslag, bara indragningar. De 15-procentiga neddragningarna i den gemensamma sektorn i Göteborg drabbar 10 000 anställda. Vi vet att det är arbeten som främst innehas av kvinnor.

Detta är för oss en livsviktig fråga, som arbetsmarknadsministern inte verkar ta på allvar, eftersom han har buntat ihop elva frågor och inte är beredd att diskutera seriöst.

Anf. 147 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Jag tvingas också säga att jag är mycket besviken på att arbetsmarknadsministern tar så lätt på en hel regions arbetsmarknadspolitiska problem. Han visar en uppenbar nonchalans mot oss som är valda ombud här i riksdagen. Det är gott och väl att sitta en timme tillsammans med byggnadsarbetarna. Det är bra. Men vi hade förtjänat ett något mer förberett arbete från arbetsmarknadsministern. Då hade vi fått ett underlag och en uppläggning som innebar att vi kunde diskutera de problem som nu är de viktigaste vi har att lösa.

I mitt län har vi nu en arbetslöshet som är efterkrigstidens högsta. Över 7 000 människor går arbetslösa i Skaraborgs län. Det finns inga lediga arbeten. Inom tillverkningsindustrin fanns för någon vecka sedan färre än tio jobb. Tillverkningsindustrin svarar för 30 % av samtliga arbetstillfällen i mitt län.

Svar på frågor

Jag kan upplysa arbetsmarknadsministern om att sänkningen av skatterna icke har åstadkommit ett enda jobb i Skaraborgs län. Vi socialdemokrater har i Skaraborgs län liksom på andra håll tagit fram förslag till konkreta arbeten och utbildningsmöjligheter. De skulle ha skapat 3 000 jobb i mitt län. Åtskilliga större projekt inom trafikområdet är färdiga att sättas i gång omedelbart. Det är angelägna projekt som Torsöbron, resecentrum i Skövde och stora ombyggnadsarbeten på E 20 i norra delen av länet. Ett par större kulturinvesteringar är planerade: om- och tillbyggnad av läns museet i Skara och en ny länskonsthall i Skövde. Det behövs nya lokaler för högskolan. I varje kommun finns behov av ombyggnad av skollokaler osv.

Anf. 148 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Talmannen och de tre vice talmännen har försökt att arrangera dessa frågedebatter så att de skall bli snabba och spänstiga. Vid frågestunderna skall ges svar på aktuella frågor. Det sätt som arbetsmarknadsministern hanterar detta på är oanständigt, att packa ihop elva frågor. Hur skall man då kunna få en snabb debatt?

Arbetsmarknadsministern börjar sitt svar med att skylla på den föregående regeringen. Jag vill upplysa arbetsmarknadsministern om att det är ni som står för den enda vägen. Det är inte jag. Det är ni som har fått justera era prognoser. Efter en rivstart i oktober, en nystart i januari och en omstart i april har ni fått justera upp arbetslöshetstalet med 1,5 %, justera ned bruttonationaltillväxten med 1 % och justera upp budgetunderskottet med 33 miljarder.

I min fråga hade jag tagit upp teko – det stavas t e k o . Det finns inte berört i arbetsmarknadsministerns svar. Jag kan förstå det, om arbetsmarknadsministern skall svara på elva frågor samtidigt. Men hur skall vi då kunna föra en debatt om teko?

Jag är vald av ungefär 17 500 väljare i södra Älvsborg. Jag är övertygad om att de inte väntar sig att jag skall delta i en debatt som jag menar är förnedrande för riksdagen och riksdagens ledamöter.

Herr talman! Jag vill anmäla att jag i protest mot denna uppläggning inte kommer att delta i fortsättningen av debatten. Jag kommer att lämna kammaren. Jag kommer att föra denna debatt på annat sätt. Den rör frågor som är djupt allvarliga, kanske livsavgörande för människor i min valkrets.

Herr talman! Jag beklagar att jag vid riksdagens frågestund inte kan få föra en debatt med det ansvariga statsrådet.

Anf. 149 INGVAR JOHNSON (s):

Herr talman! "Hörnlund smiter undan" skulle han kunna ha satt som rubrik på sitt svar. Men det västa är att han också smiter undan ansvaret för de arbetslösa. Regeringens passivitet inför den kraftiga ökningen av arbetslösheten börjar bli skrämmande. Bara i norra Älvsborg är nu 7 000 människor utan arbete. Det borde vara hög tid för Börje Hörnlund att ta arbetslösheten på allvar.

I norra Älvsborg finns en stor andel sysselsatta inom byggmaterielindustrin, som var det jag konkret hade frågat om. Regeringens ovilja att satsa på byggsektorn innebär att det slår flerdubbelt hårt i många av våra kommuner.

Börje Hörnlund kan inte smita undan ansvaret för detta. Han kan heller inte smita undan ansvaret för att hundratals människor nu blir utan jobb inom byggmaterielindustrin. Det gäller Hellbergs i Mellerud, Prefab i Lerum, Lättklinker i Alingsås, Cellplast i Vårgårda, Strängbetong i Herrljunga och många andra industrier i vår valkrets.

Vi socialdemokrater har visat på att många jobb kan skapas genom att vi tidigarelägger bygginvesteringar. Nu är det bara fråga om huruvida Börje Hörnlund verkligen vill minska arbetslösheten.

Jag vill också nämna hur starkt beroende norra Älvsborg liksom övriga Västsverige är av bilindustrin och underleverantörerna till denna. För att stödja utvecklingen av teknisk kompetens tillsattes 1990 den verkstadstekniska delegationen. Hur kan regeringen och den borgerliga majoriteten nu besluta att arbetet i denna delegation skall avbrytas?

Börje Hörnlund kan inte heller smita ifrån ansvaret för alla jobb inom kommuner och landsting som slås ut på grund av regeringens politik.

Sedan vill jag säga att jag betraktar frågesvaret vad det gäller skolan och högskolan som ett skämt, eftersom regeringen kommer med förslag som innebär färre platser på högskolan och i gymnasieskolan än vad den socialdemokratiska oppositionen två gånger har röstat för här i riksdagen.

Anf. 150 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag lyssnade på det samtal som statsrådet för en stund sedan hade med byggnadsarbetarna. På en punkt vill jag gärna ge honom en eloge – med förenade krafter lyckades statsrådet och byggnadsarbetarna höja temperaturen ytterligare. Detta trodde jag var en omöjlighet.

Vi har vid flera tillfällen i den här kammaren diskuterat frågan om byggarbetslösheten. Tyvärr blir debatten ofta väldigt teoretisk och abstrakt. Vi rör oss med stora ord och med uttryck som "konjunkturrell arbetslöshet" och annat. Men de byggnadsarbetare i Östergötland – några av dem sitter här på läktaren – som gått runt i länet och undersökt vilka behov av byggjobb som finns har visat vad det egentligen handlar om. De har i sin kartläggning funnit arbetsuppgifter för 1 700 byggjobbare. De byggjobbare som sitter på läktaren representerar 1 000 arbetslösa byggnadsarbetare i Östergötland.

Vi har som sagt många gånger diskuterat frågan om byggarbetslösheten. Men jag skulle vilja att statsrådet också med hänsyn till riksdagens protokoll förklarar för mig, för kammaren och för de arbetslösa byggnadsarbetarna hur det kan komma sig att man inte trycker på startknappen och sätter i gång byggen när det är billigt att bygga och när det finns gott om yrkeskunniga människor som är beredda att hugga i.

Det är viktigt att framhålla att inte ett enda av dessa 1 700 byggjobb är något lyxjobb eller avser någon ny investering. I samtliga fall handlar det om att reparera och underhålla hus som alltså redan är byggda. För det ändamålet borde vi utnyttja den konjunktur som vi nu har.

Återigen, statsrådet: Ge Tommy Johnsson och de andra besked om varför de inte får använda sitt yrkeskunnande nu när det är billigt att bygga!

Anf. 151 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

I oktober förra året hade jag sällskap med riksdagsledamoten Börje Hörnlund från riksbanken till riksdagen. Jag sade till Börje Hörnlund: Jag tror att du blir den nya regeringens arbetsmarknadsminister.

Min tro byggde på min kännedom om Börje Hörnlunds kapacitet och om hans kunnskap inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Jag varnade honom och poängterade att uppgiften skulle komma att bli tuff och svår, om han inte fullföljde den socialdemokratiska arbetslinjen.

Börje Hörnlund blev samma kväll landets arbetsmarknadsminister, och vår arbetslinje existerar inte längre.

Den borgerliga regeringens första år lider nu mot sitt slut. Den enda vägens politik kantas av allt fler arbetslösa. Skälet är att regeringen har givit upp kampen för arbete åt alla. Aldrig tidigare i modern tid har så många människor varit arbetslösa som just nu. Oron för framtiden breder ut sig mer och mer.

Jag och övriga socialdemokrater anser att den politik som förs nu är orimlig. Jag uppmanar arbetsmarknadsministern: Tänk om! Lyssna på byggarbetarna! Lyssna på landets framstående ekonomer och industriledare – Curt Nicolin är en av dem! Sluta upp med att lyssna på Anne Wibble och Carl Bildt!

Vi har "dammsugit" Östergötland och hela landet. Vi har väckt en motion med förslag som skulle ge 100 000 nu arbetslösa människor jobb eller meningsfull utbildning.

Jag har pekat på situationen i Ödeshög i Östergötland. Man är där i behov av nytt tak på servicehuset Solgården, man behöver bygga om sitt reningsverk, och flera av vägarna i orten är i behov av investeringar. I Sverige har vi råd att arbeta. Så även i den borgerligt styrda kommunen Ödeshög. Vilket öde skall de arbetslösa byggarbetarna möta i denna kommun, herr arbetsmarknadsminister? Tänker arbetsministern fortsätta att vara lojal mot Carl Bildt och Anne Wibble eller mot de arbetslösa byggarbetarna i Ödeshög?

Anf. 152 MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

De 1 000 byggnadsarbetare som går arbetslösa i Östergötland gör det helt i onödan. Bara genom att åtgärda det behov av byggnadsunderhåll som finns i länet skapas 1 700 byggjobb.

Enbart i Norrköping har byggnadsarbetarna tagit fram ett femtiotal hus som behöver renoveras. 20 av dessa är kommunala fastigheter. Dessa reparationsarbeten skulle ge 600 byggjobb till en kostnad av 705 miljoner. Flera av dessa objekt finns redan i kommunens investeringsprogram, t.ex. ombyggnaden av ålderdomshemmet Hallegården, som jag tagit som exempel i min fråga.

Men den borgerliga kommunledningen i Norrköping har drabbats av slutsvånda. Regeringens förslag till riksdagen att dra in ytterligare 7,5 miljarder från kommunerna inspirerar inte precis till framtidsytande investerings-

beslut. Då hjälper det inte, herr statsråd, att pytsa tillbaka litet pengar till kommunerna.

Detsamma gäller upprustningen av skolorna. I Norrköping behöver t.ex. Hagagymnasiet, Karlshovsskolan och Djäkneparksskolan renoveras. Men trots dessa nödvändiga åtgärder drog regeringen i höstas in de pengar som förra riksmötet anslags till skolunderhåll.

Statsrådets svar på min fråga innehåller inga nyheter. Statsrådet anser tvärtom att allt som behöver göras är allaredan gjort. Detta säger han i en situation då byggarbetslösheten fortsätter att stiga.

I det utomordentligt svåra arbetsmarknadsläge som vi befinner oss i behövs en handlingskraftig regering, som förmår att fatta beslut för att få i gång byggverksamheten. Vackra uttalanden från regeringskansliet ger inte ett enda nytt jobb.

Anf. 153 INGVAR BJÖRK (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka för det svar som jag har fått, men jag är lika besviken som de övriga riksdagsledamöter som har frågat.

Behovet av den investering som jag har talat om är enligt min mening självklart. Denna utbyggnad av sjukvården skulle betyda ofantligt mycket för de sjuka. Nu är arbetslösheten mycket stor bland byggnads- och anläggningsarbetare. Därför bör byggandet enligt min mening sättas i gång nu. Det finns ingen anledning att vänta.

Om vi får ett ökat antal byggnadsarbetare i arbete, kommer ännu fler som är arbetslösa i arbete. Enligt multiplikatoreffekten kan man räkna med att en byggnadsarbetare som får arbete betyder att tre andra också får arbete.

Min förhoppning är att byggnadsverksamheten skall komma i gång snart. Vi har behov och brister, och vi har arbetslösa byggnadsarbetare. Man måste komma i gång med verksamheten nu.

Anf. 154 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, arbetsmarknadsministern.

Våra frågor till arbetsmarknadsministern beror på att vi anser att regeringens förslag inte är tillräckliga. Enligt regeringens prognos kommer arbetslösheten att öka till 5 %. Därför föreslår vi dessa kraftfulla investeringar. Avsikten med dessa är att pressa ned arbetslösheten till i första hand 3,5 %.

I Östergötland är i dag över 10 000 personer arbetslösa. Det är 6 000 fler än vid motsvarande tid förra året.

I går började man på Luxor i Motala med uppsägningar. Till de 1 300 arbetslösa i Motala blir det nu ytterligare 350 som kommer från Luxor.

Mot slutet av sitt svar talar statsrådet om att vi har decentraliserad beslutsordning och att besluten om investeringar sker via vägverket och banverket inom regionerna. Det har vi på intet sätt ifrågasatt. Upprustningen av väg 32, Sveavägen, som jag nämner i min motion, kan påbörjas inom tre månader. Detta kan ge arbetslösa anläggningsarbetare sysselsättning omedelbart.

Även projektet riksväg 50, delen Ängesby-Nykyrka, kan startas i höst. Det är sådana projekt som våra frågor gäller. Vi anser att vi gemensamt borde hjälpas åt för att få i gång dessa projekt. Låt inte människor få vara

Svar på frågor

arbetslösa! Se till att vi kommer i gång med de arbeten som ändå är planerade! Se nu till att vi kan tidigarelägga dessa arbeten!

Anf. 155 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! I sex av frågorna är texten likadan. Det sägs "i väntan på marknaden" osv. De övriga frågorna har likadant innehåll, men där sägs det att "ovanstående" och "liknande" projekt skall "tidigareläggas". De berör många gånger enstaka objekt.

Svaret är helt korrekt. Jag förhandlar fram en ram till AMS. Ni har i opposition inte velat att en arbetsmarknadsminister skall sitta och dela ut pengar på egen hand, utan ni har ansett att arbetsmarknadsverket skall göra detta.

Egentligen skall ni skämmas litet grand. Jag skall försöka säga det mjukt. Vi har varit tvungna att göra en hel serie smärtsamma besparingar för att få pengar över till att bekämpa arbetslösheten. Ni vågar inte göra några besparingar.

Vi har ärvt ett underskott i arbetsskadefonden på 20 miljarder kronor. Det är ärvt direkt från er. Vi har fått överta problemen med Första Sparbanken och Nordbanken, dvs. socialdemokratiskt ledda banker med mångmiljardförluster. Det senaste när det gäller Nordbanken var på 20 miljarder kronor. Om vi inte hade fått detta arv från er hade vi lätt kunnat klara den internationella lågkonjunkturen. Tänk litet grand på er egen skuld.

Er finansiering, dvs. 5 miljarder kronor från Stadshypotek, kommer att innebära att Stadshypotek inte kommer att ha råd att låna ut till byggnader. Det är att göra ont värre.

Er politik leder till ökad arbetslöshet, inte mindre. Ni tar i dag inte ansvar. Jag beklagar det. Jag vet att vi står på samma linje när det gäller att vårda arbetslinjen. Men er ekonomiska politik är icke hållbar i dag, vilket jag beklagar.

Anf. 156 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Det som statsrådet nu säger gör mig beklämd. Vi från Östergötland har försökt ge röst åt de arbetslösa byggjobbarna. Det besked som vi får är att vi skall skämmas. Jag råkar veta att statsrådet för en liten stund sedan träffade några byggnadsarbetare. Men om jag inte hade sett det med egna ögon, hade jag inte trott att statsrådet någonsin i sitt liv hade kommit i kontakt med de känslor och de tragedier som följer i arbetslöshetens spår.

Vi skall inte bråka om vad den förra regeringen gjorde och inte gjorde. Men några fakta kan statsrådet inte smita ifrån. Det var Börje Hörnlund och hans regering som slopade investeringsbidraget till nybyggen. Det var Börje Hörnlund och hans regering som fattade beslut om att ta ifrån kommunerna 7,5 miljarder kronor. Det var Börje Hörnlund och hans regering som tog ifrån kommunerna 300 milj.kr. för upprustning av skolor.

En regering som vill satsa på arbete åt alla hade aldrig fattat dessa beslut. Det är dessa beslut som vi kritiserar, ingenting annat.

Anf. 157 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Det är klart att om jag skulle ta Börje Hörnlund helt på allvar skulle jag vara mycket betryckt.

Vi har gjort en budget som är ett alternativ till den borgerliga budgeten. Vår budget är starkare än regeringens budget. Vi gör besparingar, men vi gör dem inte på samma sätt som regeringen. Vi underfinansierar inte budgeten genom att sänka skatten för kapitalägare, förmögenhetsägare och aktieägare. Genom att inte göra dessa skattesänkningar har vi t.ex. 9 miljarder kronor som vi kan använda till annat.

När Börje Hörnlund tar i så pass mycket kan det behövas viss eftertanke. Det är ett resursslöseri att människor går arbetslösa och att mycket pengar går till passiva åtgärder. Vi menar därför att man i stället skall tidigarelägga investeringar, både statliga och kommunala. Det är nu när efterfrågan hemma är liten som man skall sätta i gång. Då får människor arbete. Då stiger efterfrågan på hemmamarknaden tills konjunkturen utomlands ökar om förhoppningsvis cirka två år, så att vi därigenom får draghjälp.

Anf. 158 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag skall mycket noga kontrollera i vilken mån socialdemokratiska kommuner och landsting sätter i gång byggen. Det är faktiskt nu som man skall passa på att investera i sådant som man ändå tänker göra, eftersom man nu upphandlar så mycket billigare – 20–30 % på byggen och kanske 30–40 % på vägobjekt. Det är därför som regeringen redan har tidigarelagt 8–9 miljarder kronor i väginvesteringar och 2 miljarder kronor i statliga byggen.

Det är självfallet inte något fel på byggnadsarbetarna. Det som är fel är det sätt på vilket man skötte saker och ting på 80-talet. Det är detta som nu har lett till problemen i Nordbanken och på en mängd andra områden. Under denna tid satt inte vi i regeringen. Det är detta som är så bekymmersamt, speciellt när det sker samtidigt med en internationell lågkonjunktur.

Jag är tyvärr inte imponerad av en finansiering som innebär att man t.ex. tar 5 miljarder kronor från Stadshypotek. Då kan inte heller Stadshypotek fortsätta att finansiera byggande. Ni har en hel del sådana förslag som inte är hållbara och som ni aldrig skulle kunna lägga fram om ni var i regeringsställning.

T.o.m. Vänsterpartiet har begripit att man inte kan fortsätta att ha skatt på arbetande kapital om vi skall få i gång Sverige. Under er senaste regeringsperiod rann det ut 100 miljarder kronor i investeringar ur Sverige när det var som värst. Bara 10 miljarder kronor kom till Sverige. Detta måste rättas till, annars exporterar vi jobben. Det är här i Sverige som vi skall ha jobben.

Anf. 159 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Börje Hörnlund säger att han hoppas att kommunerna skall reparera och investera. Problemet är att ni har en finansminister som också säger det. Men samtidigt drar hon in 5,5 miljarder kronor från kommunerna. Sedan inför ni skattestopp. Ni säger att kommunerna inte skall gå ut och låna och att kommunerna inte skall höja avgifterna. Då är frågan: Hur skall kommunerna bära sig åt?

För att det skall vara möjligt att tidigarelägga investeringar säger vi att det behövs någon hjälp för att komma i gång med detta.

Det är riktigt att det som vi har föreslagit när det gäller Stadshypotek får en engångseffekt. Men även den borgerliga regeringen har många förslag i sin budget som får engångseffekter.

Anf. 160 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Genom att ställa en fråga försökte jag få en konkret diskussion om vad man skulle göra för att ordna jobb åt arbetslösa byggjobbare. Tyvärr har statsrådet valt att försöka smita ut i något slags allmänpolitisk debatt.

Beträffande bankerna är den första fråga som man ställer naturligtvis: Vilket recept hade de borgerliga partierna för att stoppa yuppiegrabbarnas härjningar i Föreningsbanken, Nordbanken och andra banker?

Den andra frågan är egentligen mer intressant: Vem skall betala dessa härjningar? Enligt statsrådet och regeringen skall detta betalas genom att samma yuppiegrabbar och i och för sig även en del seriösa förmögna människor får sänkt förmögenhetsskatt, sänkt gåvoskatt, m.m. samtidigt som de arbetslösa byggjobbarna inte kan få något jobb, därför att staten inte anser sig ha råd.

Alldeles oavsett vad som är orsaken till problemen i bankerna, tycker jag att detta är ett djupt orättfärdigt sätt att betala notan. Sanningen är, statsrådet, att Centern och Socialdemokraterna under den förra mandatperioden var rörande överens om arbetsmarknadspolitiken. Som Inge Carlsson påpekade lyssnar Börje Hörnlund i dag mer på Anne Wibble och Carl Bildt än på oss och byggnadsarbetarna, och det är djupt beklagligt.

Anf. 161 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Tyvärr är det på sättet att om vi hade upphöjt er finansiering till regeringens finansiering hade vi fått kraftigt stigande räntor. Det är det värsta som byggjobbarna kan råka ut för, eftersom investeringarna då stannar av.

Beträffande talet om yuppiegrabbarna vill jag säga att man i Första Sparbankens styrelse och i Nordbankens styrelse faktiskt inte hittar centerpartister. Däremot hittar man förfärligt många socialdemokrater i höga positioner på dessa banker. Detta vill jag nämna.

Regeringen kommer att göra precis allt för att hålla arbetslinjen. Nya förslag kommer att läggas fram för riksdagen. Jag jobbar med sådana här saker hela tiden för att det skall vara möjligt att under den svåra tid som vi kommer att få uppleva under perioden 1992–1993 hålla den öppna arbetslösheten nere.

Anf. 162 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Statsrådet konstaterar att det finns – framför allt har det funnits – ett antal socialdemokrater inom Nordbanken. För övrigt kan jag avslöja att jag själv är kund där, så arbetsmarknadsministern kan föra ytterligare en person till sitt register. Det han här säger tar han till intäkt för sitt val att inte vidta kraftiga åtgärder, så att de byggnadsarbetare som nu sitter på läktaren och även andra kan få jobb. Jag tycker att detta är ett djävulens försvarstal. Det

gör mig djupt beklämd att arbetsmarknadsministern använder den här typen av, skulle jag vilja säga, billiga argument för att komma bort från sakfrågan, nämligen: Varför åser regeringen månad efter månad, utan att lägga om kursen, hur byggarbetslösheten stiger?

I Östergötland ligger arbetslösheten nu på 18,8 %. Förra gången vi hade chansen att diskutera byggarbetslösheten var det fråga om knappt 15 %. Jag befarar att det nästa gång vi får chansen att debattera detta ämne är så, att ännu fler har drabbats av arbetslösheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

23 § Svar på fråga 1991/92:748 om vägprojekt i Västmanland

Anf. 163 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Göran Magnusson har frågat mig när byggandet av väg E 18 mellan Köping och Arboga beviljas pengar enligt nu gällande resursplanering i regeringen.

Regeringen har i slutet av förra året och under innevarande år presenterat tre sysselsättningspaket som har inneburit att bl.a. väginvesteringar har kunnat tidigareläggas. Ett av kriterierna vid urvalet av objekt har varit att projekten skulle kunna startas inom relativt kort tid.

För väg E 18 mellan Köping och Arboga och vidare mot Örebro gäller det förhållandet att vägverket ännu inte har fastställt arbetsplaner för projekten. Byggstart har därför inte kunnat ske omgående, utan sådan sker tidigast kring årsskiftet 1992/93. Denna sena starttidpunkt har gjort att projektet inte kommit med bland dem som tidigarelagts. I den nu gällande riksvägsplanen är byggstarten för projektet Köping–Arboga angiven till år 2000.

En nationell väghållningsplan, där ett prioriterat s.k. stamvägnät skall utpekats, kommer att tas fram av vägverket under 1992–1993. Planen skall gälla från den 1 januari 1994. Det vägnät som kommer att utpekats i denna plan kommer sannolikt att innefatta även väg E 18. Det är först när planen för stamvägnätet föreligger och riksdagen tagit ställning till vilka medel som kan anvisas för utbyggnaden av stamvägnätet som det är möjligt att ange utbyggnadstakten på bl.a. väg E 18. Om en hög anslagsnivå blir beslutad finns det anledning att tro att medel till projekt på väg E 18 kommer att finnas med under senare hälften av 1990-talet.

Anf. 164 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, men jag måste konstatera att det svar som jag här har fått är klart otillfredsställande. Det är inte nog att det här mycket angelägna vägprojektet – som av länsmyndigheterna i Västmanland tillmätts högsta prioritet när det gäller de projekt som är under bearbetning – hittills inte har kunnat få några pengar. Nu tas det dessutom med i en stamvägnätsplan. Jag tror att det var så planen kallades. Det innebär, såvitt jag förstår, en avsevärd fördröjning och att den här olycksdrabbade och mycket viktiga transportleden kommer att vara klar först frammot 2000-talet.

Jag måste konstatera att det från både regional och nationell synpunkt är klart otillfredsställande att man tvingas ha den här mycket dåliga vägen kvar.

En utbyggnad har skett i etapper. Men det senaste uppehållet har varit utomordentligt långt. I, tror jag, närmare 10–15 år har det varit omöjligt att satsa pengar på det här projektet.

Tidigare under detta riksmöte – närmare bestämt i början av det här året – anmälde kommunikationsministern sina storvulna och storstilade satsningar på infrastrukturen. Då betraktades det väl närmast som självklart att det för den här för infrastrukturen väldigt viktiga vägen omedelbart behövdes pengar, så att man kunde komma i gång med byggandet.

Jag känner till att det finns vissa svårigheter när det gäller planeringen. Men jag är alldeles övertygad om att ett konkret besked från kommunikationsministern om att man för E 18 omgående kan få pengar skulle kunna leda till att man kunde komma i gång med projektet till hösten eller vid årsskiftet 1991/93 – en tidpunkt som kommunikationsministern själv anger i sitt svar.

Jag vill fråga kommunikationsministern om det inte är möjligt att ha en sådan planering att det här viktiga projektet väsentligt kan tidigareläggas.

Anf. 165 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! E 18 är ett i många avseenden viktigt stråk. Bortsett från de trafiksäkerhetssynpunkter som Göran Magnusson framför har denna väg stor betydelse för det nationella trafiksystemet.

Jag utesluter inte att E 18 kommer med i en framtida tidigareläggning, eftersom det rör sig om ett prioriterat projekt. Men det är omöjligt att i nuvarande situation uttala sig om när detta skulle kunna ske. Jag måste alltså hålla fast vid det jag har sagt i mitt svar, nämligen att den nationella väghållningsplan som nu skall utarbetas måste vara styrande här.

Göran Magnusson kan ändå känna sig ganska lugn. E 18 är ju en av de vägar som kommer att föreslås ingå i det nationella vägnätet.

Anf. 166 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag måste konstatera att både den tidigare regeringen och kommunikationsministern i den nuvarande regeringen har deklarerat att det i en första omgång skall satsas 10 miljarder kronor och sedan ytterligare 10 miljarder.

De deklarationer som gjordes av kommunikationsministern i början av detta år innebar ju att det skulle ske en tidigareläggning. Men det här svaret innebär ju att det inte sker någon tidigareläggning. Uppenbarligen saknas det pengar när det gäller dessa storstilade planer. Därför skjuts det här på framtiden. Jag har litet svårt att få det hela att gå ihop.

Om vägplanen hade varit fastställd i dag, eller om den fastställdes under sommaren, skulle man då beträffande det här projektet kunna få pengar redan hösten 1992? Finns det några pengar kvar i den s.k. infrastrukturfonden, eller är alla de pengarna förbrukade?

Anf. 167 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Göran Magnusson hänvisar till storstilade uttalanden. Jag vill då peka på att denna regering har initierat och sett till att projekt för 13 miljarder kronor kommer i gång under åren 1992–1993.

Det innebär att vi har tagit i anspråk de medel som har stått till förfogande. Vi har tillskjutit mera i form av ett par tidigareläggningar och ytterligare resurser i kompletteringspropositionen. Jag vill tillägga att jag har goda förhoppningar om att riksdagen godkänner denna.

Kunde det här projektet har kommit med om arbetsplanen hade fastställts tidigare? frågar Göran Magnusson. Jag tror att svaret på den frågan är ja.

Anf. 168 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! I och för sig pekar det som här sägs på ett allvarligt planeringsproblem. I fråga om tidigare prioriteringar har ju projektet – det är jag starkt medveten om – så att säga haft en något längre horisont. Naturligtvis har planeringen skötts utifrån detta faktum.

Men plötsligt säger kommunikationsdepartementet och ministern att vi skall stuva om hela tidtursordningssystemet. Då får vägprojekt som i och för sig är väl motiverade men som inte är riktigt färdigplanerade helt enkelt stryka på foten. Man får alltså vänta ytterligare en avsevärd tid på att arbetena skall komma i gång.

Är det så, Mats Odell, att kommunikationsdepartementet inte har några ytterligare pengar nu när det gäller planerna på infrastruktursatsningarna? De 10–13 miljarder som kommunikationsministern berömmar sig av framskaffades ju redan under den tidigare regeringens tid.

Anf. 169 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Beträffande det senast nämnda har Göran Magnusson fel. Det har tagits fram helt nya pengar i samband med kompletteringspropositionen. Om riksdagen antar regeringens förslag, kommer det att finnas helt nya, friska pengar.

Vi kan konstatera att de projekt som finns inom planeringsramen, de 20 miljarder kronorna inom det s.k. Delfinanslaget, som det har fattats beslut om, kommer att finansieras. Arbetet med den frågan bedrivs i vanlig ordning till hösten i samband med budgetarbetet.

Anf. 170 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Får jag fråga, även om det kan avslöja en allvarlig okunnighet från min sida, om E 18 finns med i Delfinanslaget? Det E 18 jag talar om är sträckan mellan Köping och Arboga och vidare mot Örebro.

Anf. 171 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag trodde att Göran Magnussons fråga byggde på det faktum att E 18 inte var med i planen. Annars hade vi inte behövt ha denna frågestund.

Anf. 172 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Med tanke på den planeringsteknik som finns i kommunikationsdepartementet, måste man på officiella vägar skaffa sig kunskap om hur

det hela förhåller sig. Här har det skett en kraftig omstuvning i hela projektet. Jag upprepar att ansvariga vägmyndigheter och andra bedömde det som tämligen självklart och uppenbart att E 18-avsnittet skulle tilldelas mer pengar inom de 10–13 miljarder kronorna. Men nu finns det uppenbarligen inte ens med bland de 20 miljarderna. Nu blir det tydligen till att vänta under avsevärd tid, trots regeringens löften om stora insatser för infrastrukturen.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1991/92:713 om obligatorisk luftkudde i nya bilar

Anf. 173 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Catarina Rönnung har frågat mig om jag är beredd att föreslå lagstiftning om att luftkudde blir obligatorium i nya bilar.

Det finns mycket som talar för att luftkuddar så småningom blir obligatoriska i svenska bilar. Vi får emellertid avvakta utvecklingen i Europa – särskilt inom EG. Sverige bör inte införa särkrav på utrustning som av vår omvärld uppfattas som ett tekniskt handelshinder. Tills vidare får man nöja sig med möjligheten att på frivillig väg skaffa fordon som är utrustade med luftkuddar.

Anf. 174 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag har ett par kommentarer.

Under den senaste tolv månadersperioden omkom 631 människor i trafiken i Sverige. Tusentals invalidiseras och 5 000 får skullskador varje år. En av de viktigaste målsättningarna över huvud taget för en kommunikationsminister borde vara att se till att den teknik som finns används för att bringa ned antalet döda och skadade i trafiken.

"Så småningom" är ett alldeles för defensivt uttryck från kommunikationsministern. Det är ett sätt att komma undan ansvar.

Så snabbt det någonsin går skall den teknik som finns användas. Med teknik menar jag luftkudde. Bilindustrin har haft decennier på sig att införa denna luftkudde. Men på ett för mig obegripligt, cyniskt och ansvarslost sätt har industrin underlåtit att göra detta.

Om en lag om obligatoriskt användande av luftkudde skulle införas i Sverige skulle minst 70 liv räddas varje år. Talet om att lag om luftkudde skulle innebära ett handelshinder inför ett inträde i EG är defensivt och svagt. En av anledningarna att gå med i EG är att konstruktivt tillföra den gemensamma marknaden bra och goda idéer.

Anf. 175 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag håller helt och hållet med Catarina Rönnung om att luftkuddar i bilar är något mycket positivt och angeläget, och det är något som kommer att bli obligatoriskt i Sverige framöver.

Catarina Rönnung säger att det är defensivt att tala om EG. Jag kryper inte bakom argumentet om EG. Sverige är inte med i EG än. Men, Catarina

Rönning, Sverige deltar i den europeiska transportministerkonferensen CEMT. Jag kommer att där ta initiativ till att försöka åstadkomma en situation där det går att undvika anklagelserna om handelshinder. Men det gäller att klara detta.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Det finns nämligen ett antal bilar som är konstruerade för att ha luftkuddar. Där är det få problem. Men de bilarna exporteras till USA. Sedan finns det ett antal bilar som icke exporteras till USA men som säljs i Sverige och som inte är förberedda för luftkuddar. Det är de fabrikanterna som kan anklaga oss för att sätta upp tekniska handelshinder. Nu skall vi arbeta konstruktivt med problemet med målet att få ett obligatorium för luftkuddar inom Europa.

Sverige är, som sagt, ännu inte medlem i EG. Hade Sverige varit det hade vi kunnat agera inom EG:s ramar. Men vi skall göra vårt yttersta inom den europeiska transportministerkonferensen för att samordna en positiv utveckling på området.

Anf. 176 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag vill verkligen tacka för detta svar. Det lät konstruktivt och bra, och jag vill önska kommunikationsministern lycka till vid konferensen. Driv frågan! Den är viktig och kan rädda liv i Sverige. Vi skall också vara rädda om svenska liv och se till att skadorna minimeras. Lycka till!

(Kommunikationsminister Mats Odell (kds) inpass: Tack!)

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:706 om Bothniabanan

Anf. 177 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Elvy Söderström har frågat mig om jag kommer att verka för att banverket skall få de medel som krävs för att genomföra en fördjupad förstudie av Bothniabanan.

Banverket har till uppgift att planera och genomföra järnvägsinvesteringar i banor som bedöms vara av nationell karaktär. Inom banverket pågår löpande ett arbete med att ta fram underlag för att inom de av riksdag och regering givna ramarna göra prioriteringar mellan olika järnvägsprojekt.

Bothniabanan är ett bland flera projekt som banverket kommer att pröva i samband med den kommande stomnätplanen. Resurser för att göra de utredningar som behövs som underlag för att kunna ta ställning till projektet finns inom ramen för banverkets nuvarande anslag. Jag kan mot denna bakgrund inte se något behov av att vidta några åtgärder med anledning av Elvy Söderströms fråga.

Anf. 178 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, även om jag har litet svårt att förstå dess innehåll med tanke på de tidigare debatter vi har haft om just Bothniabanan.

Kommunikationsministern besökte tidigare i våras vårt län och uttryckte sig då positivt om Bothniabanan i medierna. Han har sagt att innan det går att ta ställning till en projektering är det viktigt att en fördjupad förstudie av detta projekt genomförs.

Det är inte bara kommunikationsministern som har uttalat sig positivt. Även arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund har varit positiv, och han talade vid sitt senaste besök t.o.m. om snabbtåg till Haparanda. Men till det tror jag inte att det finns medel i banverkets nuvarande budget.

Det räcker inte att tala vackert om objekt. Det är viktigt att också visa handling bakom orden.

Kommunikationsministern säger att banverket har medel till hands. Jag har andra uppgifter som säger att det inte finns pengar för att göra denna fördjupade förstudie. Det är orsaken till att jag har framställt frågan. Det är oerhört viktigt att riksdagen, och andra som har att ta ställning till så viktiga objekt, skall ha ett bra beslutsunderlag.

Den dag vi i riksdagen skall ta ställning till nästa stomnätsplan, får det inte ligga grus i maskineriet så att vi skall tvingas säga att på grund av att det inte har funnits medel har vi inte kunnat få fram ett beslutsunderlag.

Jag vill veta konkret om det i banverkets budget finns pengar öronmärkta för en fördjupad förstudie av Bothniabanan.

Anf. 179 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Svaret på den sista frågan är: Jag vet inte om det finns öronmärkta pengar. Men jag är helt övertygad om att det ligger inom ramen för banverkets uppgifter att genomföra en sådan fördjupad förstudie. Jag är även helt övertygad om att denna fördjupade förstudie kommer att finnas den dag besluten skall fattas.

Den första övergripande studien var betydligt mera positiv än vad som hade förväntats. Det finns ett starkt intresse inom banverket att se till att underlaget tas fram så att det går att göra en jämförelse mellan olika angelägna projekt vid fastställandet av stomnätsplanen.

Anf. 180 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Nu blev det här ännu svårare att förstå. Statsrådet sade i sitt svar att det finns resurser som gör det möjligt att genomföra denna studie. Nu vet inte kommunikationsministern om det finns resurser, men det ligger inom banverkets uppgifter. Går det att med den budgetram som banverket har utföra hur många förstudier och projekteringar som helst? Är det inte viktigt att kommunikationsministern verkar för att det finns pengar för att genomföra denna fördjupade förstudie? Det räcker inte med att säga att man tror.

Anf. 181 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Nu tycker jag att Elvy Söderström i sin ambition att hålla frågan levande går litet långt i utkanten av ämnet. Hon säger att jag har retirerat. Men jag säger att jag inte vet om det finns några öronmärkta pengar för just detta projekt. Men det finns resurser för fördjupade förstudier av de

projekt som skall prövas i den kommande stornätsplanen. Därmed är jag helt övertygad.

Elvy Söderström kan vara helt lugn på den punkten. Det finns inte någon motsättning mellan Elvy Söderström och mig när det gäller att se till att frågan om Bothniabanan är prövad så att det finns ett relevant beslutsunderlag när den dagen kommer.

Anf. 182 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Det sista kommunikationsministern sade var mycket bra. Men jag vill göra tydligt för kommunikationsministern att mitt motiv naturligtvis är att få till ett beslut som gör att projektet kan förverkligas.

Jag är inte mån om att hålla frågan levande. Jag är naturligtvis mån om att frågan skall avslutas. Det innebär att det finns möjlighet att genomföra denna fördjupade studie.

Jag nöjer mig med detta. Finns det inte pengar längre fram återkommer jag med min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:768 om en ny bro över Ångermanälven

Anf. 183 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Elvy Söderström har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att påskynda byggandet av en ny bro över Ångermanälven.

Bakgrunden till frågan är att ett hål uppstått i den norrgående vägbanan på Sandöbron och att vägverket därför dirigerat om fordon över fyra ton via Hammarbron.

Framtagandet av arbetsplan för en ny broförbindelse över Ångermanälven pågår för närvarande. Dessutom behandlas i regeringen en ansökan om särskild prövning av projektet enligt naturresurslagen. Innan projektet kan starta måste dessa processer fullföljas och beslut måste fattas.

En ytterligare förutsättning för byggstart är att tillgängliga medel, ca 2 miljarder, kan anvisas för projektet.

Regeringen har tidigare under 1991 och 1992 lagt fram förslag och fattat beslut som innebär att ett stort antal projekt inom väg- och järnvägssektorerna har tidigare lagts för att skapa ökad sysselsättning. Medel har anvisats till objekt med nära förestående byggstarter.

För dessa satsningar har bl.a. medel från det s.k. infrastrukturanslaget tagits i anspråk. Det innebär att det för närvarande inte finns ytterligare utrymme inom detta anslag för att anslå medel till en bro över Ångermanälven.

Eftersom brobygget ännu inte kan startas av formella skäl har jag inte ansett det nödvändigt att under våren pröva frågan om ytterligare medel till projektet. Det är dock min avsikt att pröva detta och andra anspråk på ytterligare medel till infrastruktursatsningar i samband med höstens budgetarbete.

Anf. 184 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar även här kommunikationsministern för svaret. Men jag, Västernorrland och stora delar av övriga Sverige kan inte acceptera svaret.

Kommunikationsministern och jag har tidigare i kammaren debatterat frågan om en ny bro över Ångermanälven. Det var i mars i år. Då sade kommunikationsministern att när det gäller Västernorrlands län hade för väg E 4 endast två startklara objekt redovisats. Det ena är Vedabron. Det projektet låg så sent i december att det ansågs vara bättre att använda pengar till projekt som kunde komma i gång. Dessa pengar har huvudsakligen hamnat i Gävleborgs län till en utbyggnad av E 4:an. Vedabron skulle man återkomma till.

Kommunikationsministern angav då detta som skäl i debatten och lovade att återkomma. Nu har det kommit en varningssignal med det hål i bron som kommunikationsministern pekade på. I dag finns det uppbyggda stålbroar. Endast en fil är öppen över bron, och det är möjligt att komma över i en hastighet av endast 30 kilometer i timmen. Köerna är långa, och många tunga transporter tvingas fortfarande, och det kommer även att gälla efter renoveringen av Sandöbron, att köra runt Hammarbron. Det är endast fordon med en totalvikt på högst 51,4 ton som tillåts köra över bron.

Kommunikationsministern hänvisade då till att pengarna huvudsakligen hade gått till Gävleborgs län. Såvitt jag vet har satsningarna på E 4:an i Gävleborgs län kostat 350 miljoner. Men det fanns pengar avsatta, nämligen 2 miljarder, för just projektet Vedabron. Nu undrar jag var de övriga 1,7 miljarderna fanns och var de finns nu.

Den situation som vi befinner oss i är helt oacceptabel. Det är alltså av stor vikt att kommunikationsministern arbetar för att vi får fram pengarna till en ny bro *nu*.

Anf. 185 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag hade räknat med att Elvy Söderström skulle dra upp debatten från i mars. Det hela hänger faktiskt ihop. Låt mig börja med att tala litet grand om den nya Vedabron.

Projekteringen av den nya bro- och vägförbindelsen har genomförts. Nu pågår processen med att fastställa en vägarbetsplan. Den är för närvarande utställd till den 15 maj. Arbetsplanen beräknas bli fastställd i slutet av juli eller i början av augusti. Då kan vi räkna med överklaganden av arbetsplanen. Som Elvy Söderström vet finns en stark miljöopinion mot detta projekt. Det kommer att ta 2-3 månader att behandla dem innan beslut kan fattas. De formella förutsättningarna för att starta arbetet kan alltså föreligga någonstans vid årsskiftet 1992/93, om inte en prövning enligt naturresurslagen skall göras. Nu har ju Elvy Söderström och många andra, inte minst från mitt parti, Elvy Söderströms parti och andra, hävdade att den här typen av projekt bör prövas enligt naturresurslagen. Om det skall genomföras, kommer även det att ta en viss tid. Man kan räkna med bortemot ett halvår.

Det är därför som vi tyckte att det var meningslöst att ha pengarna reserverade till detta projekt under denna långa tid. Därför togs resurserna för projekt som kunde komma i gång omedelbart. Jag kan inte svara Elvy Söder-

ström exakt hur de är fördelade, men de skapar i dag sysselsättning över hela landet. Jag tror att Elvy Söderström, om hon tänker efter, håller med om att det är en klokare politik än att hålla fast vid en finansiering för just det här projektet, som inte kan komma i gång förrän efter en så pass lång tid.

Prot. 1991/92:115

19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 186 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag måste fråga kommunikationsministern helt kort: Kommer det att finnas pengar för en satsning på en ny bro över Ångermanälven när de formella besluten är fattade?

Miljödepartementet har i dag skickat ut handlingar för yttrande angående 4 kap. i naturresurslagen. Miljödepartementet har en ambition att arbeta snabbt, och det har även många andra. Jag hoppas verkligen att kommunikationsdepartementet också har en ambition att arbeta snabbt med frågan. Förhållandena för oss i Västernorrland och i hela övre Norrland är inte acceptabla när vi har en bro med en standard som inte gör det möjligt att ta sig över bron med en långtradare som är tyngre än 51,4 ton. Jag hoppas som sagt verkligen att kommunikationsdepartementet kommer att arbeta snabbt för att lösa frågan.

Anf. 187 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Som jag sade i mitt svar är detta någonting som kommer att prövas i det vanliga budgetarbetet.

Anf. 188 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har under hand fått veta att trafikutskottet i dag har diskuterat just frågan om vikten av att lösa problemet med Sandöbron och frågan om en ny bro över Ångermanälven. Även om trafikutskottet inte fattat något beslut, har man oavsett partitillhörighet deklarerat att man ser allvarligt på frågan och är angelägen om att den löses på ett bra sätt.

Jag har tidigare i debatten pekat på vikten av att det här klaras ut. Vi har ett näringsliv som är oerhört beroende av snabba och bra kommunikationer. Ur konkurrenssynpunkt är det oacceptabelt att ha det så som vi har det i dag. Jag vill påminna om att nettoexporten från Västernorrlands län och övriga Norrlandslän är mycket stor i förhållande till befolkningen. Vi bidrar med ett väldigt stort tillskott till rikets nettoexport. Så jag hoppas verkligen att kommunikationsministern tar detta på allvar. Att återkomma till Vedabron hoppas jag inte innebär att man skall komma dit som turist för att se Lunde-monumentet, utan att det är fråga om pengar till en bro.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1991/92:773 om konkurrensen mellan Sturup och Kastrup

Anf. 189 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Margitta Edgren har frågat Bo Lundgren om han ämnar att på samma sätt som tidigare skett ställa medel till luftfartsverkets förfogande,

så att verket kompenseras för den bonusrabatt i avgifterna vid charterresor från Sturup som infördes år 1991 för att kompensera för det danska beslutet om en sänkning av charterskatten. Arbetet är så fördelat i regeringen att det är jag som skall svara på denna fråga.

Som frågeställaren konstaterar innebar det danska folketingets beslut att ersätta charterskatten, som dittills varit likformig i de skandinaviska länderna, med en ny lägre passageraravgift, att Sturup hamnade i en försämrad konkurrenssituation vad gäller charterarrangörernas val av flygplats. Luftfartsverkets beslut att rabattera sina avgifter på Sturup till i nivå med avgiften vid Kastrup får anses vara ett kommersiellt beslut av verket, som också har väsentligt större möjligheter till sådant agerande i dag än vid det tidigare tillfälle för 13 år sedan som Margitta Edgren refererar till i frågan. Någon kompensation för åtgärden via statsbudgeten är därför nu inte aktuell.

Jag har av skatteministern erfarit att frågan om charterskatten för närvarande bereds i finansdepartementet.

Anf. 190 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Vi är överens om att luftfartsverkets snabba agerande för att ge en lojalitetsbonus för svenska charterresande från Sturup var ett bra kommersiellt beslut, eftersom konkurrensen om avgångarna är så hård. Researrangörerna flyttar direkt från Sturup om villkoren är sämre än på Kastrup. Nettovinsten är inte större än att den kan räknas i nivån 10 kr. per passagerare.

Kostnaden för luftfartsverket är 35 miljoner och motsvarar 18 % av Sturups omsättning. Frågan är hur länge man orkar hålla ut. Min första fråga, som jag gärna skulle vilja att Mats Odell svarar på, är: Vilken tidsplan gäller angående den sista satsen i svaret, där det sägs att frågan bereds i finansdepartementet? Till vissa delar kan luftfartsverket stå för dessa 35 miljoner om året, men frågan är som sagt hur länge man kan göra det.

Vidare skulle jag vilja veta om kommunikationsministern anser att skatteutskottets uttalande från 1978 fortfarande gäller, dvs. att verkningarna av charterskatten för Sturups del skall följas upp och att man skyndsamt skall eliminera konkurrenssnedvridningar som är till nackdel för Sturup.

Till slut: Statsrådet svarar faktiskt med två tungor. I det andra stycket talar statsrådet om att kompensation via statsbudgeten inte nu är aktuell. I sista stycket meddelas att skatteministern för närvarande bereder frågan i finansdepartementet. Kan Mats Odell förklara för mig vilken av dessa två satser som gäller?

Anf. 191 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart så att några åtgärder nu via statsbudgeten inte är aktuella. Men skatteministern bereder frågan om charterskatten i finansdepartementet. Bakgrunden till detta är att charterskatten faktiskt är ett problem i dag inom hela EG-området. Det är inte bara situationen för Sturup som motiverar en översyn. Vi kan bara tänka oss, när vi får en fast förbindelse över Öresund med tågförbindelse direkt till Kastrup, hur detta påverkas. Det finns alltså all anledning att se över frågorna.

Jag kan inte ge besked om vilken tidsplan man inom finansdepartementet har för arbetet.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 192 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Min andra fråga, om skatteutskottets uttalande gäller, vill jag gärna ha ett svar på.

Konkurrensen mellan Sturup och Kastrup är för svenskt vidkommande den absolut avgörande frågan, eftersom sydsvenskar för sina charterresor, faktiskt 225 000 resenärer, kan välja vilken avgång de skall ha. Researrangörerna siktar redan nu mycket tydligt in sig på detta och annonserar i sydsvenska tidningar med kampanjer som riktar sig direkt mot Sturup och den svenska skatten.

Som sagt vill jag gärna ha ett svar på frågan om skatteutskottets uttalande från 1978. Jag tycker att det skulle vara bra att få ett klagörande.

Anf. 193 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag vet inte vilken verkan det kan ha. Jag tycker ändå att uttalandet att man skall följa utvecklingen gäller så till vida att man inom finansdepartementet nu skall se över charterskatten bl.a. som en följd av de problem som uppstår genom skillnaden i skatt mellan Sverige och Danmark.

Anf. 194 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Vi är överens om att beslutet om lojalitetsbonus var ett kommersiellt bra beslut, men frågan är om det är kommersiellt bra att på lång sikt använda 18 % av omsättningen till att statens intäkter av charterskatten skall kunna hållas på rimlig nivå. Det finns en kalkyl som visar att om det hela ramlar bort och man behåller skillnaden mellan charterskatterna, är det 92 miljoner som den svenska statskassan går miste om. Då tycker jag att man åtminstone kunde dela på intäkterna, dessa 35 miljoner i bonus. Det vore ett bra kommersiellt beslut även för staten.

Anf. 195 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Om det är bra på lång sikt vet jag inte. Jag kan bara konstatera att med anledning av de förhållanden som Margitta Edgren poängterar i sin fråga har finansdepartementet meddelat att man skall se över detta. Jag tycker att det är ett bra svar på frågan. Jag tror att den översynen kommer att leda fram till någonting som långsiktigt är bra, inte bara för Sturup utan för hela den svenska luftfartsverksamheten.

Anf. 196 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Därmed är jag mycket nöjd. Jag har alltså fått ut av svaret att det är den sista satsen i svaret som är den riktigaste. Det är jag mycket nöjd med och tackar än en gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1991/92:697 om reglerna om förande av bil med släpvagn

Anf. 197 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att se över reglerna om förande av bil med släpvagn.

Att föra personbil eller lätt lastbil med tillkopplat släpfordon kräver endast körkortsbehörigheten B om släpfordonet enligt 4 § körkortsförordningen (1977:722) är att anse som lätt. I annat fall krävs även behörigheten E. Bestämmelsen har sin grund i 1968 års Wienkonvention rörande vägtrafik och kan beträffande släpfordon med en totalvikt över 750 kg anses språkligt svårtillgänglig. Under p. 2 i definitionen sägs nämligen att ett sådant släpfordon är att anse som lätt under förutsättning att ett visst viktförhållande råder mellan drag- och släpfordon och att den sammanlagda totalvikten inte överstiger 3,5 ton. Denna specialreglering tillkom främst för att så långt som möjligt tillåta framförandet av personbil och husvagn med enbart körkort med behörigheten B.

I 111 § tredje stycket vägtrafikkungörelsen (1972:603) finns förbud mot att dra släpvagnar med högre vikt än vad som gäller för fordonet. Fordonets registreringsbevis innehåller uppgift härom liksom om den högsta tillåtna släpvningsvikt som får framföras med stöd av B-körkort.

Det är riktigt att det funnits förslag om ändring av definitionen av lätt släpfordon. Med hänsyn främst till att definitionen är konventionsbunden har någon ändring inte genomförts. Som kommentar till det speciella fall Sten Andersson tar upp i sin fråga får jag ange att övervakningssvårigheter uppstår om man i stället för att utgå från den fastställda totalvikten skall beakta bruttovikten vid det speciella körtillfället.

Anf. 198 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Frågan baserar sig på det förhållandet att det ibland kan bli litet knepigt. Det är inte var och en som äger en släpvagn, utan den hyr man vid en bensinmack vid behov. Då kanske man noterar att släpet har en tillåten lastvikt som överstiger dragvikten på den bil som man disponerar.

Men trots att den totala vikten på släpet och den last jag skall lasta understiger min bils dragvikt får jag inte köra med släpvagnen.

Sedan svarade herr statsrådet att det kan bli kontrollsvårigheter. Det blir det väl i alla fall? Även om jag kör en bil och har rätt körkort kan det ändå ibland hända att jag överskrider den maxlast jag får dra. Varför det i det här fallet skulle vara ett kontrollproblem har jag därför svårt att förstå.

Antag – för att vara teknisk – att jag har en bil som får dra max 1 200 kg men att det när jag skall hyra en släpvagn på lördagen på macken bara finns ett släp som kan lasta så att vikten totalt blir 1 600 kg. Antag vidare att det släp jag hyr väger 400 kg och att jag skall lasta bara 200 kg på det, så att vikten som jag drar i praktiken bara blir 600 kg, alltså långt under det jag får lov att dra med min bil. Då tycker jag att det är knepigt att det inte är den verkliga vikten som räknas utan en teoretisk vikt som man aldrig uppnår.

Jag förstår att det här är något av hårklyverier, men många människor

hamnar ibland i sådana situationer att man inte förstår de lagar som finns, därför att sunt förnuft inte alltid haft en framträdande position vid deras tillkomst.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

Anf. 199 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Om den senaste kommentaren är jag ibland beredd att hålla med Sten Andersson i Malmö t.ex. när man har att pröva ett antal ärenden som kanske får något outgrundliga konsekvenser för den enskilde medborgaren.

I det här fallet är det ändå så att det finns en lagstiftning, och det är trots allt en ursäkt att varken Sten Andersson eller jag har varit med och stiftat de lagarna. Men jag är i det läget att jag måste försöka följa dem, och jag ser inga möjligheter att i dag ta initiativ till en förändring av de lagarna.

Anf. 200 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet åtminstone i någon mån håller med om den kritik jag har framfört, och med det tackar jag för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:729 om högsta tillåtna totalvikt m.m. för lastbilar

Anf. 201 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att verka för att det redan år 1993 blir tillåtet att i inrikes trafik använda fordon med 18 tons boggitryck och 60 tons totalvikt.

Då det gäller reglerna om 18 tons boggitryck innebär EES-avtalet att Sverige måste tillåta fordon i internationell trafik med 18 eller i vissa fall 19 tons boggitryck från den 1 januari 1993. Det är därvid mycket som talar för att även fordon i inrikestrafik skall omfattas av samma regler för att inte konkurrensen skall snedvridas till nackdel för de svenska fordonen.

Vad sedan angår en höjning av totalvikten, eller rättare sagt bruttovikten, till 60 ton är den planerad att genomföras år 1995. En tidigareläggning av denna åtgärd bör med hänsyn till det ökade vägslitage inte genomföras förrän det pågående särskilda investeringsprogrammet för upprustning av vägar i huvudsak är genomfört.

Anf. 202 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar även för det här svaret på min fråga. Jag tycker att det är litet knepigt att vi beslutar att vi skall införa de nya reglerna om 60 tons totalvikt fr.o.m. 1995. Min fråga är: Varför kunde man inte ha gjort det tidigare?

Statsrådet svarar nu att man inte vill ha någon tidigareläggning därför att det sliter mer på vägarna och att man vill avvakta tills det särskilda investeringsprogrammet för upprustning av vägar i huvudsak är genomfört.

Orsaken till min fråga är ett förslag från vägverket. Det är vägverket som

har sagt att ett genomförande så snabbt som möjligt av en ny högsta tillåten totalvikt skulle vara en av de största positiva industrisatsningar vi kan göra i Sverige i dag. Därom kan nog jag och statsrådet vara överens. Men jag måste ställa frågan: Hinner man verkligen till den 1 januari 1995 göra så stora investeringar att hela vägnätet, eller i varje fall stora delar av det, kommer att kunna tillåta den nya, ökade totalvikten?

Jag vet att statsrådet har knappt om pengar att använda, men jag har svårt att tro att det skall kunna ske en så radikal förbättring av samtliga våra vägar som i dag trafikeras av tung trafik att de skulle få den här förbättringen på den korta tid till dess, som trots allt ligger framför oss.

Anf. 203 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! 1987 beslutade riksdagen om ett tioårigt särskilt investeringsprogram för vägnätet. I detta låg då i huvudsak en förstärkning av broarna.

En höjning av totalvikten till 60 ton ligger delvis utanför det programmet, men en sådan höjning kommer också att medföra ett högre vägslitage, som jag sade, och det ryms då inte inom programmet. Men om medel för det ökade vägslitage kan anskaffas tidigare är det naturligtvis också möjligt att höja bruttovikten till 60 ton. Men om detta vet varken Sten Andersson i Malmö eller jag någonting i dagsläget.

När det gäller vägverkets ambitioner att släppa fram en höjning på sina håll där det är färdigt tror jag att dialogen med verket får gå vidare. Är det klappat och klart och man har en vägbana och broar som klarar en högre belastning än den som i dag är tillåten talar allting för att en höjning bör släppas fram, om det inte finns länkar i tillflödet till de sträckorna som skulle skadas av en sådan åtgärd.

Anf. 204 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag skall bara ställa en mycket kort följdfråga.

Jag har fått uppfattningen att man fr.o.m. den 1 januari 1995 kommer att tillåta en totalvikt på 60 ton per ekipage på våra vägar. Jag blir litet orolig när statsrådet här – både i sin replik och i svaret – talar om att höjningen är planerad att genomföras 1995. Då är frågan: Kommer vi att tillåta en ökad totalvikt om 60 ton 1995? Är det garanterat eller är det bara planerat och kan ändras om någonting hinner inträffa?

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1991/92:732 om övningskörning inom gymnasieskolans körkortsutbildning

Anf. 205 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Sten Söderberg har frågat mig om jag avser att rätta till lagstiftningen för att nå större trafiksäkerhet när det gäller övningskörning inom gymnasieskolans körkortsutbildning. Bakgrunden till frågan är att tunga fordon i vissa fall får framföras utan att någon lärare medföljer i bilen.

Enligt 75 § körkortsförordningen behöver den som har uppsikt över övningskörning i gymnasieskolan i vissa fall inte medfölja i bilen. Det gäller efter första ledet i utbildningen. Vad som avses med detta första led ankommer det på skolverket att föreskriva om eller gymnasieskolan att tillämpa i det enskilda fallet. Jag utgår härvid från att ingen elev får köra utanför körgård utan att tillräcklig kompetens har uppnåtts.

I detta sammanhang vill jag understryka att det är trafiklärarens skyldighet att ha uppsikt över övningskörningen – detta oavsett om läraren medföljer i fordonet eller inte.

Sten Söderberg frågar även hur det är möjligt att samma regler gäller för AMU som för gymnasieskolan. Skälet till detta är att dåvarande regeringen genom ett beslut våren 1973 likställde AMU med gymnasieskolan. Med anledning härav har trafiksäkerhetsverket utfärdat föreskrifter om förarutbildning inom arbetsmarknadsutbildningen. Dessa avser endast yrkesförarutbildning som bedrivs på uppdrag av arbetsmarknadsverket och inte s.k. uppdragsutbildning till företag och andra.

Som jag ser det är nuvarande lagstiftning tillräcklig för att uppnå en god säkerhetsnivå när det gäller övningskörning inom gymnasieskolans körkortsutbildning. Jag vill dock erinra om att regeringen avser att snart förelägga riksdagen förslag om riktlinjer för det framtida trafiksäkerhetsarbetet.

Anf. 206 STEN SÖDERBERG (-):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Jag vill här söka utreda några kompletterande frågor med kommunikationsministern. Vad vi talar om är enbart stora, tunga fordon, 24 meter långa, i vissa fall medhavande last under övningen. Det gäller således ansvarsområdet och elevsituationen. Gymnasieskolans bestämmelser är sådana att sju års erfarenhet räcker för att en chaufför skall få vara trafiklärare för tunga fordon. Det innebär även att chauffören utfärdar körkort för eleverna. Efter det inledande skedet, som kommunikationsministern nämnde, ger läraren eleven tillstånd att köra ensam utan lärare bredvid sig i tunga, stora fordon med en längd upp till 24 meter, även med last. Det gäller både bussar och lastbilar. Polisen gör tvärtom i sin trafikutbildning, och därför är säkerheten där mycket större.

De trafikskolor som utbildar har, till skillnad från AMU och skolan, kvalificerade lärare med lång och god erfarenhet av tunga fordon.

När det gäller sjukdomar, har t.ex. en epileptiker utan körkort som söker sig till transportteknisk linje för att bli montör möjlighet att ge sig ut ensam och köra tung lastbil. Han kan få anfall, och det är farligt.

Jag ser att regeringen kommer att förelägga riksdagen riktlinjer, men jag skulle vilja ha några utredande svar på de här frågorna.

Anf. 207 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Som jag sade i mitt svar, är det trafiklärarens skyldighet att ha uppsikt över övningskörningen. Ingen elev får köra utanför körgård utan att tillräcklig kompetens har uppnåtts. Jag tror att det är en situation som vi inte kan utreda här och nu, Sten Söderberg och jag, men låt mig ändå säga att eventuella negativa erfarenheter av gällande ordning kommer att beaktas

Svar på frågor

i det arbete med den nya trafiksäkerhetslagen som skall föreläggas riksdagen inom en ganska snar framtid.

Anf. 208 STEN SÖDERBERG (-):

Herr talman! Jag vill då skicka med några saker på vägen. Olyckor har skett. Det är svårt för mig att få reda på i vilken omfattning, då man inte vill lämna några uppgifter. Om vi kan få reda på det kan säkerheten ökas.

Personskador ingår i vår information. Vad vet kommunikationsministern och departementet om den frågan?

När det gäller elevsituationen, har lärare i gymnasieskolan, enligt 81 § körkortsförordningen, inget ansvar för olyckor som inträffar. Hur är det med försäkringsfrågor? Varför går läraren fri? Är fordonen rätt försäkrade? Om eleven bryter mot lag, gör sig skyldig till vårdslöshet eller är vållande till annans död – vad händer i de sammanhangen? Vad vet kommunikationsministern och departementet om de frågorna?

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1991/92:751 om postens rationalisering

Anf. 209 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att postverket uppfyller sina krav på regionalt och socialt ansvar.

En arbetsgrupp, Nät 92, med representanter för bl.a. postverket och riksdagen, har utrett den fortsatta dimensioneringen av postverkets kontorsnät som en följd av det kraftigt minskande antalet transaktioner på kontoren. Förslaget innebär att postverket behåller sitt rikstäckande servicenät med uppemot 2 000 serviceställen, i vissa fall i annan form, utöver de 2 700 lantbrevbärlinjer. Således kommer allmänheten även fortsättningsvis att ha tillgång till postservice.

Möjligheterna att utföra postärenden i banklokal och bankärenden i butiksentreprenader är föremål för utredning inom finansdepartementet.

Vad beträffar servicenivån i Norrbotten finns det inga planer på att försämra villkoren för människor bosatta i dessa delar av landet. I årets budgetproposition (prop. 1991/92:100) preciseras riksdagens uppdrag till postverket. I propositionen framgår att alla skall ha tillgång till daglig postutdelning och betalningsservice i normalfallet fem dagar i veckan. Vidare framgår av uppdraget att servicen skall vara rikstäckande och att brev, paket och betalningar skall kunna nå alla, oavsett bostadsort.

Postverket uppfyller således sitt regionala och sociala ansvar, som det har preciserats av riksdag och regering.

Anf. 210 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

I treårsplanen för postverket – som vi för övrigt skall ta ställning till i kammarerna i morgon – sägs det att inriktningen av verksamheten skall vara att verket skall verka över hela landet och förmedla lättgoods och pengar och

erbjuda finansiella tjänster så att de kan nå alla och så att kundernas affärer stöds. Verket skall kännetecknas av att verksamheten är säker, nära och offensiv. Strategin skall vara kundorientering, kvalitet, kostnadseffektivitet och kompetens. Detta kommer riksdagen med all sannolikhet att bifalla i morgon.

Det upplevs kanske inte på samma sätt i Norrbotten och Västerbotten. Planerna på att t.ex. flytta postterminalen från Luleå till Umeå kommer att innebära en försenad utdelning och en tidigare tömning i Norrbottens län. Det kommer inte minst att drabba små och medelstora företag, som vi alla är eniga om att det är viktigt att satsa på. Jag har också intrycket att principerna inom EG är att villkoren för företag skall vara lika när det gäller den här typen av kollektiv service.

När det gäller bankservice i butiksentreprenader kommer det kanske att vara möjligt att ta ut och sätta in pengar, men för att genomföra mer kvalificerade banktjänster, t.ex. att hantera bankböcker från andra banker, att ta lån osv., kommer människor att få köra milers till en centralort. Vi uppfattar nog det här som en försämrad service, som rimmar illa med målen för postverkets treårsplan.

Anf. 211 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Om man flyttar produktionsenheter mellan olika geografiska platser kommer naturligtvis detta att upplevas olika, beroende på var man bor. De som har blivit av med en enhet tycker att det är dåligt, och de som har fått en tycker att det är bra.

Placeringen av olika produktionsenheter inom postverket är dessutom helt en fråga för postverket att ta ställning till, utifrån de överväganden som skall göras. Målsättningen för postverkets service fastställs av riksdagen, precis som Bengt Hurtig säger. Där styrs verksamheten. Vi går inte in och styr och talar om för postverket var man skall ha en terminal, ett postkontor osv. Vi lägger ramarna, och sedan är det postverket som på bästa möjliga sätt skall uppfylla målsättningarna.

Anf. 212 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det är riktigt, och det gäller för övrigt också postens val i fråga om var man skall ha kvar sina postkontor och var man skall lägga ned dem, var man skall låta butiker, bibliotek och andra sköta verksamheten. Men om vi upplever att posten inte lever upp till målen, såsom vi har förstått dem i riksdagen, måste vi naturligtvis kunna reagera, ta kontakt med postverket, ge våra synpunkter och försöka åstadkomma en korrigering.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Jordbruksutskottets betänkanden 1991/92:JoU17, JoU19 och JoU21

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Svar på frågor

33 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 21 maj

Anf. 213 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 21 maj kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara: Statsminister Carl Bildt (m), arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c), statsrådet Alf Svensson (kds) och statsrådet Bo Lundgren (m).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

34 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1991/92:169 Förenklad delgivning i myndigheters initiativärenden

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:153 Rekonstruktion av Nordbanken

1991/92:N56 av Bengt Dalström m.fl. (nyd)

1991/92:N57 av Sten Söderberg och Lars Andersson (-)

1991/92:N58 av Lars Werner m.fl. (v)

1991/92:N59 av Anita Gradin m.fl. (s)

Utrikesutskottets betänkanden

1991/92:UU19 Säkerhet och nedrustning

1991/92:UU22 Internationella miljöfrågor

1991/92:UU23 Östersjösamarbetet

1991/92:UU24 Sverige och EG

1991/92:UU26 Tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1991/92

Socialutskottets betänkande

1991/92:SoU17 Tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1991/92

35 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 15 maj

1991/92:791 av Tage Pålsson (c) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknaden i Ånge kommun:

Postverket har avisert omfattande organisationsändringar runt om i landet och förvarnat om stora personalindragningar. Bland de orter som drabbats allra hårdast är Ånge, där en av landets största paketsorteringster-

minaler med ca 170 anställda skall läggas ned och sorteringsarbetet flyttas till Stockholm. Endast femtontalet anställda skulle bli kvar.

Detta dråpslag för kommunen är det senaste i en rad, där bl.a. indragningar inom SJ, som är ortens största arbetsgivare, Nobelindustriens nedläggning i Ljungaverk och hårda konjunkturer inom hela skogssektorn totalt kommer att betyda 750–800 försvunna arbetstillfällen.

Samhället och kommunen behöver nu all den hjälp som går att uppbringa. Jag har tidigare väckt en motion i riksdagen om att bl.a. Ånge och Sollefteå kommuner i Y-län tillfälligt skall inplaceras i stödområde 1 för regionalpolitiskt stöd. Det kravet har nu fått ökad tyngd, speciellt för Ånge. Min fråga till statsrådet är därför:

Kommer regeringen att ta hänsyn till den svåra arbetsmarknadssituationen i Ånge kommun vid den pågående översynen av stödområdesindelningen?

1991/92:792 av *Lennart Daléus* (c) till näringsministern om den tredje reaktorn i Ringhalsverket:

Vattenfalls styrelse har nyligen beslutat att investera ca 1,3 miljarder i den tredje reaktorn i Ringhalsverket. Detta är ett företagsekonomiskt oförsvärligt beslut.

Avser näringsministern att som företrädare för ägaren – staten – vidta åtgärder för att få beslutet ändrat?

den 18 maj

1991/92:793 av *Göthe Knutson* (m) till justitieministern om byråkratin inom polisen:

Professorn vid Polishögskolan, Leif G W Persson, har skrivit en uppmärksam artikel i Polistidningen. Där hävdar professorn bl.a. att Sverige har världens dyraste och mest byråkratiska polis. På varje polisman "på fältet" går det i dag drygt en anställd som sysslar med annat. Samtidigt har brottsligheten ökat med 500 % sedan 1950. Pappersflödet inom polisen har under samma tid ökat med 10 000 %, enligt professor Persson.

Det förefaller mig som om tidigare regeringsförslag och riksdagsbeslut om polisens förnyelse, inte råder bot på det som – även enligt min mening – är sjukt inom polisens organisation. Det bör, enligt min mening, finnas anledning att mera förutsättningslöst än hittills diskutera läget med inriktningen på att fler polisanställda arbetar i yttre tjänst och att skrivborden blir färre i polishuset.

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta i syfte att minska byråkratin inom polisen?

1991/92:794 av *Göthe Knutson* (m) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknaden i Hagfors:

Regeringen kommer att prioritera Hagfors när det gäller att skaffa fram

ersättningsjobb. Det säger förre riksdagsmannen Bertil Jonasson (c) i en intervju i Nya Wermlands-Tidningen och hänvisar till information han fått från arbetsmarknadsdepartementet.

Enligt Jonasson får statssekreteraren Göte Ekströms besök i Hagfors fredag den 22 maj stor betydelse för att lösa de problem som uppstått sedan det statsägda österrikiska Böhler-Uddeholm varslat dramatiska minskningar av produktion och arbetstillfällen vid Uddeholm Tooling i Hagfors.

Som bekant var det den socialdemokratiska regeringen som godkände det österrikiska förvärvet av det värmländska företaget. Det avtal som tecknades anses nu vara till intet förpliktande. Dock gör näringsministern Per Westerberg upprepade ansträngningar i syfte att förmå den österrikiska industriministern att påverka den statsägda Böhlerkoncernen till positiva åtgärder för Hagfors.

Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern att vidta för Hagfors?

1991/92:795 av *Bengt Silfverstrand* (s) till statsrådet Beatrice Ask om Europas bästa skola:

I regeringsförklaringen den 3 oktober 1991 deklarerade regeringen att "Under 1990-talet skall vi skapa Europas bästa skola".

Många medborgare har sedan dess i debatter, debattartiklar och insändare med stort intresse frågat vilket eller vilka länder i Europa som enligt regeringen har skolsystem som är bättre än vårt. En del debattörer – många av dem verksamma i skolan – har i motsats till regeringen hävdat att vi redan innan den 3 oktober 1991 hade Europas bästa skola, men att vår skola självfallet kan göras bättre. När kvaliteten i vårt skolsystem värderas, gör man en samlad bedömning av vilka kunskaper och färdigheter inom olika områden eleverna fått genom skolarbetet, samt hur skolan bidragit till elevernas sociala fostran.

Jag vill därför fråga skolministern:

Avser regeringen att ange vilket eller vilka länder i Europa som vid en sådan samlad bedömning har ett skolsystem som är bättre än vårt och som alltså bör utgöra föredöme i arbetet på att skapa Europas bästa skola?

1991/92:796 av *Birthe Sörestedt* (s) till socialministern om behandlingen av narkotikamissbrukare:

Kommunernas besvärliga situation innebär att även satsningarna på behandling av narkotikamissbrukare kommer i kläm. Detta försvårar avsevärt kampen mot narkotika.

Vilka åtgärder vill statsrådet vidta för att förbättra situationen?

36 § Kammaren åtskildes kl. 18.20.

Prot. 1991/92:115
19 maj 1992

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 18 § anf. 112 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 29 § anf. 202 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 19 maj

1 § Justering av protokoll.	1
2 § Svar på fråga 1991/92:694 om abortlagstiftningen.	1
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Sten Söderberg (-)	
3 § Svar på fråga 1991/92:701 om rätten för enskild att träffa försäkringskassas förtroendeläkare.	2
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Sigge Godin (fp)	
4 § Svar på fråga 1991/92:716 om remisstvånget vid sjukgymnastbesök.	4
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Göte Jonsson (m)	
5 § Svar på fråga 1991/92:767 om försöksverksamheten med rätt för distriktssköterskor att förskriva läkemedel.	7
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Margareta Viklund (kds)	
6 § Svar på fråga 1991/92:769 om nolldirektiven för merkostnadsutredningen m.m.	10
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Bo Holmberg (s)	
7 § Svar på fråga 1991/92:772 om försäkringskassorna och den personliga integriteten.	11
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Margitta Edgren (fp)	
8 § Svar på fråga 1991/92:715 om återbetalningen av moms till utländska företagare	13
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Carl Fredrik Graf (m)	
9 § Svar på fråga 1991/92:770 om hobbyhästägandet	14
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
10 § Svar på fråga 1991/92:758 om statens kostnader för JAS-projektet	16
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Kent Carlsson (s)	
11 § Svar på fråga 1991/92:759 om den uteblivna exporten av JAS-plan	18
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Gudrun Schyman (v)	
12 § Svar på fråga 1991/92:747 om statsbidraget till friskolorna.	21
Statsrådet Beatrice Ask (m)	

Eva Johansson (s)	
Talmannen	
13 § Svar på fråga 1991/92:782 om betygen på vissa gymnasielinjer.	26
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Leif Carlson (m)	
14 § Svar på fråga 1991/92:689 om barnavårdsutredningar genom privata bolag.	27
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Inger Lundberg (s)	
15 § Svar på frågorna 1991/92:693 och 709 om nedskärningar i vården m.m.	30
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Sten Söderberg (-)	
Talmannen	
16 § Svar på fråga 1991/92:777 om åtgärder mot nya droger	32
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Fredrik Reinfeldt (m)	
17 § Svar på fråga 1991/92:781 om BITS-krediterna till Kina.	34
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Georg Andersson (s)	
18 § Svar på fråga 1991/92:771 om de små tingsrätterna	38
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Stina Eliasson (c)	
19 § Svar på fråga 1991/92:774 om rikspolisstyrelsens inköp av schäferhundar	41
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Sven Lundberg (s)	
20 § Svar på fråga 1991/92:778 om medlen för polisens verksamhet	44
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Göthe Knutson (m)	
21 § Svar på fråga 1991/92:742 om ungdomsarbetslösheten	46
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Hans Karlsson (s)	
22 § Svar på frågorna 1991/92:719, 720, 721, 722, 723, 724, 784, 785, 786, 787 och 788 om arbetslösheten.	50
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Lennart Nilsson (s)	
Ingegerd Sahlström (s)	
Marianne Carlström (s)	
Jan Fransson (s)	
Arne Kjörnsberg (s)	
Ingvar Johnsson (s)	
Lars Stjernkvist (s)	
Inge Carlsson (s)	
Maj-Inger Klingvall (s)	
Ingvar Björk (s)	
Sonia Karlsson (s)	

23 §	Svar på fråga 1991/92:748 om vägprojekt i Västmanland	61
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Göran Magnusson (s)	
24 §	Svar på fråga 1991/92:713 om obligatorisk luftkudde i nya bilar	64
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Catarina Rönnung (s)	
25 §	Svar på fråga 1991/92:706 om Bothniabanan	65
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Elvy Söderström (s)	
26 §	Svar på fråga 1991/92:768 om en ny bro över Ångermanälven.	67
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Elvy Söderström (s)	
27 §	Svar på fråga 1991/92:773 om konkurrensen mellan Sturup och	
	Kastrup	69
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Margitta Edgren (fp)	
28 §	Svar på fråga 1991/92:697 om reglerna om förande av bil med	
	släpvagn	72
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
29 §	Svar på fråga 1991/92:729 om högsta tillåtna totalvikt m.m. för	
	lastbilar	73
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
30 §	Svar på fråga 1991/92:732 om övningskörning inom gymnasie-	
	skolans körkortsutbildning	74
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Sten Söderberg (-)	
31 §	Svar på fråga 1991/92:751 om postens rationalisering.	76
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Bengt Hurtig (v)	
32 §	Förnyad bordläggning.	77
33 §	Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 21 maj. . .	78
	Tredje vice talmannen	
34 §	Bordläggning	78
35 §	Anmälan om frågor	
	1991/92:791 av Tage Pålsson (c) om arbetsmarknaden i Ånge	
	kommun	78
	1991/92:792 av Lennart Daléus (c) om den tredje reaktorn i	
	Ringhalsverket	79
	1991/92:793 av Göthe Knutson (m) om byråkratin inom polisen	79
	1991/92:794 av Göthe Knutson (m) om arbetsmarknaden i	
	Hagfors	79
	1991/92:795 av Bengt Silfverstrand (s) om Europas bästa skola	80
	1991/92:796 av Birthe Sörestedt (s) om behandlingen av narko-	
	tikamissbrukare	80